

**KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GRAFİK TASARIM ANABİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**SOSYAL SORUMLULUK PROJESİ KAPSAMINDA SİBER ZORBALIK
KONULU AFİŞ TASARIMLARINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ**

Semiha ÖZDAĞ

Yüksek Lisans Tezi

**KONYA
Temmuz 2023**

SOSYAL SORUMLULUK PROJESİ KAPSAMINDA SİBER ZORBALIK KONULU
AFİŞ TASARIMLARINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Semiha ÖZDAĞ

KTO Karatay Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Grafik Tasarım Anabilim Dalı
Tezli Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Çağrı GÜMÜŞ

Konya
Temmuz 2023

BİLDİRİM

Enstitü tarafından onaylanan Yüksek Lisans tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını basılı veya dijital biçimde arşivleme ve aşağıda belirtilen koşullar dahilinde erişime açma iznini KTO Karatay Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle, Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak ve gelecekteki çalışmalar (makale, kitap, lisans, patent vb.) için tezimin tamamının veya bir bölümünün kullanım hakları yalnızca bana ait olacaktır.

Tezimin bütünüyle kendi çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izinle kullanılması zorunlu olan kaynakları, yazılı izin alarak kullandığımı ve istenildiğinde izinlerin suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayımlanan “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” kapsamında, tezim, aşağıda belirtilen koşullar haricince, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve KTO Karatay Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.¹

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir.²

Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.³⁴

17 Temmuz 2023

Semiha ÖZDAĞ

¹ MADDE 6(1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

² MADDE 6(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

³ MADDE 7(1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

⁴ MADDE 7(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

ETİK BEYAN

KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Hazırlama ve Yazım Kurallarına uygun olarak Doç. Dr. Çağrı GÜMÜŞ danışmanlığında tarafımdan üretilen bu tez çalışmasında; sunduğum tüm veri, enformasyon, bilgi ve belgeleri bilimsel etik kuralları çerçevesinde elde ettiğimi, tüm değerlendirme, analiz, bulgu ve sonuçları bilimsel usullere uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım kaynakların tümüne bilimsel normlara uygun biçimde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

17 Temmuz 2023

Semiha ÖZDAĞ

Aileme, Sevdiklerime...

TEŞEKKÜR

Günümüzde büyük bir sorun haline gelen siber zorbalık, birçok kişinin uğradığı paylaŐılamaz bir derdi olmuştur. Türkiye geneline göre yapılan araştırmalar sonucunda her 3 kişiden 1'i siber zorbalığa maruz kalmaktadır. Her 5 kişiden 2'si ise bu zorbalığı uygulayan bireyler olmuştur. Bu doğrultuda araştırmada, siber zorbalık konusunda hedef kitleyi bilinçlendirmek ve destek vermek amacı ile bir sosyal sorumluluk projesi olan afiş tasarımları konu edinmiştir. Araştırmanın giriş kısmında; problem, amaç ve araştırmanın önemi yer almaktadır. Araştırmanın ikinci kısmında; sorumluluk, sosyal sorumluluk, sosyal sorumluluk projesi ve grafik tasarım, siber zorbalık, siber zorbalık konulu sosyal sorumluluk projesi afiş tasarımları yazılı kaynaklara ilgili yabancı ve yerli literatür taraması yapılarak araştırma yapılmaya çalıŐılmıŐtır. Araştırmanın üçüncü kısmında ise sonuç yer almaktadır. Araştırmanın süresi boyunca değerli bilgilerini, yardımını ve desteklerini benden esirgemeyen çok değerli tez danıŐmanım Doç. Dr. Çağrı GÜMÜŞ'e teŐekkürlerimi borç bilirim. Ayrıca lisans ve yüksek lisans dönemim boyunca her zaman samimiyetleriyle ve bilgileriyle bizleri aydınlatan kıymetli hocalarıma, tez dönemimde her zaman yanımda olan, beni motive eden değerli aileme ve arkadaşlarıma ayrıca sonsuz teŐekkürlerimi sunarım.

17 Temmuz 2023

Semiha ÖZDAĒ

ÖZET

Semiha ÖZDAĞ

Sosyal Sorumluluk Projesi Kapsamında Siber Zorbalık Konulu Afiş Tasarımlarına

İlişkin Öğrenci Görüşleri

Yüksek Lisans Tezi

Konya, 2023

Siber zorbalık, günümüzde çok fazla bilinmeyen bir taciz türüdür. Toplumun büyük bir kısmı, çoğu zaman sosyal medya mecralarından bu zorbalığa maruz kalmaktadır. Bu araştırma, maruz kalınan siber zorbalığa karşı koyabilmeyi ve toplumu bu konu hakkında bilinçlendirebilmeyi sosyal sorumluluk edinmiştir. Bilinçlendirmek adına siber zorbalık konusu bir grafik tasarım ürünü olan afişlerle ele alınmıştır. Sosyal sorumluluk edinilen siber zorbalık konusu için farkındalık yaratmak adına sosyal sorumluluk projeleri katkı sağlamaktadır. Sosyal sorumluluk projeleri hiçbir kâr amacı gütmeyen topluma destek vermek için yapılan projelerdir. Bu konunun bir sosyal sorumluluk projesi ile araştırma konusu olmasının nedeni siber zorbalığa uğrayan bireylere destek vermek, zorbalığı uğratan bireylere ise zorbalığı yapmasını engelleyebilmek adına bir görsel anlatım kaynağı oluşturmaktır. Bu bağlamda araştırmada, siber zorbalığın ne olduğunu, belirtilerini ve nasıl önlenebileceği hakkında bilgiler yer edinmiştir. Bilgiler doğrultusunda ise sosyal sorumluluk projesi için konuya uygun tasarlanmış olan örnek afiş tasarımları içerik, tasarım ve bütünlük açısından incelenmiştir. Araştırmanın bütünü, Konya’da bulunan bir vakıf üniversitesinden rastgele seçilmiş öğrencilerinden 88’i kız 62’si erkek olmak üzere toplamda 150 kişi oluşturmuştur. Araştırmanın konusu geniş kapsamlı literatür taraması ile elde edilmiştir. Siber zorbalık hakkında ve siber zorbalık konulu afiş tasarımları ile ilgili öğrencilerin görüşleri alınıp amaç ve problem tanımlanmıştır. Araştırma için tasarlanan afişlerin, hedef kitlelerin çoğunlukla bulunduğu en yakın noktalardaki billboardlarda sunulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Sosyal Sorumluluk, Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş, Siber Zorbalık

ABSTRACT

Semiha ÖZDAĞ

Student Opinions on Poster Designs on Cyberbullying within the Scope of Social
Responsibility Project

Master's Thesis

Konya, 2023

Cyberbullying is a type of harassment that is not widely known today. A large part of the society is often exposed to this bullying through social media channels. This research has adopted the social responsibility of countering cyberbullying and raising awareness of the society about this issue. In order to raise awareness, the issue of cyberbullying was addressed with posters, a graphic design product. Social responsibility projects contribute to raise awareness about cyberbullying, which is a social responsibility. Social responsibility projects are projects carried out to support the society without any profit motive. The reason why this issue is the subject of research with a social responsibility project is to support individuals who are cyberbullied and to create a source of visual expression in order to prevent bullying for individuals who are bullied. In this context, the research includes information about what cyberbullying is, its symptoms and how it can be prevented. In line with the information, sample poster designs designed for the social responsibility project were analyzed in terms of content, design and integrity. A total of 150 randomly selected students from a foundation university in Konya, 88 of whom were female and 62 of whom were male. The subject of the study was obtained through a comprehensive literature review. The aim and problem were defined by taking the opinions of the students about cyberbullying and poster designs on cyberbullying. It was aimed to present the posters designed for the research on billboards at the nearest points where the target audiences are mostly located.

Keywords

Social Responsibility, Social Responsibility Project Poster, Cyberbullying

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Varsayımları	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6. Araştırmanın Yöntemi.....	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Sorumluluk	7
2.1.1. Sosyal Sorumluluk.....	7
2.1.2. Sosyal Sorumluluk Projesi.....	8
2.2. Sosyal Medya	9
2.2.1. Sosyal Medyanın Tanımı.....	9
2.2.2. Sosyal Medyanın İşlevleri	10
2.2.3. Sık Kullanılan Sosyal Medya Platformları	11
2.3. Siber Zorbalık.....	13
2.3.1. Siber Zorbalık Nedir?	13
2.3.2. Siber Zorbalık Türleri	14
2.3.3. Siber Zorbalığın Nedenleri ve Risk Faktörleri	15
2.3.4. Siber Zorbalığın Belirtileri Nelerdir?	15
2.3.5. Dünyada ve Türkiye’de Siber Zorbalığa Maruz Kalma Oranı	16
2.3.6. Siber Zorbalık Kimleri, Hangi Yollarla ve Nerede Etkilemektedir?.....	17

2.3.7. Siber Zorbalığın Eğitim ve Öğrenme Üzerindeki Etkileri.....	19
2.3.8. Siber Zorbalığın Mağdurlar Üzerine Psikolojik, Fizyolojik, Akademik ve Sosyal Etkileri.....	20
2.3.9. Siber Zorbalığın Failer Üzerine Psikolojik, Fizyolojik, Akademik ve Sosyal Etkileri	21
2.3.10. Siber Zorbalığın Yaygınlığı, Sıklığı ve Demografik Değişkenlerle İlişkisi	22
2.3.11. Siber Zorbalık ile İnternet Kullanım Alışkanlıkları Arasında İlişkiler.....	24
2.3.12. Siber Zorbalıkla İlgili Örnek Olaylar	26
2.3.13. Siber Zorbalıkla İlgili Yasal Cezalar ve Haklar	27
2.3.14. Siber Zorbalık Nasıl Önlenir?.....	29
2.4. Grafik Tasarım	30
2.4.1. Grafik Tasarım Tanımı	30
2.4.2. Bir Grafik Tasarım Ürünü: Afiş	30
2.4.3. Afiş Tasarımının Tarihçesi	32
2.4.4. Afiş Tasarımının Siber Zorbalığı Önlemede Rolü ve İşlevi.....	33
2.5. Sosyal Sorumluluk Projesi ve Grafik Tasarım.....	33
2.5.1. Sosyal Sorumluluk Alanında Grafik Tasarım Uygulamaları.....	34
2.6. Siber Zorbalık Konusuna Yönelik Sosyal Sorumluluk Projesi Örnekleri.....	35
2.6.1. Samsung “Siber Zorba Olma” Sosyal Sorumluluk Afiş Tasarımları	35
2.6.2. Shazam “Unmute Daniel” Sosyal Sorumluluk Afiş Tasarımı.....	40
2.6.3. SİBERAY “Siber Zorbalık Nedir?” Sosyal Sorumluluk Afiş Tasarımı	42
2.6.4. Unilever Simple "Yüz Yüze Gelmeye Yüzünüz Var mı?" Sosyal Sorumluluk Afiş Tasarımı	44
2.6.5. Unicef & Miami Ad School Hamburg “Social Media Can Kill. Be Kind Online” Sosyal Sorumluluk Afiş Tasarımları.....	45
3. BULGULAR VE YORUM.....	49
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	76
KAYNAKLAR	79
ÖZGEÇMİŞ	87
ETİK KURUL.....	88

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Öğrencilerin cinsiyet dağılımı ile ilgili sonuçlar	49
Tablo 2. Öğrencilerin yaş dağılımına ilişkin sonuçlar	49
Tablo 3. Öğrencilerin sosyal medya kullanım sıklığı	50
Tablo 4. Öğrencilerin sosyal medyaya güveni	50
Tablo 5. Öğrencilerin siber zorbalık hakkındaki ön bilgileri	51
Tablo 6. Öğrencilerin siber zorbalığa maruz kalma durumu	51
Tablo 7. Siber zorbalığın öğrenciler üzerindeki etkisi	52
Tablo 8. Öğrencilerin siber zorbalığa maruz kaldığında başkası ile paylaşma durumu ..	52
Tablo 9. Öğrencilerin siber zorbalığa maruz kalan birini tanıma durumu	53
Tablo 10. Öğrencilerin siber zorbalık uygulama durumu	53
Tablo 11. Kişisel verilerin izinsiz kullanılma durumu	54
Tablo 12. Öğrencilerin siber zorbalıkla ilgili tasarımlarla karşılama durumu	55
Tablo 13. Öğrencilerin siber zorbalıkla ilgili toplumu bilinçlendirmede grafik tasarımın katkısı olup olmayacağı hakkında görüşler	55
Tablo 14. Siber zorbalık konulu sosyal sorumluluk projesi kapsamında tasarlanan afişlerin görsel ve renklerin dikkat çekiciliğine ilişkin öğrenci görüşleri	56
Tablo 15. Tasarımlarda kullanılan tipografik öğelerin okunabilirliğine ilişkin öğrenci görüşleri	56
Tablo 16. Tasarımların siber zorbalığı ne kadar açıkladığına ilişkin öğrenci görüşleri ..	57
Tablo 17. Tasarımlardaki tipografik öğelerin konuya uygunluğu hakkında bulgular	58
Tablo 18. Tasarımlarda kullanılan görsel öğelerin, verilecek olan mesaja uygunluğu hakkında bulgular	58
Tablo 19. Tasarımların bütünlüğü hakkında bulgular	59
Tablo 20. Tasarımların hedef kitle uygunluğu hakkında bulgular	59
Tablo 21. Tasarımlarda verilen mesajın doğruluğu ve geçerliliği hakkında bulgular	60
Tablo 22. Tasarımlarda yazım kurallarının doğruluğu	60

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. “Siber Zorba Olma” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı	36
Şekil 2. “Siber Zorba Olma” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı	37
Şekil 3. “Siber Zorba Olma” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı	38
Şekil 4. “Siber Zorba Olma” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı	39
Şekil 5. “Unmute Daniel” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı.....	41
Şekil 6. “Unmute Daniel” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı.....	42
Şekil 7. “Siber Zorbalık Nedir” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı.....	43
Şekil 8. “Yüz Yüze Gelmeye Yüzümüz Var mı?” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı.....	44
Şekil 9. “Social Media Can Kill. Be Kind Online” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı.....	46
Şekil 10. “Social Media Can Kill. Be Kind Online” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı.....	47
Şekil 11. “Social Media Can Kill. Be Kind Online” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı.....	48
Şekil 12. “Siber Zorba Olma” Sloganlı Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı	71
Şekil 13. “Siber Zorba Olma” Sloganlı Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı	72
Şekil 14. “Siber Zorba Olma” Sloganlı Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı	73
Şekil 15. “Siber Zorba Olma” Sloganlı Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı	74

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltma	Açıklama
S	Sayfa
TDK	Türk Dil Kurumu
TY	Tarih Yok
VB	Ve Benzeri

1. GİRİŞ

Günümüzde sosyal medya aracılığı ile yapılan taciz, siber zorbalık adını almıştır. Bu zorbalık toplumda sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Yapılan bu taciz türü henüz birçok kişi tarafından bilinmemekte ve zorbalık yapan kişiler hâlen bu zorbalığı yapmaya devam etmektedir. Yapılan araştırmalarda görsel anlatım teknikleri ise oldukça az bulunmaktadır. Siber zorbalığın önüne geçilebilmesi adına bu araştırma siber zorbalık konusunu bir sosyal sorumluluk edinmiştir. Sosyal sorumluluk projesi kapsamında olacak bu araştırma ile siber zorbalığın önüne geçmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırma, siber zorbalığı sosyal sorumluluk projesi olarak, bir grafik tasarım ürünü ile desteklenebilmesini özgün bir kaynak oluşturabilme adına problem edinmiştir. Araştırmanın konusu ile ilgili geniş kapsamlı literatür taraması yapılmıştır. Seçilen bazı afiş tasarımları tipografi, illüstrasyon, renk ve hedef kitle açısından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonrasında yeni afiş tasarımları yapılmıştır. Araştırmada sosyal sorumluluk projesi olarak tasarlanmış olan görsel materyal ürünü afişler ile sınırlı olacaktır. Projenin değerlendirilmesi için grafik tasarım ve iletişim tasarımı alanlarından hedef kitleyi kapsayan 150 öğrenci ve anket formunda yer alan sorularla sınırlı olacaktır.

Siber zorbalıkla mücadele etmek için ebeveynlerin ve aslında toplumun büyük bir kısmının bu konuda bilinçlenmesi gerekmektedir. Araştırmanın amacı ise siber zorbalık hakkında toplumu bilinçlendirmek adına öğrencilerin görüşlerini tespit etmektir. Toplumu doğru bir şekilde bilinçlendirmek ve akılda kalıcılığı sağlamak adına, bu sorunu görsel bir teknikle aktarılması tercih edilmiştir. Bu yüzden siber zorbalık konusu, sosyal sorumluluk projesi olarak afiş tasarımları ile desteklenecektir.

Sorumluluk kelimesinin anlamı: *“Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet”* şeklindedir (<https://www.tdk.gov.tr/>). Bu bağlamda her birey çeşitli amaçlarla birlikte bazı sorumluluklara sahiptir. Bu sorumluluklara sahip olan kurumlarda bulunmaktadır.

Sosyal sorumluluk, bir sivil toplum kuruluşlarının, özel sektör ve kamuların kâr amacı ya da kişisel çıkar gütmekten bir amaç edinerek topluma fayda sağlamak ve destek olmak adına hareket etmesidir. Sosyal sorumluluk günümüzde önemli bir yere sahiptir. Bu sorumluluğun bilinç olarak kabul edildiği yerlerde bireyler ve işletmelerdir. Bireysel

olarak ele alındığında, kişinin toplumsal gelişime katkı olarak kendisini bu konuda sorumlu hissetmesi, bazı sivil toplum kuruluşlarına gönüllü olarak katılması ve kuruluşlarla birlikte çalışmalar yürütülmesi, bireysel anlamda önemli bir sosyal sorumluluk bilinci göstergesidir (Göztaş, Baytekin, 2012: 2000). Sosyal sorumlulukta, problemlerin önüne geçebilmek ya da problemleri dile getirmek adına çalışmalar yapılması gerekmektedir. Çözüm sağlamak amacıyla fikirlerin topluma doğru ve etkili bir biçimde yansıtılabilmesi, toplumun düşüncelerinde ve davranışlarında yararlı değişiklikleri yapılabilmesi için ses getirecek projeler geliştirilmesi gerekmektedir (Bayraktaroğlu, 2007 s. 119). Bireysel olarak ele alınan bu sorumluluk üzerine yürütülen çalışmalar, sosyal sorumluluk projesi olarak bilinmektedir. Sosyal sorumluluk projesi herhangi bir çıkar gütmemektedir. Bu proje topluma fayda sağlamak ve toplumu bilinçlendirmek adına yapılmaktadır. Bireyin edindiği deneyimleri, bilgi ve becerilerini topluma geri verilmesini amaçlar. Aynı zamanda sosyal sorumluluk projeleri, ciddi anlamda kişisel gelişimi destekleyen bir alandır.

Grafik tasarım bir mesajı görsel yollarla hedef kitleye iletmeye çalışan bir araçtır. Bu mesaj aynı zamanda hedef kitleyle sosyal bir iletişim kurmaktadır. Görsel anlatım teknikleri ile akılda kalıcılığı sağlamak grafik tasarımın asıl amacıdır (Ergüven, 2004 s.37). Sosyal iletişim, hedef kitleye mesajı en etkili bir biçimde iletip ikna edici ve hedef kitlenin davranış değiştirmesinin amacını güder. Bu sosyal iletişim çerçevesinde yapılan çalışmalar için hiçbir ticari amaç edinmemiştir. Aksine sosyal bir amaca yardım etmektedir. Bilinmeyen veya görmezden gelinen şeyleri göstermek sosyal iletişimin amacıdır. (Ergüven, 2004 s.37). Sosyal iletişim, sürekli duyulan daha fazla algılanmasına, ikna edici olması ve bununla beraber ikna edici ve davranışsal değişikliklere yol açacak şekilde kitlelere duyurulmasını ifade etmektedir. Sosyal iletişim ile tasarımcı kendisine doğruları ifade etmekte bununla birlikte insanları farkında olmadan ikna etme yerine rahatsız ederek ikna etme fırsatı yarattığı ifade edilmektedir. Çağdaş dünyada, bir toplumdaki sosyal meseleler o kadar da görsel olmayabilir. Ancak bu meseleleri bulmak ve bu meseleleri ele almak, toplumu sosyal meselelerle ilgili olarak topluluk içinde neler olup bittiği konusunda daha bilinçli hâle getirmek mümkündür. Tasarım yoluyla sosyal farkındalığın amacı, belirli bir sosyal farkındalık yaratma hedefine ulaşmak için ilgiyle, etkili tasarım yoluyla toplumdaki insanların bir duruma nasıl baktığını değiştirerek, toplumun sosyal bir soruna ilişkin

algısını değiştirmektir (Foulston, 2011). Tasarıma, topluma farkındalık kazandırmak için çok önemli bir araçtır, her şeyin daha görsel, etkin ve cesur olmasına yardımcı olur. Görünen odur ki, insanların başlarına gelmeyen şeyleri umursaması zordur, fakat yaşanan durum görsele aktarılınca ekstra farkındalık sağlanmaktadır. Sosyal sorunları ele alan güçlü görsellerin amacı, insanları durdurmak, düşünmek ve harekete geçirmektir. Böylece toplumda sosyal farkındalık yaratarak ve daha iyi bir topluma doğru değişimde bir adım ileriye giden grafik tasarım, insan ihtiyaçlarının karşılanmasına katkıda bulunmaktadır (Lange, 2006).

1.1. Araştırmanın Problemi

Son zamanlarda teknolojinin gelişmesiyle birlikte, internetin ve teknolojik cihazların kullanımını büyük bir oranla yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu oran her yaştan bireyleri kapsamakta olup, yaygınlaşmanın çoğunu ise genç bireyler oluşturmaktadır. Bireyler teknolojiyi hayatının her alanında buldurmaya ve sosyal hayatının önemli bir parçası olarak görmeye başlamışlardır. Teknoloji, insan yaşamını kolaylaştırırken, bireylerin günlük hayatlarındaki işlerine yardımcı olan bir araçtır. (Dinç, 2019, s. 25)

Teknolojinin bireylere her alanda sağladığı birçok katkısı bulunmaktadır. Bu katkılar sayesinde bireyler daha rahat bir yaşam tarzına sahip olmuşlar, artık işlerini daha hızlı halletmeye başlamışlardır. Bireylerin, evlerinde kullandığı teknolojik cihazlar, tıp alanında kullanılan cihazlar ve bilim adına sorun çözmek amacıyla kullanılan uygulamalar bu katkılara örnektir. Ancak olumlu yönleri olduğu kadar olumsuz yönleri de mevcuttur. Olumsuz yönleri en çok sosyal medya üzerinden olmaktadır. Sosyal medya aslında bir iletişim aracı, gündemi takip etme ve eğlence amaçlı bir platform olarak görünse de bunun altında yatan zararları da bulunmaktadır. Teknolojinin ve sosyal medyanın getirdiğı zararlar fiziksel ve psikolojik olarak sınıflandırılabilir. Bu psikolojik zararlarından biri sanal ortamda çok sık karşılaşılan siber zorbalıktır. Teknolojinin getirdiğı olumsuzluklar arasında yer alıyor olmasına rağmen büyük bir kitle bu sorunu yaşamış olup, bu sorunu dile getirememektedir. Siber zorbalığa karşı birçok araştırma bulunmaktadır fakat sosyal sorumluluk projesi görsel iletişim kapsamında bir kaynak bulunmamaktadır.

Günümüzde sosyal medya aracılığı ile yapılan taciz, siber zorbalık adını almıştır. Bu zorbalık toplumda sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Yapılan bu taciz türü henüz birçok

kişi tarafından bilinmemekte ve zorbalık yapan kişiler hâlen bu zorbalığı yapmaya devam etmektedir. Yapılan araştırmalarda görsel anlatım teknikleri ise oldukça az bulunmaktadır. Siber zorbalığın önüne geçilebilmesi adına bu araştırma siber zorbalık konusunu bir sosyal sorumluluk edinmiştir. Sosyal sorumluluk projesi kapsamında olacak bu araştırma ile siber zorbalığın önüne geçmesine katkı sağlayacağı düşünölmektedir. Bu araştırma, siber zorbalığı sosyal sorumluluk projesi olarak, bir grafik tasarım ürünü ile desteklenmesini özgün bir kaynak oluşturabilme adına problem edinmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Siber zorbalık, sosyal platformlarda yapılan bir taciz türü olarak bilinmektedir. Türkiye geneline göre yapılan araştırmalar sonucunda her 3 kişiden 1'i siber zorbalığa maruz kalmaktadır. Her 5 kişiden 2'si ise bu zorbalığı uygulayan bireyler olmuştur. Kişiye yapılan bu siber zorbalığı, toplumun birçoğu önemsememekte ve bu konu hakkında bilgisi olmamaktadır. Bu bağlamda toplumu doğru bir şekilde bilinçlendirmek amacıyla sosyal sorumluluk adına yapılan afişler incelenecektir. Bu araştırmanın amacı hedef kitleyi siber zorbalık konusunda yapılan sosyal sorumluluk projesi afiş tasarımları ile toplumu bilinçlendirmek adına öğrenci görüşlerini tespit etmektir. Sosyal sorumluluk çalışmalarının amacı bir hizmetin veya ürünün reklamını yapmak değildir. Asıl amaç, birçok problem çeşitlerini tanıyıp, hedef alınan problemin önemini belirlemek ve bu probleme çeşitli çözüm yolları oluşturularak hedef kitleye aktarım yapılmasıdır (Gölsoy, 1999:16). Sosyal sorumluluk projeleri oluşturulurken, verilecek mesajların hedef kitleye anlaşılır bir şekilde aktarılması için kullanılan grafik tasarım büyük önem arz eder.

“Sosyal Sorumluluk Projesi Kapsamında Siber Zorbalık Konulu Afiş Tasarımlarına İlişkin Öğrenci Görüşleri” adlı tez çalışmasında, konu hakkında yapılan tasarımlar her yaştan bireylere sunulup görüşleri alınacaktır. Bu araştırmanın asıl amacı, siber zorbalık konulu sosyal sorumluluk projesi olan afiş tasarımlarının hedef kitlelerin görüşlerine sunmaktır. Temel amaca ulaşılması açısından bazı alt amaçlara yanıt aranmaya çalışılacaktır. Bu alt amaçlar aşağıda yer almaktadır:

1. Siber zorbalık konusunda öğrencilerin düşönceleri nelerdir?

2. Siber Zorbalık konulu sosyal sorumluluk projesi olan afiş tasarımlarında kullanılan tipografi, illüstrasyon, renk ve hedef kitle açısından, öğrenci görüşleri nelerdir?
3. Siber zorbalık konulu sosyal sorumluluk projesi olan afiş tasarımlarında, problem açıklama, amacın ve hedef kitlenin belirlenmesine bağlı olarak öğrencilerin görüşleri nelerdir?
4. Siber zorbalık konulu sosyal sorumluluk projesi olan afiş tasarımlarında bütünlük, hedef kitleye verilecek mesajların uygunluğuna yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın siber zorbalık konulu afiş tasarımlarının hedef kitleyi bilinçlendirip, zorbalığı uygulayan kişiler için bir uyarı iletmek açısından yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Öte yandan, bu araştırmanın gelecekte yapılacak araştırmalara yol gösterici olması düşünülmektedir. Siber zorbalık günümüz teknolojisi ile hayatımıza girmiş dijital toplum baskısıdır. Bu baskı tehdit ve şantaj boyutlarına ulaştığında insanların kendilerini koruyabilmek adına ve kişinin, bir başka kişiye bu zorbalığı uygulamaması hedeflenmiştir. Aynı zamanda toplumu bilinçlendirmek için bu konu hakkında araştırmaların sadece sözde değil görsel olarak da ifade edilebilmesi açısından, araştırma yapılması amaç edinmiştir.

Sosyal sorumluluk çalışmalarının amacı bir hizmetin veya ürünün reklamını yapmak değildir. Asıl amaç, birçok problem çeşitlerini tanıyıp, hedef alınan problemin önemini belirlemek ve bu probleme çeşitli çözüm yolları oluşturularak hedef kitleye aktarım yapılmasıdır (Gülsoy, 1999:16).

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmanın konusu ile ilgili kullanılan görsel ve yazılı kaynakların, araştırmanın bütünü için yeterli olacağı varsayılmaktadır.
2. Araştırmada kullanılan öğrencilerin görüşleri tamamıyla gerçeği göstermektedir.
3. Sosyal sorumluluk projesi kapsamında yapılan araştırmada, konu ile ilgili görüşlerinin alınacağı bireylerin yeterli sayıda olacağı öngörülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada sosyal sorumluluk projesi olarak tasarlanacak olan görsel materyal ürünü afişler ile sınırlıdır. Projenin değerlendirilmesi için grafik tasarım ve iletişim tasarımı alanlarından hedef kitleyi kapsayan 150 öğrenci ve anket formunda yer alan sorularla sınırlıdır.

Siber zorbalıkla mücadele etmek için ebeveynlerin ve aslında toplumun büyük bir kısmının bu konuda bilinçlenmesi gerekmektedir. Araştırmanın amacı ise siber zorbalık hakkında toplumu bilinçlendirmek adına öğrenci görüşlerini tespit etmektir. Toplumu doğru bir şekilde bilinçlendirmek ve akılda kalıcılığı sağlamak adına, bu sorunu görsel bir teknikle aktarılması tercih edilmiştir. Bu yüzden siber zorbalık konusu, sosyal sorumluluk proje tasarımı olarak afişlerle desteklenmiştir.

1.6. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada siber zorbalığın ne olduğunu anlatan ve bu zorbalığı önlemek adına, uyarı amaçlı tasarlanan afişlerin yorumlanmasına ilişkin olarak, nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Desen olarak nicel araştırma içinde deneysel olmayan betimsel tarama yöntemi uygulanmıştır. Betimleyici tarama yöntemi, çeşitli gruplar içerisinde ilerlemektedir. Bu grupta olan bireylerin bir olayla ilgili düşüncelerinin, tutumlarının alındığı, olayların ve olguların betimlenmeye çalışıldığı araştırmalardır (Karakaya, 2012:59). Siber zorbalık konusu sosyal sorumluluk projesi olarak ele alınmıştır. Ele alınan bu konu, bir grafik tasarım ürünü olan afiş ile desteklenmiştir. Afişler seri olarak tasarlanmış ve her birinde aynı konu üzerinden farklı bir düşünceyle uygulanmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sorumluluk

Sorumluluk kelimesinin anlamı: “Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet” şeklindedir (<https://www.tdk.gov.tr/>). Bu bağlamda her birey çeşitli amaçlarla birlikte bazı sorumluluklara sahiptir. Sorumluluk sahibi bir birey, yaptığı işin veya eylemin doğurduğu sonuçlardan kaçmaz, aksine onları çözmek için etik ve mantıklı bir şekilde mücadele eder (Tuncer, 2008). Sorumluluk, aynı zamanda yapılması gereken görevleri zamanında ve doğru bir şekilde yerine getirmek demektir (Paksoy, 2010). Sorumluluk duygusu, bireyin kendine, başkalarına ve topluma karşı olan yükümlülüklerini bilmesi ve yerine getirmesi ile gelişir (Kılıç, 2007). Sorumluluk sahibi olmak, bireyin olgunlaşmasına, özgüven kazanmasına ve toplumsal ilişkilerde saygınlık elde etmesine katkı sağlayıp bireyin kendi hayatını yönetebilmesi ve karşılaştığı sorunlara çözüm bulabilmesi için gerekli bir beceridir (Simav, 2011). Sorumluluk sahibi olmak, bireyin kendi potansiyelini ortaya çıkarmasına ve kendini geliştirmesine de olanak tanır (Özdemir, 2014).

2.1.1. Sosyal sorumluluk

Sosyal sorumluluk, bireylerin veya kurumların topluma ve çevreye karşı duydukları yükümlülük ve sorumluluk anlamına gelir (Aktan ve Börü, 2007). Bir sivil toplum kuruluşlarının, özel sektör ve kamuların kâr amacı ya da kişisel çıkar gütmeyen bir amaç edinerek topluma fayda sağlamak ve destek olmak adına hareket etmesidir. Sosyal sorumluluk, toplumsal değerlere, etik ilkelere, çevre bilincine ve insan haklarına saygı göstermeyi gerektirir (Sezgin ve Tınmaz, 2017). Sosyal sorumluluk, hem bireysel hem de kurumsal düzeyde uygulanabilir. Bireysel sosyal sorumluluk, kişinin kendisi, ailesi, arkadaşları, komşuları ve toplumla olan ilişkilerinde gösterdiği davranışlardır. Kurumsal sosyal sorumluluk ise işletmelerin, kamu kurumlarının, sivil toplum örgütlerinin veya eğitim kurumlarının faaliyetlerinin topluma ve çevreye olan etkilerini dikkate alarak yürüttükleri sosyal projelerdir. Sosyal sorumluluk günümüzde önemli bir yere sahiptir. Bu sorumluluğun bilinç olarak kabul edildiği yerlerde bireyler ve işletmelerdir. Bireysel

olarak ele alındığında, kişinin toplumsal gelişime katkı olarak kendisini bu konuda sorumlu hissetmesi, bazı sivil toplum kuruluşlarına gönüllü olarak katılması ve kuruluşlarla birlikte çalışmalar yürütülmesi, bireysel anlamda önemli bir sosyal sorumluluk bilinci göstergesidir (Göztaş, Baytekin, 2012: 2000).

2.1.2. Sosyal sorumluluk projesi

Sosyal sorumluluk projesi, bir karşılık beklemeden toplum yararına yönelik şeylerin hayata geçirilmesine denir. Toplumsal gruplar veya dezavantajlı gruplar için, kişisel veya örgütsel olarak yapılan engelleme, çözüm üretme, dikkat çekme vb. faaliyetleri barındıran projelerdir (IIENSTITU, 2020). Sosyal sorumluluk, etik kurallar çerçevesinde bir birey ya da kuruluşun toplumsal ve kendi yararına göre hareket etme durumudur. Sosyal sorumluluk, sivil toplum, özel ve kamu sektörünün bir hedef etrafında birleşerek, ortak yaşama yönelmeleridir (Hürriyet, 2021). Sorumluluk üzerine yürütülen çalışmalar, sosyal sorumluluk projesi olarak bilinmektedir. Sosyal sorumluluk projesi herhangi bir çıkar gütmemektedir. Bu proje topluma fayda sağlamak ve toplumu bilinçlendirmek adına yapılmaktadır. Bireyin edindiği deneyimleri, bilgi ve becerilerini topluma geri verilmesini amaçlar. Aynı zamanda sosyal sorumluluk projeleri, ciddi anlamda kişisel gelişimi destekleyen bir alandır. Sosyal sorumlulukta, problemlerin önüne geçebilmek ya da problemleri dile getirmek adına çalışmalar yapılması gerekmektedir. Çözüm sağlamak amacıyla fikirlerin topluma doğru ve etkili bir biçimde yansıtılabilmesi, toplumun düşüncelerinde ve davranışlarında yararlı değişiklikleri yapılabilmesi için ses getirecek projeler geliştirilmesi gerekmektedir (Bayraktaroğlu, 2007 s. 119). Sosyal sorumluluk projesi hem bireysel hem de toplumsal düzeyde görülebilir. Sosyal sorumluluk projelerine katılan bireylerde; empati, iş birliği, iletişim becerileri, liderlik potansiyeli, girişimcilik ruhu gibi kişisel gelişim unsurları artar. Ayrıca bireyler kendilerini daha iyi ifade edebilir, başarı duygusu yaşayabilir ve topluma aidiyet hissini güçlendirebilirler (Ay, 2003). Sosyal sorumluluk projelerinin topluma faydaları ise; yardımlaşma ve dayanışma kültürünün geliştirilmesi, dezavantajlı grupların desteklenmesi, toplumsal problemlere çözüm bulunması, farkındalık yaratılması ve yaşanabilir bir dünya için katkı sağlanması gibi sonuçlar doğurur (Buran, 2015). Sosyal sorumluluk projelerinin eğitimdeki yeri ise oldukça önemlidir. Eğitim, bireylerin kişisel ve toplumsal gelişimine katkı sağlayan bir süreçtir. Eğitim sürecinde

sosyal sorumluluk bilinci kazandırmak ise bireylerin hem kendilerine hem de topluma karşı sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlar (Aba Eğitim, 2021). Sosyal sorumluluk projelerine katılan öğrenciler; farklı kültürleri tanır, yeni beceriler edinir, problem çözme yeteneklerini geliştirir ve gelecekteki kariyer seçimlerine yön verirler (Aba Eğitim, 2021). Ayrıca sosyal sorumluluk projeleri öğrencilerin akademik başarılarını da olumlu yönde etkiler (Özdemir ve Atmaca, 2022). Sosyal sorumluluk projesi günümüzde giderek önem kazandığı söylenebilir. Sosyal sorumluluk projeleri hem bireylerin hem de toplumun gelişimine katkıda bulunur ve daha iyi bir dünya için umut verir. Bu yüzden sosyal sorumluluk projeleri hakkında bilgi sahibi olmak önemlidir.

2.2. Sosyal Medya

2.2.1. Sosyal Medyanın Tanımı

Sosyal medya, günümüzde insanların birbirleriyle etkileşim kurmanın, bilgi edinmenin ve iletişim hâlinde olmanın popüler bir yolu haline gelmiştir. Sosyal medya, farklı amaçlara yönelik olarak kullanılabilir. Bunlar arasında, insanların birbirleriyle iletişim kurması, fikir alışverişinde bulunması, bilgi paylaşımı yapması, eğlence, reklamcılık, pazarlama ve işletmelerin müşteri etkileşimi gibi konular yer alabilir (Göçer, 2019). Sosyal medya, birçok farklı platformda kullanılabilir. Sosyal medya kavramı, farklı kaynaklarda farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Örneğin Göçer'e göre sosyal medya; "kullanıcısının kendi ürettiği içeriği yayınladığı ve paylaştığı online bir ağıdır" (Göçer, 2019). Kaplan ve Haenlein'e göre ise sosyal medya; "Web 2.0 üzerinde ideolojik ve teknolojik içeriklerin, yapılanmaların kullanıcı merkezli bir şekilde üretilmesine ve geliştirilmesine izin veren İnternet tabanlı uygulamaların bütününe" denilmektedir (Kaplan & Haenlein, 2010). Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi sosyal medya; internet ve bilişim teknolojileri aracılığıyla insanların birbirleriyle iletişim kurmasını, bilgi paylaşmasını ve etkileşimde bulunmasını sağlayan platformlar bütünüdür. Sosyal medya; basılı gazete, televizyon ve sinema gibi geleneksel medyadan farklılıklar gösterir. Genellikle geleneksel medya enformasyonun yayınlanması için belirli kaynaklara ihtiyaç duyarken, bilgiyi yayınlamak veya erişmek için sosyal medya göreceli olarak masrafsızdır ve erişim araçları herkese açıktır (bireyler bile kullanabilir). Ayrıca sosyal

medya; geleneksel medyada olduğu gibi tek bir noktadan çok sayıda kişiye yayın yapmaktan çıkarak, iletişim yönü açısından çoktan çoğa paradigmasına dayalı “kullanıcı kaynaklı medya” özelliğine sahiptir. Kullanıcı Kaynaklı Medya, geleneksel medyadan farklı olarak, içeriğin bizzat kullanıcılarının kendileri tarafından üretilmesine ve paylaşılmasına olanak yaratmaktadır (Kaplan & Haenlein, 2010). Sosyal medyanın hayatımızın bir parçası haline gelmesi ve birçok avantaj sunmasıyla birlikte bazı dezavantajları da beraberinde getirmiştir. Örneğin sosyal medya; kişisel bilgilerin gizliliğinin tehlikeye girmesi, sahte haberlerin yayılması, sosyal medya bağımlılığı ve siber zorbalık gibi sorunlara yol açabilir (Göçer, 2019).

2.2.2. Sosyal Medyanın İşlevleri

Sosyal medya, insanların dijital platformlar üzerinde birbirleriyle etkileşimde bulunabildiği ve içerik paylaşabildiği bir çevrimiçi ortamdır. Sosyal medya, günümüzde insanların birbirleriyle iletişim kurmanın, bilgi edinmenin ve iletişim halinde olmanın popüler bir yolu haline gelmiştir. Sosyal medya, farklı amaçlara yönelik olarak kullanılabilir. Bunlar arasında, insanların birbirleriyle iletişim kurması, fikir alışverişinde bulunması, bilgi paylaşımı yapması, eğlence, reklamcılık, pazarlama ve işletmelerin müşteri etkileşimi gibi konular yer alabilir (Göçer, 2019). Sosyal medyanın temel işlevlerinden bazılarını şu şekilde özetleyebiliriz:

- Geniş kitlelere ulaşmak: Sosyal medya, insanların dünyanın her yerinden milyonlarca kişiye ulaşmasını ve mesajlarını duyurmasını sağlar. Sosyal medya sayesinde insanlar farklı kültürlerden, inançlardan ve görüşlerden kişilerle tanışabilir ve bağlantı kurabilir. Sosyal medya aynı zamanda işletmelerin de potansiyel müşterilerine ulaşmasına ve marka bilinirliğini artırmasına yardımcı olur (Related Digital, 2021).

- Sosyal ilişkiler inşa etmek: Sosyal medya, insanların birbirleriyle etkileşimde bulunmasını ve sosyal ilişkiler geliştirmesini kolaylaştırır. Sosyal medya platformları, insanların arkadaşlarıyla, aileleriyle, meslektaşlarıyla ve diğer kullanıcılarla bağlantı kurmalarına, etkileşimde bulunmalarına ve paylaşımında bulunmalarına olanak tanır. Sosyal medya aynı zamanda insanların benzer ilgi alanlarına sahip diğer kişilerle bağlantı kurmasını ve topluluklar oluşturmasını sağlar (BBC News Türkçe, 2018).

- Sosyal çevre ile bağlantı halinde kalmak: Sosyal medya, insanların sosyal çevreleriyle bağlantı halinde kalmalarını sağlar. Sosyal medya sayesinde insanlar uzakta yaşayan arkadaşlarıyla veya akrabalarıyla iletişim kurabilir ve onların hayatlarından haberdar olabilir. Sosyal medya aynı zamanda insanların eski arkadaşlarıyla veya tanıdıklarıyla yeniden bağlantı kurmasına da imkan verir (BBC News Türkçe, 2018).

- Gündeme dair gelişmeleri takip etmek: Sosyal medya, insanların gündeme dair gelişmeleri takip etmesini sağlar. Sosyal medya platformları, haberleri, trendleri ve diğer konuları anlık olarak sunar. Sosyal medya sayesinde insanlar dünyada veya çevrelerinde neler olduğunu öğrenebilir ve fikirlerini paylaşabilir. Sosyal medya aynı zamanda insanların eğitim almalarını ve öğrenmelerini sağlayan kaynaklar sunar (BBC News Türkçe, 2018).

2.2.3. Sık Kullanılan Sosyal Medya Platformları

Sosyal medya platformları, insanların dijital ortamda birbirleriyle iletişim kurabildiği, içerik paylaşabildiği ve etkileşimde bulunabildiği çevrim içi uygulamalardır. Sosyal medya platformları, günümüzde insanların hem kişisel hem de profesyonel amaçlarla kullandığı popüler araçlardır. Sosyal medya platformları, farklı formatlarda içerik sunar. Bunlar arasında metin, fotoğraf, video, ses, canlı yayın gibi seçenekler yer alır. Sosyal medya platformlarının sayısı her geçen gün artmaktadır. Ancak bazı sosyal medya platformları diğerlerine göre daha fazla kullanıcıya ve popülerliğe sahiptir. Dünyada en çok kullanılan sosyal medya platformları arasında Facebook, YouTube, WhatsApp, Instagram ve TikTok gibi uygulamalar yer alır (Webtekno, 2021). Bu uygulamaların aylık aktif kullanıcı sayıları milyarlarla ifade edilmektedir. Bu uygulamaların bilgileri şu şekildedir:

2.2.3.1. Facebook

Facebook, 2004 yılında Mark Zuckerberg tarafından kurulan ve dünyanın en çok kullanılan sosyal medya platformu olan bir uygulamadır. Facebook, kullanıcıların birbirleriyle iletişim kurmasını, arkadaşlık kurmasını, gruplar oluşturmasını ve katılmasını, sayfalar beğenmesini ve takip etmesini, haberleri ve gündemi takip

etmesini, oyun oynamasını ve reklam vermesini sağlar. Facebook'un aylık aktif kullanıcı sayısı 2,4 milyardır (Webtekno, 2021).

2.2.3.2. YouTube

YouTube, 2005 yılında kurulan ve dünyanın en çok ziyaret edilen ikinci web sitesi olan bir video paylaşım platformudur. YouTube, kullanıcıların video izlemesini, yüklemesini, yorum yapmasını, beğenmesini ve paylaşmasını sağlar. YouTube aynı zamanda kullanıcıların kanal oluşturmalarını ve abone olmasını, canlı yayın yapmasını ve izlemesini, müzik dinlemesini ve reklam vermesini sağlar. YouTube'un aylık aktif kullanıcı sayısı 2 milyardır (Webtekno, 2021).

2.2.3.3. WhatsApp

WhatsApp, 2009 yılında kurulan ve 2014 yılında Facebook tarafından satın alınan bir mesajlaşma uygulamasıdır. WhatsApp, kullanıcıların birbirleriyle metin, sesli ve görüntülü mesajlaşmasını, dosya göndermesini ve almasını sağlar. WhatsApp aynı zamanda kullanıcıların grup sohbeti yapmasını, sesli ve görüntülü arama yapmasını, durum paylaşmasını ve izlemesini sağlar. WhatsApp'ın aylık aktif kullanıcı sayısı 1,6 milyardır (Webtekno, 2021).

2.2.3.4. Instagram

Instagram, 2010 yılında kurulan ve 2012 yılında Facebook tarafından satın alınan bir fotoğraf ve video paylaşım platformudur. Instagram, kullanıcıların fotoğraf ve video paylaşmasını, yorum yapmasını, beğenmesini ve kaydetmesini sağlar. Instagram aynı zamanda kullanıcıların hikaye paylaşmasını ve izlemesini, canlı yayın yapmasını ve izlemesini, keşfet bölümünde ilgi alanlarına göre içerik bulmasını ve reklam vermesini sağlar. Instagram'ın aylık aktif kullanıcı sayısı 1 milyardır (Webtekno, 2021).

2.2.3.5. TikTok

TikTok, 2016 yılında kurulan ve kısa süreli video paylaşımına odaklanan bir sosyal medya platformudur. TikTok, kullanıcıların 15 saniye veya 60 saniye süreli video

çekmesini, düzenlemesini ve paylaşmasını sağlar. TikTok aynı zamanda kullanıcıların video izlemesini, yorum yapmasını, beğenmesini ve paylaşmasını sağlar. TikTok'ta kullanıcılar farklı müzikler, efektler, filtreler ve çıkartmalar kullanarak eğlenceli ve yaratıcı videolar oluşturabilir. TikTok'un aylık aktif kullanıcı sayısı 689 milyondur (Webtekno, 2021).

2.3. Siber Zorbalık

2.3.1. Siber Zorbalık Nedir?

Siber zorbalık, son on yılda hem medyada hem de bilimsel söylemde çok dikkat çeken bir konudur. Siber zorbalık, saldırgan metin mesajları göndermekten YouTube veya Facebook üzerinden utanç verici videolar yaymaya kadar çeşitli farklı davranışları kapsayan geleneksel zorbalığın elektronik bir versiyonu olarak tanımlanır. Ayrıca, Siber zorbalık, İnternet'in sağlayabileceği anonimlik nedeniyle geleneksel zorbalıktan farklıdır. Willard'a (2006) göre siber zorbalığın farklı biçimleri vardır. Bu biçimler arasında taciz, karalama, kimliğe bürünme, kandırma, dışlama, siber taciz ve siber tehditler yer alır. Daha önce de belirtildiği gibi, siber zorbalılar genellikle mağdura karşı isimsiz olduklarına inanırlar ve bu nedenle mağdurlara yüz yüze olduklarından daha fazla incitici şeyler söylemeye eğilimlidirler (Juvonen ve Gross, 2008). Bu nedenle siber zorbalık, dijital iletişime yönelik toplumsal değişimin olumsuz bir yan ürünü olarak yorumlanabilmektedir. 2006 yılında Ulusal Suç Önleme Konseyi ile Harris Interactive Inc. ortak bir çalışma yürüttü. Çalışmaya 824 ortaokul ve lise öğrencisi katılım sağlamıştır. Yapılan ankete göre 824 öğrencinin %43'ü son 1 yıl içerisinde siber zorbalığa maruz kaldığı ortaya çıkmıştır. (Moessner,2007)

Teknolojinin olduğu birçok alanda ve özellikle sosyal medyada karşımıza çıkan siber zorbalık, iletişim araçlarını kullanarak bireysel veya gruplara kasıtlı, devamlı ve zarar verici davranışlar olarak bilinmektedir.

Siber zorbalık adı altında olan taciz etme, uygunsuz içerik paylaşımı, aşağılama, hakaret etme ve taciz davranışları görülmektedir. Bu zorbalıkta, fiziki bir gücün bulunmaması ve siber zorbalığı uygulayan kişinin kendini gizlemesi gibi durumlardan, olumsuz etkilenenlerin sayısı daha da artmaktadır. Siber zorbalık, ergenlerde aile ilişkilerini ve okulda akademik başarılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Maruz kalınan bu

zorbalığın kişi üzerinde duygusal ve psikolojik etkileri de ağır bir sonuca yol açabilmektedir (Dinç, 2019, s. 25).

2.3.2. Siber Zorbalık Türleri

Siber zorbalık, elektronik iletişim araçlarını kullanarak başkalarına kasıtlı olarak zarar verme, rahatsız etme veya korkutma eylemidir (Kılıç, 2020). Siber zorbalık özellikle çocuklar ve gençler arasında yaygın bir sorun olup, psikolojik ve sosyal açıdan ciddi sonuçlara yol açabilmektedir (UNICEF Türkiye, 2021). Siber zorbalık türleri şöyle sıralanabilir:

- Kızdırma (flaming): Bir kişi veya gruba karşı saldırgan, küfürlü veya hakaret içeren mesajlar göndermek.
- Sanal takip (cyberstalking): Bir kişiyi sürekli rahatsız etmek, tehdit etmek veya taciz etmek.
- Siber taciz (harassment): Bir kişiye karşı sürekli olumsuz, aşağılayıcı veya istenmeyen mesajlar göndermek.
- Karalama (denigration): Bir kişi hakkında yalan, iftira veya dedikodu yaymak, onun itibarını zedelemek.
- Dışlama (exclusion): Bir kişiyi sosyal gruplardan veya etkinliklerden bilerek dışlamak, onu yalnızlaştırmak.
- Yayma (outing): Bir kişinin özel veya gizli bilgilerini, fotoğraflarını veya videolarını izni olmadan başkalarıyla paylaşmak, onu utandırmak veya zarar vermek.
- Gerçeği gizleme (masquerade): Başka bir kişinin kimliğine bürünmek, onun adına mesajlar göndermek veya onun hesaplarını ele geçirmek.

Siber zorbalıkla mücadele etmek için hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önlemler alınması gerekmektedir. Siber zorbalığa maruz kalan kişilerin bu durumu yetişkinlere bildirmesi, destek alması ve kendini koruması önemlidir.

2.3.3. Siber Zorbalığın Nedenleri ve Risk Faktörleri

Siber zorbalığın nedenleri ve risk faktörleri üzerine yapılan araştırmalar, bu olumsuz davranışın hem bireysel hem de çevresel etmenlerle ilişkili olduğunu göstermektedir. Siber zorbalık yapan kişilerin daha önce siber zorbalığa maruz kalmış olması, özgüven eksikliği, düşük benlik algısı, sosyal kaygı, aile içi huzursuzluklar, saldırganca davranmaktan haz alma, arkadaşları arasında saygınlık kazanma çabası, intikam alma isteği, sert ve soğukkanlı görünme isteği gibi bireysel nedenler olabileceği gibi (İnternet Yardım Merkezi, t.y.; Ansary, 2020), internet kullanımının yaygınlaşması, sanal ortamın anonimlik ve izlenememe gibi özellikleri, siber zorbalığın kolaylıkla gerçekleştirilebilmesi ve yakalanma riskinin az olması gibi çevresel nedenler de olabilir (UNICEF Türkiye, 2021; Ansary, 2020).

Siber zorbalığın risk faktörleri ise hem zorba hem de mağdur açısından incelenebilir. Zorba açısından bakıldığında, erkek cinsiyet, saldırgan kişilik özellikleri, dürtüsel davranışlar, empati eksikliği, akran baskısı, aile içi şiddet veya ihmal gibi risk faktörleri sayılabilir (Ansary, 2020; Akgül & Artar, 2020). Mağdur açısından bakıldığında ise, kadın cinsiyet, fiziksel veya psikolojik sorunlar, sosyal beceri eksikliği, yalnızlık hissi, internet kullanım süresi ve sıklığı gibi risk faktörleri belirlenebilir (Ansary, 2020; Akgül & Artar, 2020). Siber zorbalığın nedenleri ve risk faktörleri bilindiğinde bu olumsuz davranışın önlenmesi ve müdahalesi için daha etkili stratejiler geliştirilebilir. Siber zorbalıkla mücadelede bireysel, ailesel ve okul düzeyinde alınabilecek önlemler vardır. Bireysel düzeyde siber zorbalığa maruz kalan kişilerin bu durumu yetişkinlere bildirmesi, destek alması ve kendini koruması önemlidir. Ailesel düzeyde ise ebeveynlerin çocuklarının internet kullanımını denetlemesi, onlara güvenli internet kullanımını konusunda bilgi vermesi ve siber zorbalıkla karşılaştıklarında onlara destek olması gerekmektedir. Okul düzeyinde ise okulların siber zorbalıkla ilgili politikalar geliştirmesi, öğrencilere ve öğretmenlere eğitim vermesi ve rehberlik hizmetleri sunması önem taşımaktadır (Akgül & Artar, 2020).

2.3.4. Siber Zorbalığın Belirtileri Nelerdir?

Siber zorbalığa uğrayan bireylerin çoğu bu durumdan kimseye bahsetmek istememektedir. Bunun sebebi ise çoğunlukla bu durumun kişiye uyandırdığı utanç

duygusudur. Siber zorbalık çocuklarda ve gençlerde daha ağır sorunlara yol açmaktadır. Utanma duygusunun yanında ebeveynlerine bahsedememekte ve karşılaştığı durum karşısında günlük yaşantısında kullandığı, telefon, tablet ve bilgisayar gibi teknolojik cihazların ebeveynleri tarafından elinden alınacağı korkusunu yaşamaktadır. Siber zorbalığın birçok belirtileri bulunmaktadır. Belirtilerin bazıları ise şunlardır:

- Teknolojik cihazların kullanımı sürecinde ve sonrasında üzölmek
- Ruh halinde, davranışlarda, uyku düzeninde ve iştahta değişiklikler
- Anlık mesaj veya bildirim geldiğinde panik ve ürkek davranışlar
- Sesli ve mesajda olan konuşmalardan kaçınmalar
- Cep telefonu, bilgisayar ve benzeri cihazları kullanmak istememek

2.3.5. Dünyada ve Türkiye de siber zorbalığa maruz kalma oranı

Siber zorbalık, internet ve bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte son yıllarda dünyada önemli bir sorun haline gelmiştir. Dünyada siber zorbalık oranı net bir şekilde belirlenmiş olmamakla birlikte farklı kaynaklar farklı veriler sunmaktadır. Ancak genel olarak şu bilgiler verilebilir:

- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), 2019 yılında yaptığı bir açıklamada 15-24 yaş grubundan çevrimiçi olan gençlerin yüzde 70,6'sının internette şiddet, siber zorbalık ve dijital taciz gibi olgular yüzünden tehlikelere maruz kaldığına dikkat çekti (UNICEF Türkiye, 2019).
- Aynı yıl BBC Türkçe'nin haberine göre İngiltere, ABD ve Kanada'da siber zorbalığa maruz kalan internet kullanıcılarının oranı yüzde 20'nin üzerindeydi (Köker, 2020).
- Türkiye'de ise siber zorbalığa maruz kaldığını açıklayanların oranı yüzde 20 civarındaydı (Köker, 2020). Ancak bu oranın giderek arttığı ve alarm verici bir düzeye ulaştığı belirtiliyordu (Duvar Gazetesi, 2021).
- Anadolu Ajansı'nın haberine göre erkeklerin kadınlardan yaklaşık 3,5 kat fazla siber zorbalık yaptığı tespit edilmiştir (Anadolu Ajansı, 2018).
- İngiltere, ABD ve Kanada'da siber zorbalığa maruz kalan internet kullanıcılarının oranı yüzde 20'nin üzerinde (Köker, 2020).

- Hindistan'da siber zorbalığa maruz kalan internet kullanıcılarının oranı yüzde 37 (Statista, 2021).
- Çin'de siber zorbalığa maruz kalan internet kullanıcılarının oranı yüzde 70 (Statista, 2021).
- Brezilya'da siber zorbalığa maruz kalan internet kullanıcılarının oranı yüzde 29 (Statista, 2021).
- Rusya'da siber zorbalığa maruz kalan internet kullanıcılarının oranı yüzde 27 (Statista, 2021).

Verilere bakıldığında siber zorbalığın dünyada ve ülkemizde ciddi bir sorun olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle gençlerin siber zorbalığın hedefi olduğu ve bu durumun ciddi sonuçlar doğurduğu belirtilmektedir. Dünyanın farklı bölgelerinde yapılan araştırmalar, siber zorbalığa maruz kalan internet kullanıcılarının oranının yüzde 20 ile 70 arasında değiştiğini göstermektedir. Bu oranlar, siber zorbalığın ne kadar yaygın ve ciddi bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Siber zorbalığın en çok etkilediği grup ise gençlerdir. UNICEF'in açıkladığı rapora göre, 15-24 yaş grubundaki gençlerin yüzde 70,6'sı internette şiddet, siber zorbalık ve dijital taciz gibi olgular yüzünden tehlikelere maruz kalmaktadır. Siber zorbalık, internet ve bilişim teknolojilerinin kötüye kullanılması sonucu ortaya çıkan ve insanların psikolojik, sosyal ve akademik açıdan olumsuz etkilenmesine neden olan bir davranış biçimidir. Siber zorbalık nedeniyle depresyon, kaygı, yalnızlık, intihar düşüncesi ve davranışı gibi ciddi sorunlar yaşanabilmektedir. Siber zorbalıkla mücadele etmek için hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önlemler alınması gerekmektedir. Siber zorbalık, çağımızın önemli bir sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunla başa çıkmak için hepimize büyük görevler düşmektedir.

2.3.6. Siber zorbalık kimleri, hangi yollarla ve nerede etkilemektedir?

Siber zorbalık, dijital ortamda bir kişinin başka bir kişiye veya gruba zarar verme davranışdır. Siber zorbalık sosyal medya kullanan herkesi etkileyebilmektedir. Özellikle çocukları ve gençleri daha fazla etkileyen bu zorbalık türü, 15-25 yaş aralığına risk oluşturmaktadır. Bazı kaynaklardaki araştırmalara göre 15-17 yaş grubundaki gençlerin, her beş kişiden biri, 18-32 yaş grubundaki gençlerin ise her üç kişiden biri

dijital şiddete maruz kaldıklarını söylemektedirler. Siber zorbalığa maruz kalanlar, hem kendileri hem de çevreleri için olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir.

Siber zorbalığa maruz kalanlar, genellikle farklılıklarından dolayı hedef alınırlar. Farklı görünüşe, cinsiyete, cinsel yönelime, etnik kökene, dine veya kültüre sahip olmak siber zorbalığa uğrama nedenlerinden biridir. Ayrıca zayıf, savunmasız, yalnız veya popüler olmamak da siber zorbalığa maruz kalmayı kolaylaştırır (UNICEF Türkiye, 2020).

Siber zorbalığa maruz kalanlar, psikolojik ve fiziksel olarak zarar görürler. Özgüven eksikliği, depresyon, anksiyete veya öğrenme güçlüğü yaşayabilirler. Daha önce fiziksel veya sözlü zorbalığa uğramış olmak da siber zorbalığın etkisini artırabilir. Siber zorbalığa maruz kalanlar, arkadaşlarından veya ailesinden uzaklaşabilir, okul başarısında düşüş yaşayabilir, uyku veya yeme alışkanlıklarında bozulma yaşayabilir veya kendine zarar verme veya intihar düşünceleri taşıyabilir (UNICEF Türkiye, 2020).

Siber zorbalığa maruz kalanlar, sadece kendilerini değil, çevrelerini de etkilerler. Siber zorbalık yapanlar da psikolojik sorunlar yaşayabilir veya suç işleyebilirler. Siber zorbalığa tanık olanlar da travma yaşayabilir veya siber zorbalığı normalleştirebilirler. Siber zorbalık aynı zamanda toplumsal bir sorundur ve insan haklarına aykırıdır (BBC Türkçe, 2020).

Siber zorbalıkla mücadele etmek için bilinçli ve dayanışmacı olmak gerekir. Siber zorbalığa maruz kalanlar kendilerini korumak için bazı önlemler alabilirler. Zorbalığı yapan kişiyle iletişimi kesmek, zorbalığı yapan kişiyi engellemek, bildirmek veya sessize almak, zorbalığı kanıtlamak için ekran görüntüsü almak veya kaydetmek, güvendiği bir yetişkinle konuşmak, destek almak için arkadaşlarına veya yardım kuruluşlarına başvurmak, kendine güvenmek ve kendini suçlamamak bunlardan bazılarıdır. Siber zorbalığı önlemek için ise başkalarına saygılı olmak ve onların farklılıklarını kabul etmek, başkalarının duygularını düşünmek ve onları incitmekten kaçınmak, başkalarının özel bilgilerini veya fotoğraflarını izinsiz paylaşmamak, siber zorbalığa tanık olursa müdahale etmek veya bildirmek, siber zorbalığa karşı farkındalık yaratmak ve sesini yükseltmek gereklidir (UNICEF Türkiye, 2020).

Siber zorbalık, dijital ortamda gerçekleşen ciddi bir sorundur. Siber zorbalığa maruz kalanlar kendilerini yalnız veya çaresiz hissetmemelidir. Siber zorbalığa karşı mücadele etmek için bilinçli ve dayanışmacı olmak gerekir.

Siber zorbalık, dijital ortamda bir kişinin başka bir kişiye veya gruba zarar verme davranışdır. Siber zorbalık genellikle sosyal medya, mesajlaşma uygulamaları veya oyun platformları gibi araçlar kullanılarak yapılır (UNICEF Türkiye, 2020). Siber zorbalığa maruz kalanlar, şu yollarla tacize uğrayabilirler:

- Sosyal medyada bir kişi hakkında yalanlar yaymak ya da utandırıcı fotoğraflar yayınlamak (UNICEF Türkiye, 2020).
- Mesajlaşma platformlarından incitici mesajlar ya da tehditler yollamak (UNICEF Türkiye, 2020).
- Başka birinin kimliğiyle başkalarına kötü mesajlar göndermek (UNICEF Türkiye, 2020).
- Bir kişinin özel bilgilerini veya fotoğraflarını izinsiz paylaşmak veya şantaj yapmak (BBC Türkçe, 2020).
- Bir kişiyi sosyal medyada takip etmek, rahatsız etmek veya taciz etmek (BBC Türkçe, 2020).
- Bir kişiye yönelik hakaret, küfür veya alaycı yorumlar yapmak (BBC Türkçe, 2020).
- Bir kişiye yönelik siber saldırılar düzenlemek (virüs göndermek, hesabını ele geçirmek vb.) (Kaspersky, t.y.).

2.3.7. Siber Zorbalığın Eğitim ve Öğrenme Üzerindeki Etkileri

Siber zorbalığın eğitim ve öğrenme üzerindeki etkileri üzerine yapılan araştırmalar, bu olumsuz davranışın öğrencilerin psikolojik, sosyal ve akademik açıdan zarar görmesine neden olduğunu göstermektedir. Siber zorbalığa maruz kalan öğrencilerde depresyon, anksiyete, stres, yalnızlık, düşük benlik saygısı, intihar düşüncesi ve davranışı gibi psikolojik sorunlar görülebilir. Ayrıca siber zorbalık mağdurları arkadaşlık ilişkilerinde güven kaybı, sosyal destekten yoksunluk, sosyal beceri eksikliği gibi sosyal sorunlar yaşayabilir. Siber zorbalığın öğrencilerin eğitim ve öğrenme süreçlerine de olumsuz etkileri vardır. Siber zorbalığa uğrayan öğrenciler okula karşı ilgi ve motivasyonlarını kaybedebilir, okul devamsızlığı ve kaçınma davranışları gösterebilir, ders başarıları düşebilir, sınav kaygısı yaşayabilir ve okuldan ayrılma veya bırakma eğilimi gösterebilir (Akbaba & Eroğlu, 2013; Altundağ, 2016; Aktan & Çakmak, 2015).

Siber zorbalığın eğitim ve öğrenme üzerindeki etkileri sadece mağdurlarla sınırlı değildir. Siber zorbalık yapan öğrenciler de psikolojik, sosyal ve akademik açıdan sorunlar yaşayabilir. Siber zorbalık yapan öğrencilerde saldırganlık, antisosyal davranışlar, suç işleme riski, madde kullanımı gibi psikolojik sorunlar görülebilir. Ayrıca siber zorbalık yapan öğrenciler arkadaşlık ilişkilerinde sorunlar yaşayabilir, olumsuz akran baskısı altında kalabilir, empati geliştiremeyebilir ve başkalarının duygularını anlamakta güçlük çekebilir. Siber zorbalık yapan öğrencilerin eğitim ve öğrenme süreçleri de olumsuz etkilenebilir. Siber zorbalık yapan öğrenciler okula karşı olumsuz tutum geliştirebilir, okul kurallarına uymakta zorlanabilir, ders başarıları düşebilir ve okuldan uzaklaşma veya bırakma eğilimi gösterebilir.

Siber zorbalığın eğitim ve öğrenme üzerindeki etkileri hem mağdurlar hem de zorbalılar için ciddi boyutlara ulaşabilir. Bu nedenle siber zorbalığın önlenmesi ve müdahalesi için bireysel, ailesel ve okul düzeyinde çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bireysel düzeyde öğrencilere siber zorbalık konusunda bilgilendirme ve farkındalık yaratma eğitimleri verilmeli, siber zorbalığa maruz kalan veya yapan öğrencilere rehberlik hizmetleri sunulmalıdır. Ailesel düzeyde ebeveynlere çocuklarının internet kullanımını izleme ve denetleme konusunda bilgi ve destek verilmeli, siber zorbalıkla karşılaştıklarında onlara yardımcı olunmalıdır. Okul düzeyinde ise okulların siber zorbalıkla ilgili politikalar geliştirmesi, öğrencilere ve öğretmenlere eğitim vermesi ve rehberlik hizmetleri sunması önem taşımaktadır (Akbaba & Eroğlu, 2013; Altundağ, 2016; Aktan & Çakmak, 2015).

2.3.8. Siber zorbalığın mağdurlar üzerine psikolojik, fizyolojik, akademik ve sosyal etkileri

Siber zorbalığın mağdurları, hem fiziksel hem de psikolojik olarak olumsuz etkilenmektedirler. Siber zorbalığın mağdurları üzerindeki etkiler şunlardır:

- Psikolojik etkiler: Siber zorbalığa maruz kalan bireylerde dikkat sorunları, okul başarısında düşme, korku, üzüntü, kaygı, yalnızlık duygusu, uyku bozuklukları, depresyon, intihar eğilimleri, sigara ve alkol kullanımı gibi psikopatolojik semptomlar görülmektedir (Erbiçer, 2020; Korkmaz, 2012). Ayrıca siber

zorbalığa maruz kalan bireylerde internet bağımlılığı ve sosyal anksiyete gibi sorunlar da ortaya çıkabilmektedir (Koçak ve ark., 2017).

- Fizyolojik etkiler: Siber zorbalığa maruz kalan bireylerde fizyolojik olarak baş ağrısı, mide ağrısı, iştahsızlık, kilo kaybı veya alımı gibi belirtiler görülebilmektedir (Doktorsitesi, 2022). Ayrıca siber zorbalığa maruz kalan bireylerde bağışıklık sisteminin zayıflaması ve hastalıklara daha yatkın hâle gelmesi de mümkündür (Korkmaz, 2012). Siber zorbalığa maruz kalan bireylerin sağlıklı beslenmeleri, düzenli egzersiz yapmaları ve yeterli uyumaları fizyolojik sağlıklarını korumalarına yardımcı olabilir.
- Akademik etkiler: Siber zorbalığa maruz kalan bireylerde akademik performansın düşmesi, okula devamsızlık yapma veya okuldan kaçma, okul ortamından uzaklaşma veya okulu bırakma gibi olumsuz sonuçlar görülebilmektedir (Erbiçer, 2020; Korkmaz, 2012). Ayrıca siber zorbalığa maruz kalan bireylerde öğrenme motivasyonunun azalması ve akademik başarıya yönelik olumsuz tutumların gelişmesi de olasıdır (Doktorsitesi, 2022). Siber zorbalığa maruz kalan bireylerin okul yönetimi ve öğretmenleri ile iletişim halinde olmaları ve akademik destek almaları akademik başarılarını arttırabilir.
- Sosyal etkiler: Siber zorbalığa maruz kalan bireylerde sosyal ilişkilerin bozulması, arkadaş edinmede güçlük çekme, sosyal destekten yoksun kalma veya sosyal destek arama gibi sonuçlar görülebilmektedir (Erbiçer, 2020; Korkmaz, 2012). Ayrıca siber zorbalığa maruz kalan bireylerde sosyal becerilerin azalması ve sosyal fobi gibi sorunların ortaya çıkması da mümkündür (Doktorsitesi, 2022). Siber zorbalığa maruz kalan bireylerin güvenilir arkadaşları veya aileleri ile konuşmaları ve sosyal aktivitelere katılmaları sosyal sağlıklarını iyileştirebilir.

2.3.9. Siber Zorbalığın Failer Üzerine Psikolojik, Fizyolojik, Akademik ve Sosyal Etkileri

Siber zorbalık yapan bireyler, hem kendilerine hem de başkalarına zarar vermektedirler. Siber zorbalık yapan bireyler üzerindeki etkiler şunlardır:

- Psikolojik etkiler: Siber zorbalık yapan bireylerde saldırganlık, kuralları çiğneme, suç işleme, empati eksikliği, özgüven sorunları, suçluluk duygusu gibi psikolojik sorunlar görülmektedir (Akbiyik ve Kestel, 2017; Korkmaz, 2012). Ayrıca siber zorbalık yapan bireylerde internet bağımlılığı ve sosyal anksiyete gibi sorunlar da ortaya çıkabilmektedir (Koçak ve ark., 2017). Siber zorbalık yapan bireylerin psikolojik destek alması ve davranışlarının nedenlerini anlamaları için profesyonel yardım almaları önemlidir (Pazarlama İletişimi Platformu, 2021).
- Fizyolojik etkiler: Siber zorbalık yapan bireylerde fizyolojik olarak baş ağrısı, mide ağrısı, iştahsızlık, kilo kaybı veya alımı gibi belirtiler görülebilmektedir (Doktorsitesi, 2022). Ayrıca siber zorbalık yapan bireylerde bağışıklık sisteminin zayıflaması ve hastalıklara daha yatkın hâle gelmesi de mümkündür (Korkmaz, 2012).
- Akademik etkiler: Siber zorbalık yapan bireylerde akademik performansın düşmesi, okula devamsızlık yapma veya okuldan kaçma, okul ortamından uzaklaşma veya okulu bırakma gibi olumsuz sonuçlar görülebilmektedir (Akbiyik ve Kestel, 2017; Korkmaz, 2012). Ayrıca siber zorbalık yapan bireylerde öğrenme motivasyonunun azalması ve akademik başarıya yönelik olumsuz tutumların gelişmesi de olasıdır (Doktorsitesi, 2022).
- Sosyal etkiler: Siber zorbalık yapan bireylerde sosyal ilişkilerin bozulması, arkadaş edinmede güçlük çekme, sosyal destekten yoksun kalma veya sosyal destek arama gibi sonuçlar görülebilmektedir (Akbiyik ve Kestel, 2017; Korkmaz, 2012). Ayrıca siber zorbalık yapan bireylerde sosyal becerilerin azalması ve sosyal fobi gibi sorunların ortaya çıkması da mümkündür (Doktorsitesi, 2022).

2.3.10. Siber Zorbalığın Yaygınlığı, Sıklığı ve Demografik Değişkenlerle İlişkisi

Siber zorbalığın yaygınlığı ve sıklığı ülkeden ülkeye, yaş grubundan yaş grubuna ve kullanılan ölçme aracına göre değişiklik göstermektedir. Genel olarak bakıldığında siber zorbalık yapan veya siber zorbalığa maruz kalan bireylerin oranı %10 ile %70 arasında

değişmektedir (Eroğlu ve ark., 2015; Erbiçer, 2020). Ülkemizde yapılan araştırmalarda ise siber zorbalık yapan öğrencilerin oranı %12 ile %40 arasında, siber zorbalığa maruz kalan öğrencilerin oranı ise %15 ile %50 arasında bulunmuştur (Arıcak ve ark., 2008; Ayas ve Horzum, 2012; Ateş ve Güler, 2016). Siber zorbalık davranışlarının en çok sosyal medya platformlarında, mesajlaşma uygulamalarında ve e-posta yoluyla gerçekleştirildiği belirlenmiştir (Accordino ve Accordino, 2011; Hinduja ve Patchin, 2018).

Siber zorbalık ile ilgili yapılan araştırmalarda demografik değişkenlerin de önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Özellikle cinsiyet, yaşı, internet kullanım süresi ve amacı gibi değişkenler siber zorbalık ile ilişkili bulunmuştur (Erbiçer, 2020; Akyüz, 2020). Cinsiyete göre bakıldığında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla siber zorbalık yaptıkları veya maruz kaldıkları tespit edilmiştir (Arıcak ve ark., 2008; Ayas ve Horzum, 2012; Ateş ve Güler, 2016). Yaşıya göre bakıldığında ise küçük yaş gruplarının büyük yaş gruplarına göre daha fazla siber zorbalık yaptıkları veya maruz kaldıkları belirlenmiştir (Erbiçer, 2020; Hinduja ve Patchin, 2018). İnternet kullanım süresi ve amacına göre bakıldığında ise internete daha uzun süre giren ve eğlence amaçlı internet kullanan bireylerin daha fazla siber zorbalık yaptıkları veya maruz kaldıkları ortaya konulmuştur (Ayas ve Horzum, 2012; Erbiçer, 2020).

Siber zorbalık ile ilgili yapılan araştırmaların çoğu, siber zorbalığın yaygınlığı ve sıklığı ile ilgili veriler sunmaktadır. Bu veriler, siber zorbalığın ne kadar ciddi bir sorun olduğunu ve hangi grupların daha fazla risk altında olduğunu göstermektedir. Siber zorbalığın yaygınlığı ve sıklığı ile ilgili bazı araştırma sonuçları şunlardır:

- Türkiye'de yapılan bir araştırmada, lise öğrencilerinin %40'ının siber zorbalık yaptığı, %50'sinin ise siber zorbalığa maruz kaldığı belirlenmiştir (Arıcak ve ark., 2008).
- İngiltere'de yapılan bir araştırmada, 11-16 yaş arası gençlerin %25'inin siber zorbalık yaptığı, %28'inin ise siber zorbalığa maruz kaldığı tespit edilmiştir (Hinduja ve Patchin, 2018).

- ABD'de yapılan bir araştırmada, 12-17 yaş arası gençlerin %15'inin siber zorbalık yaptığı, %32'sinin ise siber zorbalığa maruz kaldığı ortaya konulmuştur (Accordino ve Accordino, 2011).

Siber zorbalığın yaygınlığı ve sıklığı ile ilgili bu veriler, siber zorbalığın küresel bir sorun olduğunu ve farklı ülkelerde farklı oranlarda görüldüğünü göstermektedir. Siber zorbalığın yaygınlığı ve sıklığı üzerinde etkili olan demografik değişkenler ise şunlardır:

- Cinsiyet: Genel olarak erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla siber zorbalık yaptıkları veya maruz kaldıkları bulunmuştur (Arıcak ve ark., 2008; Ayas ve Horzum, 2012; Ateş ve Güler, 2016). Ancak bazı araştırmalar cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olmadığını da göstermiştir (Erbiçer, 2020; Akyüz, 2020).
- Yaş: Genel olarak küçük yaş gruplarının büyük yaş gruplarına göre daha fazla siber zorbalık yaptıkları veya maruz kaldıkları tespit edilmiştir (Erbiçer, 2020; Hinduja ve Patchin, 2018). Ancak bazı araştırmalar yaş ile siber zorbalık arasında anlamlı bir ilişki olmadığını da belirtmiştir (Arıcak ve ark., 2008; Ayas ve Horzum, 2012).
- İnternet kullanım süresi ve amacı: Genel olarak internete daha uzun süre giren ve eğlence amaçlı internet kullanan bireylerin daha fazla siber zorbalık yaptıkları veya maruz kaldıkları ortaya konulmuştur (Ayas ve Horzum, 2012; Erbiçer, 2020). Ayrıca internete giriş denetiminin olmamasının da siber zorbalık riskini arttırdığı belirlenmiştir (Bridge ve Duman, 2019).

2.3.11. Siber Zorbalık İle İnternet Kullanım Alışkanlıkları Arasında İlişkiler

Siber zorbalık, internet ortamında bir kişiye veya gruba karşı yapılan psikolojik şiddet biçimidir (İnternet Yardım Merkezi, t.y.). Siber zorbalık, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de giderek yaygınlaşan bir sorundur. Siber zorbalık, bireylerin kişilik haklarını, özel hayatlarını, onur ve saygınlıklarını ihlal eden, tehdit eden, küçük düşüren, aşağılayan, yalanlayan, iftira atan veya izinsiz fotoğraf veya video paylaşan

davranışlar olarak tanımlanabilir. Siber zorbalık davranışları ile problemlili internet kullanımı ve riskli internet davranışları arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur (Ünver & Koç, 2018). Bu ilişki, siber zorbalığın hem nedeni hem de sonucu olabilir. Yani, siber zorbalık yapan veya maruz kalan bireyler, interneti daha fazla ve daha kötüye kullanma eğiliminde olabilirler. Aynı zamanda, interneti fazla ve kötüye kullanan bireyler de siber zorbalığa daha yatkın olabilirler. Siber zorbalık yapan veya maruz kalan bireylerin internet kullanım alışkanlıkları şu şekilde özetlenebilir:

- Siber zorbalık yapan veya maruz kalan bireyler, interneti daha uzun süre ve daha sık kullanmaktadırlar.
- Siber zorbalık yapan veya maruz kalan bireyler, sosyal medya sitelerini, oyun sitelerini, sohbet sitelerini ve video paylaşım sitelerini daha fazla ziyaret etmektedirler.
- Siber zorbalık yapan veya maruz kalan bireyler, internet üzerinden kişisel bilgilerini, fotoğraflarını veya videolarını daha fazla paylaşmakta veya başkalarının paylaşımlarını izlemekte veya indirmektedirler.
- Siber zorbalık yapan veya maruz kalan bireyler, internet üzerinden tanımadıkları kişilerle iletişim kurmakta veya arkadaşlık kurmaktadırlar.
- Siber zorbalık yapan veya maruz kalan bireyler, interneti gerçek hayattaki sorunlarından kaçmak için bir araç olarak kullanmaktadırlar.

Siber zorbalığın problemlili internet kullanımı ve riskli internet davranışları üzerindeki etkisi şu şekilde açıklanabilir:

- Siber zorbalık yapan veya maruz kalan bireyler, internet bağımlılığı geliştirebilirler. İnternet bağımlılığı, bireyin internet kullanımını kontrol edememesi ve günlük yaşamını olumsuz etkilemesi durumudur (İnternet Yardım Merkezi, t.y.).
- Siber zorbalık yapan veya maruz kalan bireyler, internette kendilerine zarar verebilecek içeriklere maruz kalabilirler. Bu içerikler şiddet, cinsellik, uyuşturucu, intihar gibi konuları içerebilir (İnternet Yardım Merkezi, t.y.).
- Siber zorbalık yapan veya maruz kalan bireyler, internette kendilerini tehlikeye atabilecek davranışlarda bulunabilirler. Bu davranışlar kişisel bilgilerini vermek,

tanımadıkları kişilerle buluşmak, para istemek veya göndermek gibi eylemleri içerebilir (İnternet Yardım Merkezi, t.y.).

2.3.12. Siber Zorbalıkla İlgili Örnek Olaylar

Siber zorbalıkla ilgili olarak dünyada ve Türkiye'de pek çok olay yaşanmıştır. Bu olaylar siber zorbalığın ne kadar ciddi bir sorun olduğunu ve nasıl mücadele edilmesi gerektiğini göstermektedir. Aşağıda siber zorbalıkla ilgili bazı örnek olaylar verilmiştir:

- Sibel Ünlü olayı: Türkiye'de 3 Ocak 2020'de hayatını kaybeden üniversite öğrencisi Sibel Ünlü'nün siber zorbalığa maruz kaldığı iddia edildi. Yakınları, Ünlü'nün çeşitli sosyal medya platformlarında alaycı mesajlara ve zorbalığa uğradığını ve bu tarz mesajlara canının sıkıldığını belirtti. Ünlü'nün ölümü, siber zorbalığın ciddi sonuçlarına dikkat çekti (Köker, 2020).
- Caroline Flack olayı: İngiltere'nin ünlü sunucularından Caroline Flack, 15 Şubat 2020'de intihar etti. Flack'in yakınları, erkek arkadaşına şiddet uyguladığı gerekçesiyle gözaltına alınmasının ardından internet ortamında kendisine edilen hakaretlere çok üzülüğünü söylüyor. Flack'in intiharı, siber zorbalığın psikolojik etkilerini gündeme getirdi (Köker, 2020).
- Billie Eilish olayı: ABD'li 18 yaşındaki ünlü şarkıcı Billie Eilish, Şubat 2020'de internette kendisi hakkında yazılan yorumları okumayı bıraktığını söyledi. Eilish, "Bir süre önce gelen yorumları okumayı kestim Hayatımı mahvediyordu. Ne kadar havalı şeyler yaparsanız, insanlar sizden o kadar nefret ediyor" dedi. Eilish'in açıklaması, siber zorbalığın sanatçılar üzerindeki baskısını ortaya koydu (Köker, 2020).
- Amanda Todd olayı: Kanada'da 15 yaşındaki Amanda Todd, 10 Ekim 2012'de intihar etti. Todd'un intiharından bir ay önce YouTube'a yüklediği videoda, kendisini soymaya zorlayan bir kişi tarafından siber zorbalığa uğradığını anlattı. Todd'un videoları milyonlarca izlenirken, siber zorbalık yapan kişi hakkında da soruşturma başlatıldı (Siber Zorbalık Nedir?, 2021).

Bu örneklerden de anlaşılacağı gibi siber zorbalık, hem bireyler hem de toplumlar için ciddi bir sorundur. Daha bilinen birçok örnekleri mevcut olup bilinmeyen olaylarında

yaşandığı varsayılmaktadır. Siber zorbalık, insanların yaşam hakkını, psikolojik sağlığını, özgüvenini ve sosyal ilişkilerini tehdit edebilir. Siber zorbalığın önlenmesi için hem bireysel hem de toplumsal düzeyde bilinçlendirme, eğitim ve yasal düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Siber zorbalığa maruz kalan kişilerin sessiz kalmaması, destek alması ve haklarını araması da önemlidir. Siber zorbalıkla mücadele etmek, daha güvenli ve sağlıklı bir internet ortamı yaratmak için hepimizin sorumluluğudur.

2.3.13. Siber zorbalıkla ilgili yasal cezalar ve haklar

Siber zorbalık, internet ve sosyal medya aracılığıyla başkalarına zarar vermek amacıyla yapılan aşağılama, iftira, taciz, tehdit, şantaj, dışlama gibi davranışlardır. Siber zorbalık yapan kişiler hakkında yasal işlem başlatılabilir. Siber zorbalık davranışları Türk Ceza Kanunu'nda yer alan hakaret, tehdit, iftira, kişisel verilerin kaydedilmesi ve yayılması gibi suçlara girebilir. Bu suçlara ilişkin şikayetlerde bulunmak için siber zorbalığa uğrayan kişinin delil sunması gerekmektedir. Deliller arasında ekran görüntüleri, ses kayıtları, mesajlar ve e-postalar sayılabilir (Öztürk, 2020).

Siber zorbalığa maruz kalan kişilerin yasal hakları da vardır. Zorbalık ve siber zorbalık dahil herhangi bir şiddet türünün mağduru olan kişilerin adalete erişim ve failden hesap sorma hakları vardır. Zorbalığa, özellikle siber zorbalığa ilişkin yasalar oldukça yenidir ve bu yasalar hâlen her ülkede mevcut değildir. Türkiye'de 2014 yılında kabul edilen 6518 sayılı kanunla Türk Ceza Kanunu'na eklenen 125/3-a maddesi ile siber zorbalık suçunun cezası artırılmıştır. Bu maddeye göre "Hakaretin alenen işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır" hükmü yer almaktadır (Memiş, 2020). Siber zorbalığın önlenmesi için hem bireysel hem de toplumsal düzeyde bilinçlendirme, eğitim ve yasal düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Siber zorbalığa maruz kalan kişilerin sessiz kalmaması, destek alması ve haklarını araması da önemlidir. Siber zorbalıkla mücadele etmek, daha güvenli ve sağlıklı bir internet ortamı yaratmak için hepimizin sorumluluğudur.

Siber zorbalıkla ilgili olarak en yaygın görülen örnekler ve bunların Türk Ceza Kanunu'ndaki karşılıkları şunlardır (Önal, 2020):

- Hakaret: Bir kişiye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek söz veya davranışlarda bulunmak. Yazılı veya iletı yoluyla hakaret suçunda ceza altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır. Hakaretin alenen işlenmesi halinde ceza yarı oranında artar.
- Tehdit: Bir kimseye kendisine veya yakınına gelecekte bir kötülük yapılacağı izlenimini uyandırmak suretiyle korkutma. Tehdit suçunda ceza altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır. Tehditin alenen işlenmesi halinde ceza yarı oranında artar.
- İftira: Bir kimseye gerçek dışı bir suçı isnat ederek onun cezalandırılmasını istemek veya kamuoyunda küçük düşürmek. İftira suçunda ceza bir yıldan dört yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır. İftiranın alenen işlenmesi halinde ceza yarı oranında artar.
- Kişisel verilerin kaydedilmesi: Bir kimseye ait özel hayatın gizliliğini ilgilendiren sesli veya görüntülü verileri hukuka aykırı olarak kaydetmek. Kişisel verilerin kaydedilmesi suçunda ceza altı aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır.
- Kişisel verilerin yayılması: Bir kimseye ait özel hayatın gizliliğini ilgilendiren sesli veya görüntülü verileri hukuka aykırı olarak başkasına vermek veya yaymak. Kişisel verilerin yayılması suçunda ceza bir yıldan beş yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır.

Siber zorbalık eylemlerinin önlenmesi ve etkilerinin azaltılabilmesi için yapılması gerekenler ise şunlardır:

- Bilinçli internet kullanımı: İnternet ve sosyal medya platformlarının güvenli ve etik bir şekilde kullanılması için bilgi sahibi olmak ve bu bilgiyi paylaşmak gerekir. İnternet kullanıcılarının gizlilik ayarlarını düzenlemesi, izinsiz paylaşımlara karşı dikkatli olması, şifrelerini koruması ve güncellemesi önemlidir.
- Destek alma: Siber zorbalığa maruz kalan kişilerin bu durumu saklamaması, güvendiği bir yetişkinle paylaşması ve profesyonel yardım alması gerekir. Siber

zorbalığa tanık olan kişilerin de sessiz kalmaması, mağdura destek olması ve yetkililere bildirmesi gerekir.

- Hak arama: Siber zorbalığa uğrayan kişilerin delil toplaması, şikayet sürecini başlatması ve zararlarını tazmin etmesi için hukuki haklarını kullanması gerekir. Siber zorbalığı önlemek için yasal düzenlemelerin yapılması ve uygulanması da gereklidir.

2.3.14. Siber Zorbalık Nasıl Önlenir?

Teknolojinin gelişmesi ile ortaya çıkan internet, birçok amaç için kullanılmaktadır. Örneğin, araştırma yapmada, iletişim kurmada, eğlence amaçlı ve çok daha fazlası için gündelik olarak internet kullanılmaktadır. İnternetin popüler olmasıyla birlikte, online problemlerde de artış kaçınılmaz olmuştur. İnternet ortamında en yaygın görülen sorunlardan birisi de siber zorbalıktır. Siber zorbalık, bir kişiye veya bir grup kişiye çevrimiçi ortamda hakaret etme, taciz etme, tehdit etme veya kötü ağızdan konuşma eylemidir. Kişinin özgüvenini düşürmekten intihara yönelmeye kadar uzanmaktadır. Siber zorbalık genellikle canlı sohbet uygulamalarında ve sosyal ağ platformlarında yaygınlaşmıştır. Yaygın bir sorun olan siber zorbalık, çeşitli şekillerde önlenebilmektedir. Siber zorbalıktan kaçınmanın bir yolu, kişisel bilgilerin gizli tutulmasından geçer. Öncelikle kullanılan sosyal medya hesaplarına güçlü bir şifre oluşturmak gerekmektedir. Bir kişinin özel bilgileri kamuya açıksa, siber zorbalığın kurbanı olma olasılığı yüksektir. Bireyler özel bilgilerini gizliliğine güvenilmeyen hiçbir platforma, tanıdığı kişiler dışında paylaşmaması, güvenlik açısından önem arz etmektedir. Öte yandan, Siber zorbalığın kurbanı olduğunu fark eden bireyler, daha kötüye gitmeden durumu kontrol altına alması gerekmektedir.

Siber zorbalığı uygulayan kişiyi her türlü platformlardan engellemek ve bir yetişkine bu zorbalıktan bahsetmek, zorbalığın önüne geçmek için bir adımdır. Bu adım ile zorbayı, zorbalık uygulamasına kısıtlama getirilmesi sağlanmaktadır. Bir diğer husus ise, zorbalığa uğrayan kişinin kendi kendisini kontrol edebilmesidir. Arama motoruna kişi kendisi ile ilgili aramalar yapıp insanların hangi bilgilerine erişebileceğini gözlemlemelidir. Bu durumlar çözüm olmadığı zamanlarda teknoloji ile erişime bir

müddet ara verilmesi gerekmektedir. Erişime ara verilmediği takdirde birey yeni bir bildirim olup olmadığını kontrol etmek adına, kullandığı teknolojik cihazlarına bakma isteğine karşı koyamamaktadır. Siber zorbalık kontrol edilmediği takdirde ciddi bir soruna dönüşebilir. İnternet kullanıcıları olarak, başkalarının duygularına karşı duyarlı olmalı ve internette bir kişinin itibarını zedeleyecek etik dışı bir şey yapılmamalıdır (Sheena, 2010).

2.4. Grafik Tasarım

2.4.1. Grafik Tasarım Tanımı

Grafik tasarım, görsel iletişim sanatlarından biridir. Grafik tasarımcı, resim, simge, tipografi, renk ve boşluk gibi unsurların bir araya getirilerek, görsel mesajların oluşturulması ve kullanıcıya sunulması sürecidir. Grafik tasarım, reklam, web tasarımı, paket tasarımı, kitap kapakları, afişler ve daha birçok farklı alanda kullanılabilir (Özkan Göçer, 2019). Grafik tasarımda ve grafik sanatlarda, görsel sanatların temel ilkeleri olan hizalama, denge, karşıtlık, vurgulama, hareket, görüntü, oran, yakınlık, tekrarlama, ritim ve birlik geçerlidir (Mustafa Bal, 2010). Grafik tasarımcılar, web siteleri, reklamlar, kitaplar, dergiler, posterler, bilgisayar oyunları, ürün ambalajları, afişler, kurumsal iletişim ve kurumsal kimlik gibi çeşitli ürün ve faaliyetlerin görsel tasarımını yaparlar (Atölye İzmir, 2018). Grafik tasarımcılar ayrıca baskı yoluyla çoğaltılacak her türlü materyalin üretiminde grafik tasarım ilke ve uygulamalarından yararlanırlar (Mustafa Bal, 2010). Grafik tasarımın işlevleri arasında marka imajının oluşturulması, bilgi sunumu, ilgi çekme, satış arttırma, web sitelerinin tasarımı ve reklam ve pazarlama kampanyaları için görsel araç sağlama gibi amaçlar bulunur. Grafik tasarımın başarısı ise görsel unsurların etkili bir şekilde kullanılması, görsel mesajların anlaşılır ve kolay bir şekilde sunulması ve hedef kitlenin ilgisini çekmesi ile ölçülür (Özkan Göçer, 2019).

2.4.2. Bir Grafik Tasarım Ürünü: Afiş

Afiş tasarımı, bir ürünün veya hizmetin tanıtımını yapmak amacıyla genellikle caddeler, açık alanlar gibi yerlerde bulunan en önemli reklam araçlarından bir tanesidir. Afişler genel olarak reklam afişleri, sosyal veya kültür amacıyla hazırlanan afişler olmak üzere kategorilere ayrılabilir (Umut, 2020: 11). Afiş, hedef kitleye bir şeyi tanıtmak veya

duyurabilmek için yapılmış ve herkesin görebileceği yerlere asılan bir duvar duyurusu olarak tanımlanmaktadır. Bir durumu en kısa sürede iletmenin en etkili yöntemi görsel anlatımdır. Afişler bir görseli sunmak için önemli bir iletişim aracıdır (Mazlum, 2006: 170). Kendi içlerinde gruplandırılabilirlerdir. Bu gruplar içerikleri ve sergilendikleri ortamlara göre iç mekan ve dış mekan afişleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İç mekan afişlerinin kalıcılığı dış mekan afişlerine göre daha fazladır. Koridorlar, panolar, salonlar ve benzeri gibi bina içerisinde yer alan birçok yerlerde iç mekan afişleri kullanıma müsaittir. Dış mekan afişleri ise binaların dış yüzeylerine, duvarlara ve duraklara vb. yerler için özel olarak tasarlanan afişlerdir (Işık, 2009: 42). Afişler akademik çevrede, pazarlama alanında ve sosyal sorumluluk projelerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Afişler bilgileri veya araştırmaları kısa, öz bir şekilde alıcıya aktarır. Bununla birlikte, kişiyi harekete geçirme ve tartışma yaratmaya yardımcı olur. Afişler, tablo, grafik, resim gibi görsel objeleri içeren metin karışımıdır.

Afiş tasarımı insanların dikkatini çekmek ve onlara bir mesaj vermek içindir. Afiş tasarımında dikkat edilmesi gereken bazı şeyler vardır. Örneğin:

Afişin hedefi belirlenip tasarım seçimleri afişin amacına uygun olmalıdır.

- Afişte kullanılacak metinler kısa ve okunabilir olmalıdır.
- Afişte sadece bir imge kullanarak konu dağıtılmadan insanların dikkati tek bir yerde toplanması sağlanmalıdır.
- Afişte etkili bir slogan oluşturup bu sloganı tipografi olarak düzenlenmelidir.
- Afişte renkleri geniş alanlara yayarak kullanmalı ve parlak, canlı ve uyumlu renkler seçilmelidir.

Afiş tasarımı, grafik tasarımcılar için yaratıcılıklarını ortaya koymasından oldukça keyifli bir çalışma, bir konuyu bir sayfada duygularla sunması açısından ise riskli bir çalışmadır (Övünç Güvenersoy, 2019: 23). Tamamlanmış bir tasarım çalışmasının son aşaması baskı sürecidir. Bir Afiş tasarımının başarılı olabilmesi için birçok faktörün başarılı bir şekilde çalışmaya yansıtılması gerekmektedir. Bunlar;

- Önemli bilgilerin yaklaşık 10 adım uzaklıktan okunabilir olması.
- Başlıklar kısa ve ilgi çekici olmalı

- Yazılar öz ve anlaşılır olmalı
- Okumayı kolaylaştıran yardımcıları içermelidir (numaralandırma, başlık, işaretler vs.)
- Grafikler, resimler ve yazı tipleri uyumlu bir şekilde kullanılmalı

Afişler genellikle tablolar, grafikler, resimler ve diğer sunum formatlarıyla karıştırılmış kısa bir metnin bir karışımıdır. Afişler güçlü bir araçtır. Hedef kitleye hızlı tepki verme yeteneğine sahiptirler. İyi bir afiş tasarımı bireylere empati uyandırmaktadır.

2.4.3. Afiş tasarımının tarihçesi

Afiş tasarımı, bir şeyi duyurmak veya tanıtmak için hazırlanan, genellikle resimli duvar ilanıdır. Afiş tasarımının tarihçesi, yazı ve resmin bir arada kullanıldığı, Mısır hiyerogliflerinden, Roma dönemi duvar ilanlarına kadar uzanır (Gökçeyüksel, 2018; Renkli Not, 2012). Ancak modern anlamda afişin ilk örneği, Fransa'da Notre Dame de Saint Flour Piskoposluğuna bağlı kiliselerin kapılarından yardım toplama izni ile ilgilidir (Gökçeyüksel, 2018). Afiş sanatı, 19. yüzyıl başında taşbaskı tekniğinin gelişmesiyle ortaya çıktı. Taşbaskı sayesinde metin ve resmin birleşmesi ve çoğaltılabilir olması, afişin sanatsal bir yapı kazanmasında önemli bir rol oynamıştır (Renkli Not, 2012). Afiş tasarımının ilk temsilcileri Jules Cheret ve Henri de Toulouse-Laurrec'tir. Cheret, renkli taş baskı tekniğini geliştirmiş ve afişe canlılık katmıştır. Lautrec ise Paris'in gece hayatını yansıtan afişler yapmıştır. 20. yüzyılın önemli afiş sanatçıları arasında Alphonse Mucha, El Lissitzky, Laszlo Moholy-Nagy, Josef Müler-Brockmann, Herbert Matter, Henry Tomaszewski, Jan Lenika, Saul Bass ve Milton Glaser'i saymak mümkündür (Renkli Not, 2012; Gen3 Creative, t.y.). Bu sanatçılar farklı akımların etkisinde kalarak afişe yeni biçimler ve teknikler kazandırmışlardır.

Afişçilikte çok değişik teknikler kullanılabilir: Desen, grafik, yapıştırma, fotoğraf, fotogravür, fotoğrafçılıkta kullanılan teknikler. Afişi tasarlayan sanatçı, her tasarımında kendini değişik amaçların gerektirdiği değişik niteliklere göre yönlendirir (İstanbul Sanat Evi, t.y.). Türkiye'de ise İbrahim Müteferrika'nın 1727'de kurduğu Müteferrika Matbaası ile afiş tasarımı başlamıştır (Gen3 Creative, t.y.).

2.4.4. Afiş Tasarımının Siber Zorbalığı Önlemede Rolü ve İşlevi

Siber zorbalık, internet teknolojilerinin gelişimiyle ortaya çıkan, çocuk ve gençleri hedef alan zorba davranışları kapsayan bir kavramdır (Yurdakul & Özdemir, 2020). Siber zorbalık mağdurları, psikolojik, sosyal ve akademik açıdan olumsuz etkilenirler (UNICEF Türkiye, 2020). Siber zorbalığı önlemek için okul temelli eğitim programları uygulanabilir (Uysal Toraman et al., 2021). Bu programlarda, akran eğitimi, iletişimi güçlendirmek, ebeveyni eğitime dahil etme, öğretmenleri eğitim sürecine katmak, oyun temelli programlar, modele dayalı programlar gibi yöntemler kullanılabilir (Uysal Toraman et al., 2021). Afiş tasarımı da siber zorbalığı önlemede rol oynayabilir. Afiş tasarımı, siber zorbalığın tanımını, türlerini, sonuçlarını ve başa çıkma yollarını görsel olarak aktaran bir iletişim aracıdır. Afiş tasarımı ile siber zorbalığa karşı farkındalık yaratmak, siber zorbalığa maruz kalan ya da yapan kişilere destek olmak, siber zorbalığı önlemek için yapılması gerekenleri anlatmak mümkündür. Afiş tasarımının işlevi ise siber zorbalığın zararlarını vurgulamak, siber zorbalığa karşı tutum ve davranış değişikliği sağlamak, siber zorbalıkla mücadelede toplumsal dayanışmayı artırmak olabilir.

2.5. Sosyal Sorumluluk Projesi ve Grafik Tasarım

Grafik tasarım bir mesajı görsel yollarla hedef kitleye iletmeye çalışan bir araçtır. Bu mesaj aynı zamanda hedef kitleyle sosyal bir iletişim kurmaktadır. Görsel anlatım teknikleri ile akılda kalıcılığı sağlamak grafik tasarımın asıl amacıdır (Ergüven, 2004 s.37). Sosyal iletişim, hedef kitleye mesajı en etkili bir biçimde iletip ikna edici ve hedef kitlenin davranış değiştirmesinin amacını güder. Bu sosyal iletişim çerçevesinde yapılan çalışmalar için hiçbir ticari amaç edinmemiştir. Aksine sosyal bir amaca yardım etmektedir. Bilinmeyen veya görmezden gelinen şeyleri göstermek sosyal iletişimin amacıdır. (Ergüven, 2004 s.37). Sosyal iletişim, sürekli duyulan daha fazla algılanmasına, ikna edici olması ve bununla beraber ikna edici ve davranışsal değişikliklere yol açacak şekilde kitlelere duyurulmasını ifade etmektedir. Sosyal iletişim ile tasarımcı kendisine doğruları ifade etmekte bununla birlikte insanları farkında olmadan ikna etme yerine rahatsız ederek ikna etme fırsatı yarattığı ifade edilmektedir. Çağdaş dünyada, bir toplumdaki sosyal meseleler o kadar da görsel olmayabilir. Ancak bu meseleleri bulmak ve bu meseleleri ele almak, toplumu sosyal

meselelerle ilgili olarak topluluk içinde neler olup bittiği konusunda daha bilinçli hâle getirmek mümkündür. Tasarım yoluyla sosyal farkındalığın amacı, belirli bir sosyal farkındalık yaratma hedefine ulaşmak için ilgiyle, etkili tasarım yoluyla toplumdaki insanların bir duruma nasıl baktığını değiştirerek, toplumun sosyal bir soruna ilişkin algısını değiştirmektir (Foulston, 2011).

Tasarım, topluma farkındalık kazandırmak için çok önemli bir araçtır, her şeyin daha görsel, etkin ve cesur olmasına yardımcı olur. Görünen odur ki, insanların başlarına gelmeyen şeyleri umursaması zordur, fakat yaşanan durum görsele aktarılınca ekstra farkındalık sağlanmaktadır. Sosyal sorunları ele alan güçlü görsellerin amacı, insanları durdurmak, düşünmek ve harekete geçirmektir. Böylece toplumda sosyal farkındalık yaratarak ve daha iyi bir topluma doğru değişimde bir adım ileriye giden grafik tasarım, insan ihtiyaçlarının karşılanmasına katkıda bulunmaktadır (Lange, 2006). Tasarımın toplumsal farkındalık yaratmadaki rolü, insanları toplumda olup bitenler hakkında durup düşündürmektir. Siber zorbalık konusunda farkındalık oluşturmak ve toplumsal farkındalık sağlamak adına Samsung, Shazam gibi büyük firmalar tarafından desteklenmiş güçlü tasarım örnekleri bulunmaktadır.

2.5.1. Sosyal Sorumluluk Alanında Grafik Tasarım Uygulamaları

Sosyal sorumluluk projesi, kurum ve kuruluşların topluma fayda sağlamak amacıyla insanların davranışlarına ve buldukları ortama ilişkin yerine getirmesi gereken sorumlulukları kapsayan bir kavramdır (Çeken & Işık, 2021). Sosyal sorumluluk projesi için yapılabilecek grafik tasarım ürünleri ise sosyal sorumluluk konusunu görsel olarak aktaran ve hedef kitleye ulaştıran iletişim araçlarıdır. Sosyal sorumluluk projesi için yapılabilecek grafik tasarım ürünleri arasında şunlar sayılabilir:

- Afiş: Sosyal sorumluluk konusunu duyurmak, farkındalık yaratmak, davet etmek ya da çağrıda bulunmak için kullanılan görsel ve yazılı unsurları içeren bir tasarım ürünüdür* (Yeditepe Üniversitesi, n.d.). Afiş tasarımında dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Afişin amacını ve hedef kitesini belirlemek
- Afişin mesajını net ve etkili bir şekilde iletmek için görsel ve yazılı unsurları uyumlu bir şekilde kullanmak

- Afişin tasarımını sade ve anlaşılır tutmak
- Afişin okunabilirliğini ve görünürlüğünü artırmak
- Afişin etkisini ölçmek için geri bildirim almak
- Broşür: Sosyal sorumluluk konusunu detaylı bir şekilde anlatmak, bilgilendirmek, yönlendirmek ya da ikna etmek için kullanılan katlanabilir bir kağıt üzerine basılan görsel ve yazılı unsurları içeren bir tasarım ürünüdür (Grafikerler.net, 2018a). Broşür tasarımında dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:
 - Broşürün amacını ve hedef kitlesini belirlemek
 - Broşürün içeriğini sıralı ve mantıklı bir şekilde düzenlemek
 - Broşürün tasarımını ilgi çekici ve akıcı yapmak
 - Broşürün okunabilirliğini ve anlaşılabilirliğini sağlamak
 - Broşürün dağıtımını planlamak
- Logo: Sosyal sorumluluk projesinin kimliğini, vizyonunu, misyonunu ya da değerlerini simgeleyen grafik bir işarettir. Logo tasarımında dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır (Grafikerler.net, 2018b):
 - Logonun amacını ve hedef kitlesini belirlemek
 - Logonun anlamlı, özgün, basit, akılda kalıcı ve uyumlu olmasını sağlamak
 - Logonun renklerini, şekillerini, yazı tiplerini ve sembollerini uygun bir şekilde seçmek ve ayarlamak
 - Logonun farklı mecralarda kullanılabilirliğini test etmek
 - Logonun tescil ettirmek

2.6. Siber Zorbalık Konusuna Yönelik Sosyal Sorumluluk Projesi Örnekleri

2.6.1. Samsung “Siber Zorba Olma” Sosyal Sorumluluk Afiş Tasarımları

Samsung firması internetin sorumlu olarak kullanılması konusunda bir farkındalık oluşturmak amacı ile dijital farkındalık animasyonları ve afişleri paylaşmıştır. Dijital ortamlarda bir bireyin veya bir kitlenin, diğer bireylere yönelik kasıtlı olarak yaptığı

aşağılayıcı konuşmalar, tacizler, dedikodular, iftiralar, tehditler, utandırıcı davranışlar gibi rahatsız edici durumları ifade eden siber zorbalık kavramı her gün bir çok sosyal medya kullanıcılarının gerek psikolojik gerekse fiziksel zarar görmesine neden olmaktadır. Yapılan bu proje kapsamında sosyal medya mecralarından gerekli mesajların iletilmesini amaç edinmiştir (cybermag,2019).

Proje görselleri

Şekil 1. “Siber Zorba Olma” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı

(<https://mediacat.com/siber-zorba-olma/>)

Şekil 2. “Siber Zorba Olma” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı

(<https://mediacat.com/siber-zorba-olma/>)

Afişte elinde telefon tutan bir el mevcuttur. Telefonun ekranında, bir kızın sosyal medyada canlı yayında yere düşmüş olduğu görülüyor. Bir zorba, kızın videosunu izinsiz çekip altına da “Gördünüz mü nasıl düştü?” diye bir yazı yazmış. Zorba, kızın düşmesi ile dalga geçmiştir ve bunu başka kişilere izinsiz paylaşımını yapmıştır. Bu olay siber zorbalığa maruz kalan kızı kötü etkilemesi büyük bir olasılıktır. Afişin üstünde yazan “Bir çocuk, sadece alay etmek için arkadaşının hayatını karartabilir mi?” sorusu ile onu kötü etkileyeceğini desteklemiştir. Bu afiş, siber zorbalığın kurbanlarının yaşadığı utanç ve korkuyu gösteriyor. Aynı zamanda, siber zorbalığın failinin duyarsız ve vicdansız olduğunu gösteriyor. Bu afiş, siber zorbalığın kurbanlarına ve failine karşı empati kurmamızı istiyor.

Şekil 3. “Siber Zorba Olma” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı

(<https://mediacat.com/siber-zorba-olma/>)

Bu afiş, siber zorbalığın kurbanlarının kendilerini beğenmeme ve kendilerine zarar verme gibi davranışsal etkilerine dikkat çekiyor. Afişin altında "Siber zorba olma!" yazıyor. Bu afiş, siber zorbalığın kurbanlarının fiziksel sağlıklarını da tehlikeye attığını gösteriyor. Siber zorbalık yapanların, kurbanlarının hayatlarını mahvedebileceğini anlatıyor. Afişteki genç, ayna karşısında kilosunu kontrol ediyor. Yukarıda da bu gencin sosyal medya da paylaştığı bir fotoğrafa birisi tarafından “Sen uzaydan görünüyor musun?” diye bir alaycı soru cümlesi bulunmaktadır. Yani siber zorbalık yapanlar onun kilosuyla dalga geçiyor veya onu aşağılıyor. Bu da gencin kendini değersiz ve çirkin hissetmesine neden oluyor. Bu durum, gencin yeme bozukluğu gibi ciddi sağlık sorunları yaşamasına veya kendine zarar vermesine yol açabilir. Afişteki soru, siber zorbalığın kurbanlarının neden kendilerine acımasız davrandıklarını

sorguluyor. Afişin mesajı, siber zorbalığın kurbanlarının psikolojik ve fiziksel olarak nasıl etkilendiğini göstermek ve siber zorba olmamak için farkındalık yaratmaktır.

(<https://www.cybermagonline.com/samsung-internet-kullanicilarini-uyariyor-siber-zorba-olma>)

Şekil 4. “Siber Zorba Olma” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı

(<https://listelist.com/siber-zorbalik-nedir/>)

Bu afiş, siber zorbalığın gençler üzerindeki yıkıcı etkilerine dikkat çekmek istemiştir. Siber zorbalığın en ağır sonucu olan intiharı gösteriyor. Afişte, hayatının en güzel çağında bile yaşadığı siber zorbalık sonucunda yaşamına son vermek isteyen gençlerin olduğunu dile getirmiştir. Afişteki yazı, siber zorbalığın gençlerin psikolojisini bozarak intihar düşüncelerine yol açabileceğini vurguluyor. Siber zorbalık yapan kişilere bir

uyarı niteliğinde olan slogan, siber zorbalık yapan kişilerin başkalarının hayatını karartabileceklerini ve bunun sorumluluğunu taşıyacaklarını hatırlatıyor. Afişin mesajı, siber zorbalığın kurbanlarının hayati tehlike altında olduğunu göstermek ve siber zorba olmamak için farkındalık yaratmaktır. Bu afiş, siber zorbalığın ciddi bir sorun olduğunu ve bununla mücadele etmek için toplumsal duyarlılık gerektiğini anlatan bir afiştir.

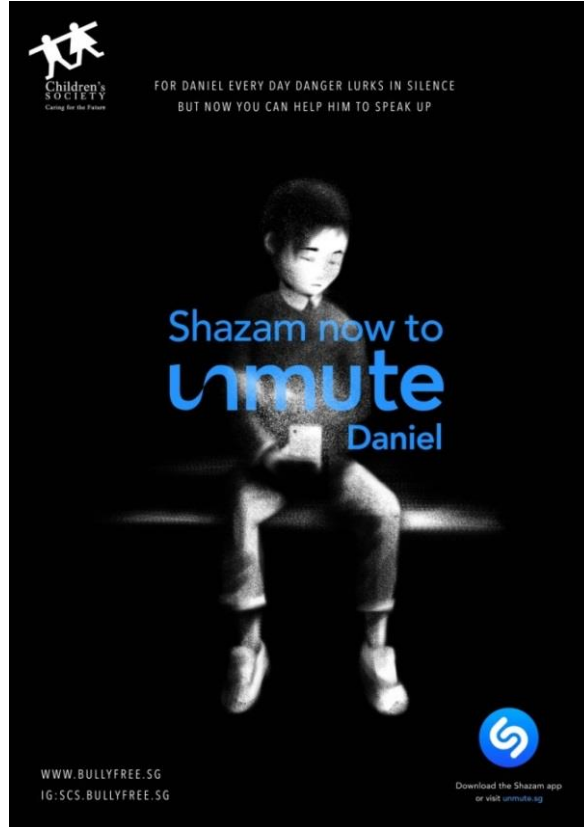
2.6.2. Shazam “Unmute Daniel” Sosyal Sorumluluk Afiş Tasarımı

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte iletişimin, teknoloji üzerinde de değişiklikler meydana gelmektedir. İletişim teknolojisinin değişiklikleri farklı platformlarda farklı neticelere sebep olabilmektedir. Olumsuz yanları düşünüldüğünde bu değişiklikler çok kötü sonuçlara yol açabilmektedir. Günümüzde nefret söylemleri ve şiddet ifadeleri oldukça alışagelmış bir duruma dönmüş bulunmaktadır. İletişim zamanla sanal hâle aktarılmış bununla birlikte “siber zorbalık” kavramı hayatımıza girmiştir. Sanal şiddet olarak bilinen bu konuyu farkındalık sağlamak adına Shazam afiş tasarımı ile ses getirmiştir.

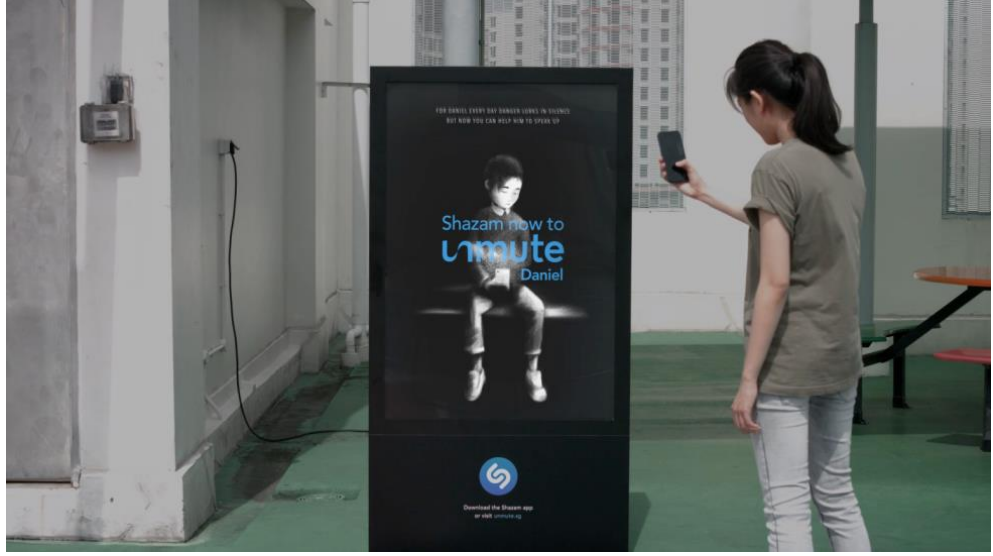
Shazam için hazırlanan bu sosyal sorumluluk projesi ile, sosyal medya da siber zorbalığa uğrayan ve bu durumu dile getiremeyen çocukların sesi olmak için gündeme getirmiştir. Singapur’da yaşayan ve çoğunlukla ergenlik çağına erişmiş çocuklardan her 9’undan 1’i bu zorbalığa maruz kaldığı ve yarısı bu durumu kimseye bahsedemediği belirtilmiştir. Siber zorbalığa uğrayan çocukların sesi olmak isteyen Shazam, MullenLowe Singapore’la birlikte siber zorbalığa maruz kalan çocukların seslerini duyurmak için Shazam’ın teknolojisinden yararlanarak “Unmute Daniel” projesini hazırlamıştır. Bu projenin başrolünde olan Daniel karakteri, siber zorbalığa uğrayan ve bu durumdan yakınlarına bahsedemeyen çocukları simgelemek için oluşturulmuştur. Şehirde bulunan billboardlarda yer alan bu afiş tasarımı, işitilmesi zor olan bir frekanstan oluşmaktadır. Daniel bu durum ile bu zorbalığı yaşayan çocuklar için yaptığı konuşmayı duyabilmek adına Shazam uygulaması üzerinden erişim sağlamasını yol çizmiştir. Bu sesleri Shazam ile algılayan kullanıcılar, siber zorbalığın kurbanı olan Daniel’in hikayesini anlatan bir web sitesine yönlendirilmişlerdir. Web sitesinde ayrıca siber zorbalıkla ilgili ipuçları ve tavsiyeler de yer almıştır. Bu kampanya ile siber zorbalığın görünmez olduğu ama gerçek olduğu mesajı verilmiştir. Tasarımlarda, siber zorbalığın gerçek bir sorun olduğunu ve kurbanların sessiz kalmaması gerektiğini vurgulamıştır. Bu proje hem siber zorbalığa maruz kalan çocuklara hem de onlara

yardım edebilecek ebeveyn ve öğretmenlere hitap etmiştir. Böylelikle sosyal medyada ve basında büyük ilgi görmüş ve siber zorbalık konusunda farkındalık yaratmış olan bu tasarımlar, toplumu bilinçlendirme adına büyük katkı sağlamıştır.

Proje görselleri

Şekil 5. “Unmute Daniel” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı
(<https://blog.adgager.com/shazamdan-yeni-kampanya-siber-zorbaliga-dur-de/>)

Şekil 6. “Unmute Daniel” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı
(<https://blog.adgager.com/shazamdan-yeni-kampanya-siber-zorbaliga-dur-de/>)

2.6.3. SİBERAY “Siber Zorbalık Nedir?” Sosyal Sorumluluk Afiş Tasarımı

SİBERAY projesi, teknoloji bağımlılığını ve siber zorbalığın önüne geçmek, güvenli ve bilinçli internet kullanımını sağlamak amacıyla Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde Ocak 2020'de kurulmuş bir projedir (SİBERAY, t.y.). Proje kapsamında siber suçlarla mücadele ekipleri sanal ortamı 7 gün 24 saat taramaktadırlar. Bu tarama sonucunda internet dolandırıcılarını ve kara propaganda üreticilerini tespit edip siber zorbalara müdahale etmektedirler. Ayrıca okullarda konferansları verilmekte ve tanıtım filmleri yayınlanmaktadır. Bu proje kapsamında birçok afiş tasarımları mevcuttur. Siber zorbalıkla ilgili olan afiş tasarımında ise, siber zorbalığın ne olduğunu ve nasıl önlenmesi gerektiğini anlatan bir tasarım bulunmaktadır. Afişin genel olarak amacı, insanları bu konuda bilinçlendirmektir. Afişte kullanılan renkler, yazı tipleri ve simgeler, mesajın net ve dikkat çekici olmasını sağlamaktadır. Afiş, Kilis Emniyet Müdürlüğü tarafından hazırlanmış ve yayınlanmıştır. Siber zorbalık ciddi bir sorundur ve psikolojik, sosyal ve akademik açıdan olumsuz etkileri olabilir. Bu nedenle siber zorbalığa karşı farkındalık yaratmak ve önlem almak çok önemlidir. Bu bağlamda yapılan projeler ve bu projeler için tasarlanan görsel materyaller siber zorbalıkla mücadele için bir ihtiyaçtır.

Proje görselleri

SİBER ZORBALIK

Nedir?

İnternet ortamında yapılan tehdit, şantaj, hakaret, aşağılama, taciz, dışlama, trollmek gibi olumsuz ve saldırgan davranışlar **siber zorbalık** kapsamına girer.

Siber zorbalık her yaştan insanı tehdit etse de en yıkıcı etkilere çocuklarda sebep olur.

Çocuklar siber dünyada zorbalığa açık hedefdir.

Siber zorbalığa maruz kalanlarda kendilerini değersiz ve yetersiz hissetme, depresyon gözlenebilir.

Siber zorbalık kapsamındaki birçok eylem sanal ortamda olsa da gerçek dünyada suçtur ve cezası gerçektir.

SİBERAY
SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI

www.siberay.com
siberayegm

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Şekil 7. “Siber Zorbalık Nedir?” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı
(<http://www.kirikkale.gov.tr/icisleri-bakanligi-ve-emniyet-genel-mudurlugu-siber-suclarla-mucadele-icin-siberay-projesini-hayata-gecirdi>)

2.6.4. Unilever Simple "Yüz Yüze Gelmeye Yüzünüz Var mı?" Sosyal Sorumluluk Afiş Tasarımı

Unilever Simple'ın siber zorbalık afiş tasarımı, Derya Şensoy ile birlikte hayata geçirdiği bir dijital kampanyanın parçasıdır. Kampanyanın amacı, siber zorbalığa karşı farkındalık yaratmak ve insanları empati yapmaya davet etmektir. Afişte, yazılmış siber zorbalık mesajları görülüyor. Simple'ın yüz yüze gelmeye yüzünüz var mı afişi, siber zorbalığa karşı farkındalık yaratmak ve empati geliştirmek amacıyla hazırlanmış bir afiştir. Afişte, bir sosyal medya ekranının arkasında oturan kadın bulunmaktadır. Afişin üzerinde "Yüz yüze gelmeye yüzünüz var mı?" yazısı yer alıyor. Afişin mesajı, siber zorbalığın ekranların arkasına ve klavye tuşlarına sığınan kolaycılığın dikkat çekmektir. Afiş, siber zorbalık yapan kişilerin yaptıklarının sonuçlarını görmeleri için yüz yüze gelmeye davet ediyor. Afiş, aynı zamanda siber zorbalığa maruz kalan kişilere de destek olmayı amaçlıyor.

Proje görselleri

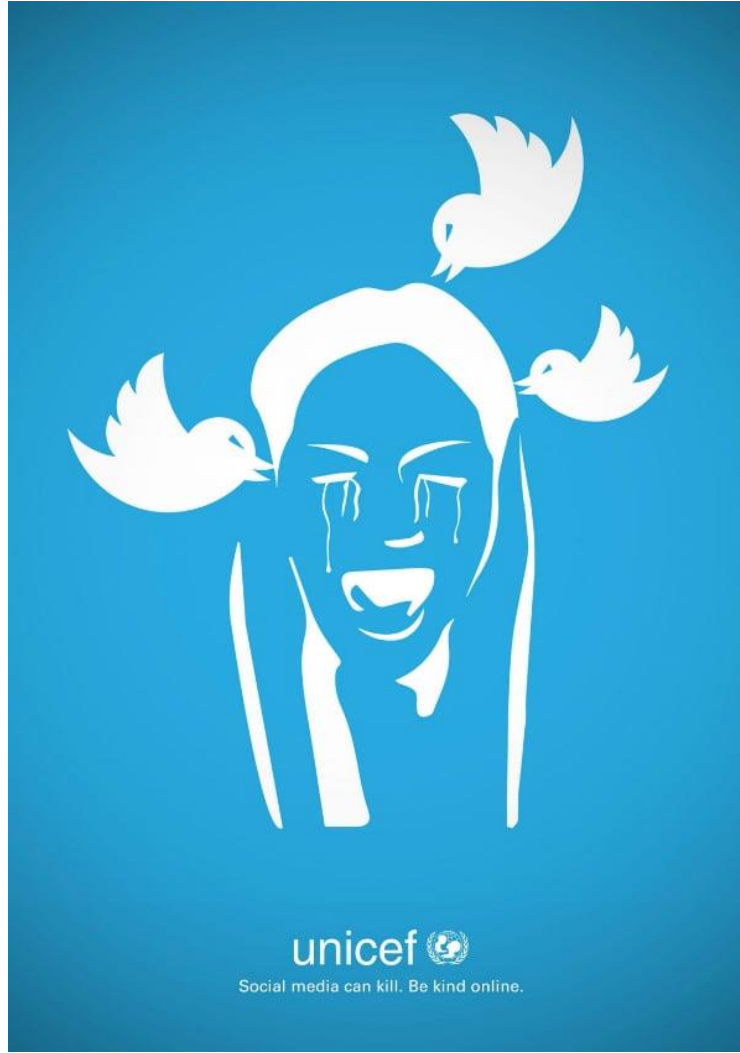
Şekil 8. "Yüz Yüze Gelmeye Yüzümüz Var mı?" Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı

(<http://www.kirikkale.gov.tr/icisleri-bakanligi-ve-emniyet-genel-mudurlugu-siber-suclarla-mucadele-icin-siberay-projesini-hayata-gecirdi>)

2.6.5. Unicef & Miami Ad School Hamburg “Social Media Can Kill. Be Kind Online” Sosyal Sorumluluk Afiş Tasarımları

Bu projenin amacı, sosyal medyada zorbalığın ciddi bir sorun olduğunu ve bunun çocukların ve gençlerin hayatlarını tehlikeye atabileceğini göstermektir. Proje, Unicef'in desteğiyle Miami Ad School Hamburg adlı bir reklam okulunun öğrencileri tarafından tasarlanmıştır. Projenin amacı, sosyal medyanın kötüye kullanılmasının ciddi sonuçları olabileceğini vurgulamak ve zorbalığa karşı farkındalık yaratmaktır. Proje, Unicef'in “Çocuklara Yönelik Şiddete Son” girişiminin bir parçası olarak da görülebilir. Bu girişim, çocukları ve ergenleri zorbalığın etkileri konusunda bilinçlendirmeyi ve harekete geçirmeyi amaçlıyor. Unicef'in bu projesinde, Facebook, Twitter ve WhatsApp'ın logolarını değiştirerek, bu platformlarda zorbalığa maruz kalan çocukların ve gençlerin nasıl hissettiklerini veya sonlandıklarını gösteriyor.

Proje görselleri

Şekil 9. “Social Media Can Kill. Be Kind Online” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı

(<https://www.merca20.com/impacta-la-crudeza-de-la-campana-de-unicef-sobre-el-bullying-en-redes-sociales/>)

Afişte Twitter logosunun rengi olan mavi bir arka plan kullanılmıştır. Ortasında elleriyle kulaklarını kapatıp ağlayan bir kadın illüstrasyonu kullanılmıştır. Kafasına üşüşmüş Twitter logosundaki kuşlar bulunmaktadır. Ortadaki ağlayan kadın, sosyal medyada siber zorbalıklara maruz kalan bireylerin yaşadığı ruhsal sorunların sonuçlarını simgelemektedir. Afişin mesajı, Twitter gibi sosyal medya platformlarında yapılan zorbalığın, insanların ruh sağlığını ve özgüvenini olumsuz etkileyebileceği ve onları yalnızlık, depresyon ve travma gibi duygusal sorunlarla karşı karşıya bırakabileceğini

anlatmaktadır. Afiş, siber zorbalığın kurbanlarının seslerini duyurmak ve onlara destek olmak için hazırlanmıştır.

Şekil 10. “Social Media Can Kill. Be Kind Online” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı

[\(https://www.merca20.com/impacta-la-crudeza-de-la-campana-de-unicef-sobre-el-bullying-en-redes-sociales/\)](https://www.merca20.com/impacta-la-crudeza-de-la-campana-de-unicef-sobre-el-bullying-en-redes-sociales/)

Bu afiş tasarımında Facebook logosunun rengiyle arka plan oluşturulmuştur. Afişin ortasında Facebook logosu bir ipin ucuna dönüşmüş. İpin ucunda bir kişi asılı durmaktadır. Kişi, boynundan ipe bağlanmış yani intihar etmiş bir kişi izlenimi vermektedir. Buradaki intihar eden kişi, siber zorbalığa maruz kalan bireylerin intiharla sonuçlanabileceğini anlatmaktadır. Afişin mesajı, Facebook gibi sosyal medya platformlarında yapılan zorbalığın, insanların yaşam sevincini ve umudunu kaybetmelerine neden olabileceği ve onları intihar gibi sonuçlara itebileceğini

anlatmaktadır. Afiş, siber zorbalığın kurbanlarının hayatlarını kurtarmak ve onlara yardım etmek için hazırlanmıştır.

Şekil 11. “Social Media Can Kill. Be Kind Online” Sosyal Sorumluluk Projesi Afiş Tasarımı

[\(https://www.merca20.com/impacta-la-crudeza-de-la-campana-de-unicef-sobre-el-bullying-en-redes-sociales/\)](https://www.merca20.com/impacta-la-crudeza-de-la-campana-de-unicef-sobre-el-bullying-en-redes-sociales/)

Afiş tasarımında arka plan olarak WhatsApp logosunun yeşil rengi kullanılmıştır. Afişin ortasında WhatsApp logosundaki telefon işareti ters dönmüş ve ağlayan bir surata dönüşmüştür. Suratın gözlerinden yaşlar akmaktadır. Afişin mesajı, WhatsApp gibi sosyal medya platformlarında yapılan zorbalığın, insanların psikolojik olarak çökmesine ve hayattan kopmasına neden olabileceği ve onları ölümcül kararlar almaya zorlayabileceğini görsel olarak anlatmaktır. Afiş, siber zorbalığın kurbanlarının seslerini duyurmak ve onlara destek olmak için hazırlanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın alt problemlerine uygun olarak, bu bölümde elde edilen sonuçlar açıklanmış ve değerlendirilmiştir. Sosyal sorumluluk projesi için tasarlanan afişler bu bölümden sonraki sayfalarda yer almıştır.

1. Siber zorbalık konusunda öğrencilerin düşünceleri nelerdir?

Öğrencilerin siber zorbalık hakkındaki düşünceleri sosyal sorumluluk projesinin arka plan araştırması (cinsiyet, yaş ve siber zorbalık hakkında sorular) için toplanmış ve tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin cinsiyet dağılımı ile ilgili sonuçlar

	Kız	Erkek
1- Cinsiyet	88 Kişi	62 Kişi
	58,7%	41,3%

Tablo 1.

Toplam 150 kişinin katıldığı araştırmada, katılımcıların %58,7'si kız, %41,3'ü erkek olarak belirlenmiştir. Araştırmanın çoğunluğunu 88 kişi ile kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 2. Öğrencilerin yaş dağılımına ilişkin sonuçlar

	Minimum	Maksimum	Ortalama
2- Yaş	18	28	23

Tablo 2.

Araştırmada yer alan öğrencilerin yaşları en az 18 olup en çok 28'dir. Yaş ortalaması ise 23 olarak belirlenmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin sosyal medya kullanım sıklığı

	Evet	Hayır
3- Sosyal medyayı çok sık kullanıyor musunuz?	143 Kişi 95,3%	7 Kişi 4,7%

Tablo 3.

Araştırmada “Sosyal medyayı çok sık kullanıyor musunuz ?” sorusuna öğrencilerin cevapları çoğunlukla evet olarak işaretlenmiştir. Evet cevabının oranı 143 kişi ile %95,3 olduğu belirlenmiştir. Hayır cevabını verenlerin oranı da 7 kişi ile %4,7’dir. Ortaya çıkan sonuçlara göre öğrencilerin sosyal medyaya olan ilgi ve bağımlılığının yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, sosyal medyayı çok sık kullanan öğrencilerin siber zorbalığa maruz kalma veya siber zorbalık yapma riskinin daha fazla olduğu da söylenebilir.

Tablo 4. Öğrencilerin sosyal medyaya güveni

	Evet	Hayır
4- Sosyal medyanın güvenli bir yer olduğunu düşünüyor musunuz?	6 Kişi 4%	144 Kişi 96%

Tablo 4.

Araştırmaya katılan öğrencilerin neredeyse tamamı (%96) sosyal medyanın güvenli bir yer olmadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Sosyal medyanın güvenli bir yer olduğunu düşünen öğrencilerin sayısı ve oranı ise çok azdır (6 kişi, %4). Bu sonuç, öğrencilerin sosyal medyada karşılaştıkları veya duydukları siber zorbalık, sahte hesap, kişisel bilgi paylaşımı, dolandırıcılık gibi sorunlardan dolayı sosyal medyaya güvenmediklerini göstermektedir. Ayrıca, sosyal medyanın güvenli bir yer olmadığını düşünen öğrencilerin sosyal medyayı daha dikkatli ve bilinçli kullanmaları gerektiği de söylenebilir.

Tablo 5. Öğrencilerin siber zorbalık hakkındaki ön bilgileri

	Evet	Hayır
5- Daha önce siber zorbalık hakkında bir bilginiz var mıydı?	68 Kişi 45,3%	82 Kişi 54,7%

Tablo 5.

Araştırmanın 5. sorusunda siber zorbalık hakkında öğrencilerin bilgi düzeyi ve tutumları araştırılmıştır. Sonuçlara göre, öğrencilerin 68 kişi %45,3'lük kısmı siber zorbalık hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtirken, 82 kişi %54,7'lik kısmı bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir. Bu bulgular, siber zorbalığın hem yaygın hem de önemli bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, öğrencilerin siber zorbalıkla ilgili farkındalık kazanması ve nasıl önleyebilecekleri veya başa çıkabilecekleri konusunda eğitim alması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Tablo 6. Öğrencilerin siber zorbalığa maruz kalma durumu

	Evet	Hayır
6-Daha önce sosyal medya üzerinden küçük düşürücü ifadeler, tehdit veya tacizlere maruz kaldınız mı?	99 Kişi 66%	51 Kişi 34%

Tablo 6.

Araştırmanın 6. sorusu, öğrencilerin sosyal medya üzerinden küçük düşürücü ifadeler, tehdit veya tacizlere maruz kalıp kalmadıklarıydı. Bu soruya katılımcıların %66'sı evet, %34'ü hayır cevabı verdi. Bu sonuç, siber zorbalığın en yaygın şeklinin sosyal medya üzerinden gerçekleştiğini göstermektedir. Sosyal medya üzerinden siber zorbalığa maruz kalan öğrencilerin psikolojik ve sosyal açıdan olumsuz etkilenebileceği ve okul başarılarının düşebileceği bilinmektedir. Bu nedenle, sosyal medya üzerinden siber zorbalığı önlemek ve engellemek için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Tablo 7. Siber zorbalığın öğrenciler üzerindeki etkisi

	Evet	Hayır
7- Sosyal medyada tarafınıza yapılan kötü davranışlar sizi üzüyor ve günlük yaşantınızı olumsuz etkiliyor mu?	107 Kişi 71,3%	43 Kişi 28,7%

Tablo 7.

Araştırmanın bir başka sorusu, sosyal medyada tarafına yapılan kötü davranışların öğrencileri üzüp üzmediği ve günlük yaşantılarını olumsuz etkileyip etkilemediğiydi. Bu soruya katılımcıların 107 kişi %71,3'lük kısmı evet, 43 kişi %28,7'lik kısmı hayır cevabı verdi. Bu sonuç, sosyal medyada siber zorbalığa maruz kalan öğrencilerin çoğunun duygusal olarak zarar gördüğünü ve bunun da günlük yaşamlarını olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Siber zorbalığa maruz kalan öğrencilerin depresyon, kaygı, yalnızlık, özgüven eksikliği gibi psikolojik sorunlar yaşayabileceği ve bunun da okul başarılarını, arkadaşlık ilişkilerini ve yaşam kalitelerini düşürebileceği bilinmektedir. Bu nedenle, siber zorbalığa maruz kalan öğrencilere psikolojik destek sağlanması ve onların duygusal ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir.

Tablo 8. Öğrencilerin siber zorbalığa maruz kaldığında başkası ile paylaşma durumu

	Evet	Hayır
8- Sosyal medyada birisi tarafından rahatsız edici bir davranışla karşılaştığınızda bu durumu bir başkası ile paylaşıyor musunuz?	76 Kişi 50,7%	74 Kişi 49,3%

Tablo 8.

Araştırmanın 8. sorusunda, öğrencilerin sosyal medyada rahatsız edici bir davranışla karşılaştıklarında bu durumu bir başkası ile paylaşıp paylaşmadıklarıydı. Bu soruya katılımcıların 76 kişi %50,7'si evet, 74 kişi %49,3 oranla hayır cevabı verdi. Bu sonuç,

siber zorbalığa maruz kalan öğrencilerin yarısının bu sorunu çözmek için yardım aradığını veya destek istediğini, diğer yarısının ise bu sorunu kendilerine sakladığını veya gizlediğini göstermektedir. Siber zorbalığa maruz kalan öğrencilerin bu durumu bir başkası ile paylaşmaları, onların psikolojik olarak rahatlamalarına ve çözüm yolları bulmalarına yardımcı olabilir. Bu nedenle, siber zorbalığa maruz kalan öğrencilere bu durumu güvindikleri bir kişi ile paylaşmaları tavsiye edilmektedir.

Tablo 9. Öğrencilerin siber zorbalığa maruz kalan birini tanıma durumu

	Evet	Hayır
9- Sosyal medyada tacize uğramış birini tanıyor musunuz?	96 Kişi 64%	54 Kişi 36%

Tablo 9.

Anketin bir başka sorusu, öğrencilerin sosyal medyada tacize uğramış birini tanıyıp tanımadıklarıydı. Bu soruya katılımcıların 96'sı (%64) evet, 54'ü (%36) hayır cevabı verdi. Bu sonuç, siber zorbalığın sadece bireysel bir sorun olmadığını, aynı zamanda toplumsal bir sorun olduğunu göstermektedir. Sosyal medyada tacize uğramış birini tanıyan öğrencilerin bu duruma nasıl tepki verdikleri ve nasıl yardım ettikleri önemlidir. Siber zorbalığa uğrayan kişilere destek olmak ve onları yalnız bırakmamak, hem onların hem de toplumun yararına olacaktır.

Tablo 10. Öğrencilerin siber zorbalık uygulama durumu

	Evet	Hayır
10- Sosyal medyada herhangi birisi için kaba davranışlarda buldunuz mu?	62 Kişi 41,3%	88 Kişi 58,7%

Tablo 10.

Siber zorbalık, sosyal medya gibi dijital ortamlarda başkalarına karşı kaba veya zarar verici davranışlarda bulunma olarak tanımlanabilir. Bu araştırmada, toplam 150 öğrenciye sosyal medyada herhangi birisi için kaba davranışlarda bulunup bulunmadıkları sorulmuştur. Anket sonuçlarına göre, öğrencilerin 88'i (%58.7) hayır, 62'si (%41.3) ise evet cevabını vermiştir. Bu oranlar, siber zorbalığın önemli bir sorun olduğunu ve öğrencilerin bu konuda daha fazla bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 11. Kişisel verilerin izinsiz kullanılma durumu

	Evet	Hayır
11- Daha önce bir başkasının fotoğrafını, kişisel bilgilerini izinsiz sosyal medyada kullandınız mı?	63 Kişi 42%	87 Kişi 58%

Tablo 11.

Siber zorbalık, sadece kaba veya zarar verici davranışlarla sınırlı değildir. Aynı zamanda, başkalarının fotoğrafını, kişisel bilgilerini veya özel mesajlarını izinsiz olarak sosyal medyada paylaşmak gibi kişisel verilerin ihlal edilmesini de içerir. Bu araştırmanın 11. sorusunda, toplam 150 öğrenciye daha önce bir başkasının fotoğrafını, kişisel bilgilerini izinsiz sosyal medyada kullandıkları sorulmuştur. Anket sonuçlarına göre, öğrencilerin 87'si (%58) hayır, 63'ü (%42) ise evet cevabını vermiştir. Bu oranlar, siber zorbalığın bu boyutunun da önemli bir sorun olduğunu ve öğrencilerin bu konuda daha fazla bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 12. Öğrencilerin siber zorbalıkla ilgili tasarımlarla karşılaşma durumu

	Evet	Hayır
12- Daha önce siber zorbalık hakkında bir tasarım ürünü (afiş, dergi ilanı, sosyal medya postları vb.) ile karşılaştınız mı?	40 Kişi 26,7%	110 Kişi 73,3%

Tablo 12.

Araştırmanın 12. sorusunun sonuçlarına göre, öğrencilerin 110'u (%73.3) daha önce siber zorbalık hakkında bir tasarım ürünü ile karşılaşmadıklarını, 40'ı (%26.7) ise karşılaştıklarını belirtmiştir. Bu oranlar, siber zorbalıkla mücadele etmek için tasarlanmış ürünlerin henüz yeterince yaygın olmadığını ve bu alanda daha fazla çalışma yapılması gerektiğini göstermektedir.

Tablo 13. Öğrencilerin siber zorbalıkla ilgili toplumu bilinçlendirmede grafik tasarımın katkısı olup olmayacağı hakkında görüşler

	Evet	Hayır
13- Siber zorbalık hakkında etrafınızda grafik tasarım ürünü görmenin bu konu hakkında toplumu bilinçlendirme açısından katkı sağlayacağını düşünüyor musunuz?	141 Kişi 94%	9 Kişi 6%

Tablo 13.

Araştırmanın 13. sorusunun sonuçlarına göre, öğrencilerin %94'ü siber zorbalık hakkında etrafında grafik tasarım ürünü görmenin bu konu hakkında toplumu bilinçlendirme açısından katkı sağlayacağını düşündüklerini, %6'sı ise böyle bir katkı olmayacağını belirtmiştir. Bu oranlar, grafik tasarımın siber zorbalıkla mücadelede önemli bir rol oynayabileceğini ve toplumsal farkındalığı artırabileceğini göstermektedir.

2. Siber Zorbalık konulu sosyal sorumluluk projesi olan afiş tasarımlarında kullanılan tipografi, illüstrasyon, renk ve hedef kitle açısından, öğrenci görüşleri nelerdir?

Tablo 14. Siber zorbalık konulu sosyal sorumluluk projesi kapsamında tasarlanan afişlerin görsel ve renklerin dikkat çekiciliğine ilişkin öğrenci görüşleri

	Çok	Orta	Az	Hiç
14- Tasarımlarda kullanılan görsel ve renklerin dikkat çekiciliği ne derecededir?	98 Kişi	45 Kişi	3 Kişi	4 Kişi
	65,3%	30%	2%	2,7%

Tablo 14.

Araştırmaya katılan öğrencilere afişlerde kullanılan görsel ve renklerin dikkat çekiciliği ne derecede olduğu sorulmuştur. Elde edilen bulgulara göre 98 kişi (%65,3) afişlerdeki görsel ve renklerin çok dikkat çekici olduğunu, 45 kişi (%30) orta derecede dikkat çekici olduğunu, 3 kişi (%2) az dikkat çekici olduğunu ve 4 kişi (%2,7) hiç dikkat çekici olmadığını belirtmiştir. Bu sonuçlar, afiş tasarımlarının siber zorbalık konusunda ilgi uyandırmakta ve mesajı güçlendirmekte başarılı bir görsel tasarım yöntemi olduğunu ortaya koymuştur.

Tablo 15. Tasarımlarda kullanılan tipografik öğelerin okunabilirliğine ilişkin öğrenci görüşleri

	Çok	Orta	Az	Hiç
15- Afiş tasarımlarında kullanılan tipografik öğelerin okunabilirliği ne derecede etkilidir?	107 Kişi	36 Kişi	3 Kişi	4 Kişi
	71,3%	24%	2%	2,7%

Tablo 15.

Afişlerde kullanılan tipografik öğelerin okunabilirliği ne derecede etkili olduğu araştırmaya katılan öğrencilere sorulmuştur. Ankete katılanların 107 kişi (%71,3) afişlerdeki tipografik öğelerin okunabilirliğinin çok yüksek olduğunu belirtmiştir. 36

kişi (%24) orta düzeyde olduğunu, 3 kişi (%2) düşük olduğunu ve 4 kişi (%2,7) hiç olmadığını ifade etmiştir. Bu sonuçlar, afiş tasarımlarının siber zorbalık konusunda kolaylıkla okunabilen ve anlaşılabilir bir tipografik tasarım yöntemi kullandığını göstermiştir.

3. Siber zorbalık konulu sosyal sorumluluk projesi olan afiş tasarımlarında, problem açıklama, amacın ve hedef kitlenin belirlenmesine bağlı olarak öğrencilerin görüşleri nelerdir?

Siber zorbalık konulu, sosyal sorumluluk projesi üzerine yapılmış olan tasarımlar öğrencilerin görüşlerine sunulmuştur. Afiş tasarımlarında, problem açıklama, amacın ve hedef kitlenin belirlenmesine ilişkin sorular sorulmuştur. Sonuçlar tablo 16.,17.,18'de verilmiştir.

Tablo 16. Tasarımların siber zorbalığı ne kadar açıkladığına ilişkin öğrenci görüşleri

	Çok	Orta	Az	Hiç
16- Tasarımlar siber zorbalığı ne derecede açıklamaktadır?	93 Kişi 62%	47 Kişi 31,3%	6 Kişi 4%	4 Kişi 2,7

Tablo 16.

Araştırmanın 16. sorusunda afişlerin siber zorbalığı ne derecede açıkladığına yanıt aranmıştır. Araştırmaya katılan 93 kişi (%62) afişlerin siber zorbalığı çok iyi açıkladığını, 47 kişi (%31,3) orta derecede iyi açıkladığını, 6 kişi (%4) yeterince açıklamadığını ve 4 kişi (%2,7) hiç açıklamadığını belirtmiştir. Bu sonuçlar, afiş tasarımlarının siber zorbalık konusunda farkındalık yaratmakta ve bilgilendirmekte başarılı bir görsel iletişim yöntemi olduğunu ortaya koymuştur.

Tablo 17. Tasarımlardaki tipografik öğelerin konuya uygunluğu hakkında bulgular

	Çok	Orta	Az	Hiç
17- Tasarımlarda kullanılan tipografik öğelerin konuya uygunluğu ne derecededir?	98 Kişi 65,3%	41 Kişi 27,3%	7 Kişi 4,7%	4 kişi 2,7%

Tablo 17.

Araştırmaya katılan öğrencilere afiş tasarımlarındaki tipografik öğelerin konuya uygunluğu ne derecede olduğu sorulmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre 98 kişi (%65,3) afişlerdeki tipografik öğelerin konuya çok uygun olduğunu, 41 kişi (%27,3) orta derecede uygun olduğunu, 7 kişi (%4,7) az uygun olduğunu ve 4 kişi (%2,7) hiç uygun olmadığını söyledi. Bu sonuçlar, afiş tasarımlarının siber zorbalık konusunda uyumlu ve tutarlı bir tipografik tasarım yöntemi izlediğini ortaya koymaktadır.

Tablo 18. Tasarımlarda kullanılan görsel öğelerin, verilecek olan mesaja uygunluğu hakkında bulgular

	Çok	Orta	Az	Hiç
18- Tasarımlarda kullanılan görsel öğeler, verilecek olan mesajı ne derecede iletmektedir?	102 Kişi 68%	38 Kişi 25,3%	6 Kişi 4%	4 Kişi 2,7%

Tablo 18.

Araştırmaya katılanların %68'i tasarımlarda kullanılan öğelerin mesajı çok iyi iletildiğini belirtmiştir. Bu oran, tasarımların siber zorbalık konusunda farkındalık yaratmakta etkili olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılanların %25,3'ü ise tasarımlarda kullanılan öğelerin mesajı orta derecede iletildiğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılanların %4'ü tasarımlarda kullanılan öğelerin mesajı az iletildiğini, %2,7'si ise tasarımlarda kullanılan öğelerin mesajı hiç iletmediğini belirtmiştir.

4. Siber zorbalık konulu sosyal sorumluluk projesi olan afiş tasarımlarında bütünlük, hedef kitleye verilecek mesajların uygunluğuna yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?

Öğrencilere tasarımlardaki bütünlük ve hedef kitleye verilecek olan mesajların uygunluğuna yönelik sorular sorulmuştur. Sonuçlar tablo 19.,20.,21.,22’de verilmiştir.

Tablo 19. Tasarımların bütünlüğü hakkında bulgular

	Evet	Kısmen	Hayır
19- Afiş tasarımlarında bir bütünlük var mıdır?	122 Kişi 81,3%	24 Kişi 16%	4 Kişi 2,7%

Tablo 19.

Araştırmanın 19. sorusunda afiş tasarımlarında bir bütünlük olup olmadığına dair yanıt aranmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerde 122 kişi (%81,3) afiş tasarımlarında bir bütünlük olduğunu, 24 kişi (%16) kısmen bir bütünlük olduğunu, 4 kişi (%2,7) hiçbir bütünlük olmadığını belirtmiştir. Bu sonuçlara göre, afiş tasarımlarının siber zorbalık konusunda uyumlu ve dengeli bir görsel tasarım yöntemi kullandığını ortaya koymuştur.

Tablo 20. Tasarımların hedef kitle uygunluğu hakkında bulgular

	Evet	Kısmen	Hayır
20- Afiş tasarımlarının hedef kitleye uygunluğu var mıdır?	112 Kişi 74,7%	33 Kişi 22%	5 Kişi 3,3%

Tablo 20.

Araştırmaya katılan öğrencilere afiş tasarımlarının hedef kitleye uygunluğu olup olmadığı soruldu. Bulgulara göre 112 kişi (%74,7) afiş tasarımlarının hedef kitleye uygun olduğunu, 33 kişi (%22) kısmen uygun olduğunu, 5 kişi (%3,3) uygun olmadığını söyledi. Bu sonuçlar, afiş tasarımlarının siber zorbalık konusunda hedef kitle olan

öğrencilerin ilgisini ve dikkatini çekmede başarılı bir görsel tasarım yöntemi olduğunu göstermiştir.

Tablo 21. Tasarımlarda verilen mesajın doğruluğu ve geçerliliği hakkında bulgular

	Evet	Kısmen	Hayır
21- Afiş tasarımlarında verilen mesajın doğruluğu ve geçerliliği var mıdır?	118 Kişi 78,7%	28 Kişi 18,7%	4 Kişi 2,7%

Tablo 21.

Araştırmanın 21. sorusunda afiş tasarımlarında verilen mesajın doğruluğu ve geçerliliği olup olmadığı soruldu.. Araştırmaya katılan öğrencilerde 118 kişi (%78,7) afiş tasarımlarında verilen mesajın doğru ve geçerli olduğunu, 28 kişi (%18,7) kısmen doğru ve geçerli olduğunu, 4 kişi (%2,7) hiç doğru ve geçerli olmadığını belirtti. Bu sonuçlar, afiş tasarımlarının siber zorbalık konusunda doğru ve güvenilir bir bilgi vermede başarılı bir görsel tasarım yöntemi olduğunu gösterdi.

Tablo 22. Tasarımlarda yazım kurallarının doğruluğu

	Evet	Kısmen	Hayır
22- Afiş tasarımlarında yazım kuralları uygun bir şekilde yapılmış mıdır?	133 Kişi 88,7%	13 Kişi 8,7%	4 Kişi 2,7%

Tablo 22.

Araştırmanın son sorusunda afiş tasarımlarında yazım kuralları uygun bir şekilde yapılmış olup olmadığı soruldu. Ankete katılanların 133 kişi (%88,7) afiş tasarımlarında yazım kuralları uygun bir şekilde yapılmış olduğunu, 13 kişi (%8,7) kısmen uygun bir şekilde yapılmış olduğunu, 4 kişi (%2,7) uygun bir şekilde yapılmış olmadığını söylemiştir. Bu sonuçlar, afiş tasarımlarının siber zorbalık konusunda yazım kurallarının çoğunlukla uygun bir şekilde yapıldığını göstermektedir.

Sosyal Sorumluluk Projesi Kapsamında Siber Zorbalık Konulu Afiş Tasarımlarına İlişkin Öğrenci Görüşleri Anket Formu

(Bu anket sosyal medya kullanan öğrencilere yapılması uygun görülmektedir.)

Değerli katılımcılar, bu anket sizlerin "Siber Zorbalık" hakkında ne kadar bilinçli olduğunuzu ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu anket, "Sosyal Sorumluluk Projesi Kapsamında Siber Zorbalık Konulu Afiş Tasarımlarına İlişkin Öğrenci Görüşleri" başlıklı tez çalışmasının bir parçasıdır. Bu yüzden lütfen cevaplarınızı dürüst ve tarafsız bir şekilde veriniz. Anketimizde kimliğinizi belirleyecek herhangi bir soru bulunmamaktadır. Elde edilen veriler sadece bu araştırma için kullanılacaktır. Katılımınız için şimdiden çok teşekkürler.

KİŞİSEL SORULAR

1. Cinsiyetiniz

Kız

Erkek

2. Yaşınız

3. Sosyal medyayı çok sık kullanıyor musunuz?

Evet

Hayır

4. Sosyal medyanın güvenli bir yer olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet

Hayır

5. Daha önce siber zorbalık hakkında bir bilginiz var mıydı?

Evet

Hayır

6. Daha önce sosyal medya üzerinden küçük düşürücü ifadelere, tehdit veya tacizlere maruz kaldınız mı?

Evet

Hayır

7. Sosyal medyada tarafınıza yapılan kötü davranışlar sizi üzüyor ve günlük yaşantınızı olumsuz etkiliyor mu?

Evet

Hayır

8. Sosyal medyada birisi tarafından rahatsız edici bir davranışla karşılaştığınızda bu durumu bir başkası ile paylaşıyor musunuz?

Evet

Hayır

9. Sosyal medyada tacize uğramış birini tanıyor musunuz?

Evet

Hayır

10. Sosyal medya da herhangi birisi için kaba davranışlarda bulundunuz mu?

(örnek: mesajlaşma platformlarından incitici mesajlar ya da tehditler yollamak vb.)

Evet

Hayır

11. Daha önce bir başkasının fotoğrafını, kişisel bilgilerini izinsiz sosyal medyada kullandınız mı?

Evet

Hayır

12. Daha önce siber zorbalık hakkında bir tasarım ürünü (afiş, dergi ilanı, sosyal medya postları vb.) ile karşılaştınız mı?

Evet

Hayır

13. Siber zorbalık hakkında etrafınızda grafik tasarım ürünü görmenin bu konu hakkında toplumu bilinçlendirme açısından katkı sağlayacağını düşünüyor musunuz?

Evet

Hayır

TASARIM HAKKINDA SORULAR

14. Tasarımlarda kullanılan görsel ve renklerin dikkat çekiciliği ne derecededir?

Çok

Orta

Az

Hiç

15. Afiş tasarımlarında kullanılan tipografik öğelerin okunabilirliği ne derecede etkilidir?

Çok

Orta

Az

Hiç

16. Tasarımlar siber zorbalığı ne derecede açıklamaktadır?

Çok

Orta

Az

Hiç

17. Tasarımlarda kullanılan tipografik öğelerin konuya uygunluğu ne derecededir?

Çok

Orta

Az

Hiç

18. Tasarımlarda kullanılan görsel öğeler, verilecek olan mesajı ne derecede iletmektedir?

Çok

Orta

Az

Hiç

İÇERİK NİTELİĞİ HAKKINDA SORULAR

19. Afiş tasarımlarında bir bütünlük var mıdır?

Evet

Kısmen

Hayır

20. Afiş tasarımlarının hedef kitleye uygunluğu var mıdır?

Evet

Kısmen

Hayır

21. Afiş tasarımlarında verilen mesajın doğruluğu ve geçerliliği var mıdır?

Evet

Kısmen

Hayır

22. Afiş tasarımlarında yazım kuralları uygun bir şekilde yapılmış mıdır?

Evet

Kısmen

Hayır

SİBER ZORBALIĞI ÖNLEME PROJESİ

Siber zorbalık, dijital teknolojiler kullanılarak gerçekleştirilen zorbalıktır. Bu tür zorbalıklar sosyal medyada, mesajlaşma platformlarında, oyun platformlarında ve cep telefonlarında görülebilir. Siber zorbalık, 15-25 yaş aralığındaki gençler başta olmak üzere iş yaşamında, gündelik yaşamda ve eğitim hayatında her yaş grubunda görülmektedir. Türkiye'de 2017 yılında yapılan bir araştırmaya göre, siber zorbalığa maruz kaldığını söyleyenlerin oranı yüzde 20'dir. Ancak uzmanlar, bu oranın giderek arttığına ve "alarm verici" bir düzeye ulaştığını belirtiyor. Siber zorbalığın çocuklar ve gençler üzerindeki etkileri çok ciddidir. Siber zorbalığa maruz kalan bireylerde özgüven eksikliği, depresyon, kaygı bozukluğu, yalnızlık, intihar düşüncesi gibi psikolojik sorunlar ortaya çıkabilir. Ayrıca siber zorbalık, akademik başarıyı da olumsuz etkileyebilmektedir. Siber zorbalıkla mücadele etmek için hem bireysel hem de toplumsal önlemler alınması gerekmektedir. Bireyler, siber zorbalığa maruz kalmamak için şu adımları izleyebilir:

Hesapların gizlilik ayarlarını düzenleyerek profilin kimlerin görebileceğine, kimlerin mesaj veya yorum gönderebileceğine karar vermek.

- İncitici yorumlar, mesajlar ve fotoğraflara ilişkin bildirimlerde bulunup bunların kaldırılmasını istemek.
- Zorba kişileri engellemek veya sessize almak.
- Kişisel bilgileri veya fotoğrafları paylaşmamak veya izinsiz paylaşılanlara karşı hukuki yollara başvurmak.
- Siber zorbalığa maruz kaldığında ya da tanık olduğunda yetkililere veya güvendiği kişilere haber vermek.

Toplumsal olarak ise siber zorbalıkla mücadele için şu adımlar atılabilir:

- Siber zorbalığın tanımını, türlerini ve sonuçlarını içeren yasal bir düzenleme yapmak.
- Siber zorbalığı önlemeye yönelik eğitim programları ve kampanyalar düzenlemek.
- Siber zorbalığa maruz kalan bireylere psikolojik ve hukuki destek sağlamak.

- Siber zorbalığı teşvik eden veya görmezden gelen platformlara karşı yaptırım uygulamak.

Siber zorbalık, çağımızın önemli bir sorunudur. Bu sorunun çözümü için bireylerin ve toplumun bilinçli ve duyarlı olması gerekmektedir. Siber zorbalığa karşı farkındalık yaratmak ve mücadele etmek hepimizin sorumluluğudur.

Siber zorbalık, günümüzde özellikle gençler arasında yaygın bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Siber zorbalık, bireylerin psikolojik, sosyal ve akademik açılardan olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Bu nedenle, siber zorbalığı önlemek için hem bireysel hem de toplumsal düzeyde çeşitli önlemler alınması gerekmektedir. Bu projede, siber zorbalığı önlemek adına afiş tasarımları yapılmıştır. Afiş tasarımlarının amacı, siber zorbalık konusunda farkındalık yaratmak, bilinçlendirmek ve empati kurmaktır. Afiş tasarımları sosyal medyada ve okulda paylaşılarak geniş bir kitleye ulaştırılmıştır. Afiş tasarımlarının etkisi, afişleri gören kişilerden alınan geri bildirimlerle değerlendirilmiştir. Geri bildirimler sonucunda afiş tasarımlarının siber zorbalık konusunda farkındalık yaratmada ve bilinçlendirmede etkili olduğu görülmüştür.

Siber zorbalık, toplumun ve bireylerin karşı karşıya kaldığı önemli bir sorundur. Bu sorunun farkındalığını artırmak ve önlemek için çeşitli eğitim programları ve kampanyalar düzenlenmektedir. Ancak bu çalışmaların yeterli olmadığı ve siber zorbalığın yaygınlığının arttığı görülmektedir. Bu noktada, siber zorbalıkla mücadelede afiş tasarımının önemli bir rolü olabilir. Görsel iletişimin en etkili araçlarından biri olan afiş tasarımı, hedef kitleye mesajı kısa, net ve çarpıcı bir şekilde aktarabilir. Böylelikle siber zorbalıkla ilgili tasarlanan afişler, siber zorbalığa maruz kalan veya tanık olan bireyleri bilgilendirebilir, destekleyebilir ve harekete geçirebilir. Ancak siber zorbalıkla ilgili Türkiye'de çok fazla afiş tasarımı bulunmamaktadır. İnternet üzerinden yapılan bir araştırmada, siber zorbalık konusunda afiş tasarımı yapan kurum veya kişilerin sayısının çok az olduğu görülmüştür. Bu durum, siber zorbalıkla mücadelede görsel iletişimin yeterince kullanılmadığını göstermektedir. Bu nedenle, siber zorbalıkla mücadelede afiş tasarımına daha fazla önem verilmesi gerekmektedir. Etrafımızda bu konu ile ilgili afiş tasarımları görmek, siber zorbalığın farkındalığını artırmanın ve önlemenin etkili bir yolu olacaktır. Siber zorbalığa karşı toplumsal bir duyarlılık yaratmanın ve bireysel bir

sorumluluk üstlenmenin bir aracı olacaktır. Siber zorbalıkla mücadelede yeni bir bakış açısı sunmanın ve yaratıcı bir çözüm önermenin bir yöntemidir.

Siber zorbalıkla mücadelede afiş tasarımının önemini vurgulamak için bazı örnekler aşağıda yer almaktadır. Dünyada siber zorbalıkla ilgili afiş tasarımı yapan bazı kurum veya kişiler şunlardır:

- UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu, siber zorbalıkla ilgili çeşitli afişler tasarlamıştır. Bu afişlerde, siber zorbalığın ne olduğu, nasıl önlenmesi gerektiği ve nereye başvurulması gerektiği gibi bilgiler verilmiştir.

- Cyberbullying Research Center: Siber Zorbalık Araştırma Merkezi, siber zorbalığın araştırılması ve önlenmesi konusunda çalışan bir kuruluştur. Bu kuruluş, siber zorbalığa karşı farkındalık yaratmak için afişler tasarlamıştır. Bu afişlerde, siber zorbalığın etkileri, siber zorbalığa karşı nasıl davranılması gerektiği ve siber zorbalığı durdurmanın yolları gibi konular işlenmiştir.

- Stop Cyberbullying Day: Siber Zorbalığı Durdur Günü, her yıl 21 Haziran'da kutlanan bir gündür. Bu günde, siber zorbalığa karşı birlik olmak ve ses çıkarmak için çeşitli etkinlikler düzenlenir. Bu etkinlikler kapsamında, siber zorbalığa karşı mesajlar içeren afişler de tasarlanmıştır.

Bu örnekler, siber zorbalıkla mücadelede afiş tasarımının ne kadar etkili olduğunu göstermektedir. Afiş tasarımları, siber zorbalığın farkındalığını artırmak ve önlemek için kullanılabilir. Türkiye'de de siber zorbalıkla ilgili daha fazla afiş tasarımı yapılması gerekmektedir. Bu sayede, siber zorbalığın önüne geçmek ve toplumda bir değişim yaratmak mümkün olabilir. Siber zorbalıkla mücadelede afiş tasarımı, görsel iletişimin en etkili araçlarından biridir. Siber zorbalıkla mücadelede yeni bir bakış açısı sunmanın ve yaratıcı bir çözüm önermenin bir yöntemidir. Türkiye'de de siber zorbalıkla ilgili daha fazla afiş tasarımı yapılması gerekmektedir. Bu sayede, siber zorbalığın önüne geçmek ve toplumda bir değişim yaratmak mümkün olabilir.

Görsel Kimlik: Proje için bir görsel kimlik belirlenmesi ve bu kimliğin tüm somut ürünlerde yansıtılması çalışmasıdır. Görsel kimlik, projenin hafızalarda yer etmesini sağlayacak ve bir izlenim oluşturulmasına katkıda bulunacaktır.

Etkinlik İletişimi: Etkinlik iletişimi, bir etkinliğin planlanması, tanıtılması ve gerçekleştirilmesi sürecinde iletişim araçlarının kullanılmasıdır. Etkinlik iletişimi, etkinliğin hedef kitlesine ulaşmasını, ilgi çekmesini ve başarılı olmasını sağlar. Etkinlik iletişimi, etkinliğin bir görsel kimliğe sahip olmasını ve bu kimliğin tüm somut ürünlerde görünmesini gerektirir.

Medya ile İlişkiler: Medya ile ilişkiler, bir kuruluşun hedef kitleye ulaşmak ve olumlu bir imaj yaratmak için medya araçlarıyla işbirliği yapmasıdır. Medya ile ilişkiler, halkla ilişkilerin bir parçasıdır ve kuruluşun misyonu, politikaları ve faaliyetleri hakkında bilgi vermek, haber oluşturmak ve duyurum yapmak amacıyla medya çalışanlarıyla koordinasyon sağlamak anlamına gelir. Medya ile ilişkiler, kuruluşun medyada görünürlüğünü artırmak, güvenilirlik kazanmak ve kriz durumlarında etkili bir iletişim kurmak için önemlidir.

Görsel-İşitsel Basılı Materyaller : Görsel işitsel basılı materyaller, eğitim ortamlarında kullanılan ve görsel ve işitsel öğeleri bir arada sunan materyallerdir. Örneğin, kitaplar, broşürler, posterler, fotoğraflar, slaytlar, filmler, videolar, kasetler gibi materyaller görsel işitsel basılı materyallerdir. Öğrenenlerin duyu organlarını harekete geçirerek öğrenmeyi kolaylaştırır, ilgi çeker, anlamayı artırır ve hatırlamayı güçlendirir. Görsel işitsel basılı materyallerin seçimi ve kullanımı, hedef grubun özellikleri, eğitim hedefleri, içerik uygunluğu ve teknolojik olanaklar gibi etmenlere bağlıdır.

HEDEF KİTLE

Konya'nın bir vakıf üniversitesinde okuyan, 18 ile 28 yaş arasında 150 öğrenci üzerinde bir araştırma gerçekleştirildi. Araştırmadaki öğrencilerin 88'i kız olup 62'si erkektir. Öğrencilerin verdikleri cevapların sonuçlarına göre %95,3 oranla sosyal medyayı çok sık kullandıkları görülmektedir. %96 oranla da sosyal medyanın güvenli bir yer olmadığını söylemişlerdir.

HEDEF GRUP MESAJ İLİŞKİSİ

Yapılan araştırma sonucunda öğrencilerin %54,7 si daha önce siber zorbalık hakkında bir bilgisi olmadığını belirtmiştir. %66 oranla da sosyal medya üzerinden küçük düşürücü ifadelerle, tehdit veya tacizlere maruz kaldığını belirtmiştir. Bu durum üzerine öğrencilerin %95,6 oranla, siber zorbalık hakkında etrafta bu konu ile ilgili grafik tasarım ürünlerinin bulunmasının toplumu bilinçlendirme açısından fayda sağlayacağı öngörülmüştür.

MECRA MESAJ İLİŞKİSİ

Seri afiş olarak ele alınan bu tasarımlarda “Siber Zorba Olma” sloganı ile hedef kitleye verilecek olan mesaj iletilmiştir. Tasarımlarda telefon illüstrasyonu içinde göz, kulak, ağız ve yumruk görselleri kullanılmıştır. Yapılan bu afiş tasarımlar hedef kitlelerin bulunduğu en yakın noktalara asılması hedeflenmektedir.

YAKLAŞIM

Afişlerde kullanılan canlı renkleri bölen siyah beyaz renkte fotoğraflar bulunmaktadır. Burada anlatılmak istenen mesaj siber zorbalığın insanların renkli dünyasını bölen bir karanlığın olduğunu temsil etmektedir. Her afişin altında açıklaması bulunmaktadır.

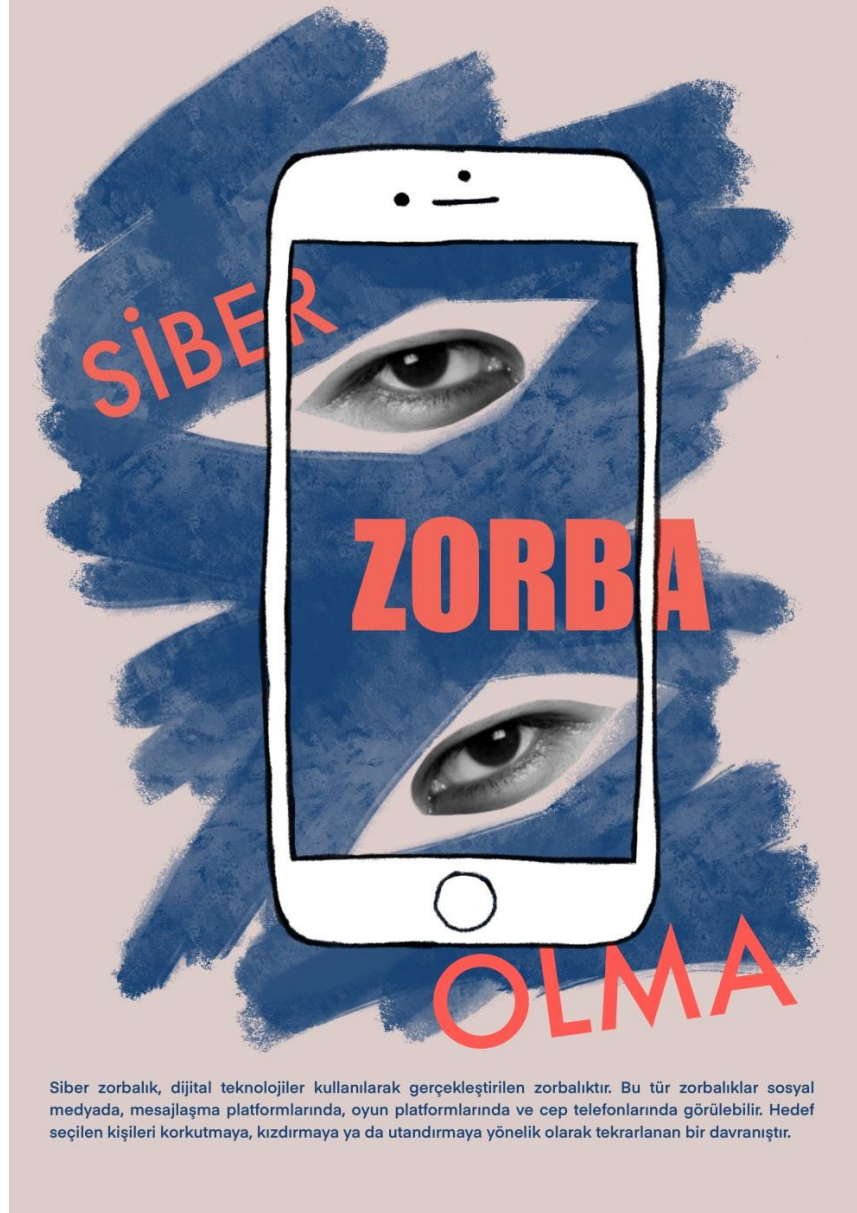
KONSEPT: Afiş tasarımlarında, siber zorbalığın insanların renkli ve mutlu hayatlarını karartan bir durum olduğunu göstermek için bir telefon çizimi üzerinde renkli fırça izleri ve siyah beyaz fotoğraflardan parçalar kullanılmıştır. Renkli fırça izleri, insanların kişiliklerini, duygularını, hayallerini ve umutlarını temsil ediyor. Siyah beyaz görseller ise, siber zorbalığın insanların özgüvenini, özsaygısını, özgürlüğünü ve mutluluğunu yok ettiğini simgeliyor. Afiş tasarımlarındaki mesaj, siber zorbalığın insanların renkli dünyasını bölen bir karanlık olduğu ve bunun önüne geçmek için hepimizin sorumluluk alması gerektiğini göstermektedir.

GÖRSEL: Farklı renklerdeki arka planda, bir telefon çizimi bulunmaktadır. Renkli fırça izleri ve bu renkleri bölen siyah beyaz göz, kulak, ağız ve yumruk görselleri bulunmaktadır.

METİN: “Siber zorbalık, dijital teknolojiler kullanılarak gerçekleştirilen zorbalıktır. Bu tür zorbalıklar sosyal medyada, mesajlaşma platformlarında, oyun platformlarında ve cep telefonlarında görülebilir. Hedef seçilen kişileri korkutmaya, kızdırmaya ya da utandırmaya yönelik olarak tekrarlanan bir davranıştır.” (UNICEF Türkiye, 2020)

SLOGAN: Siber zorba olma

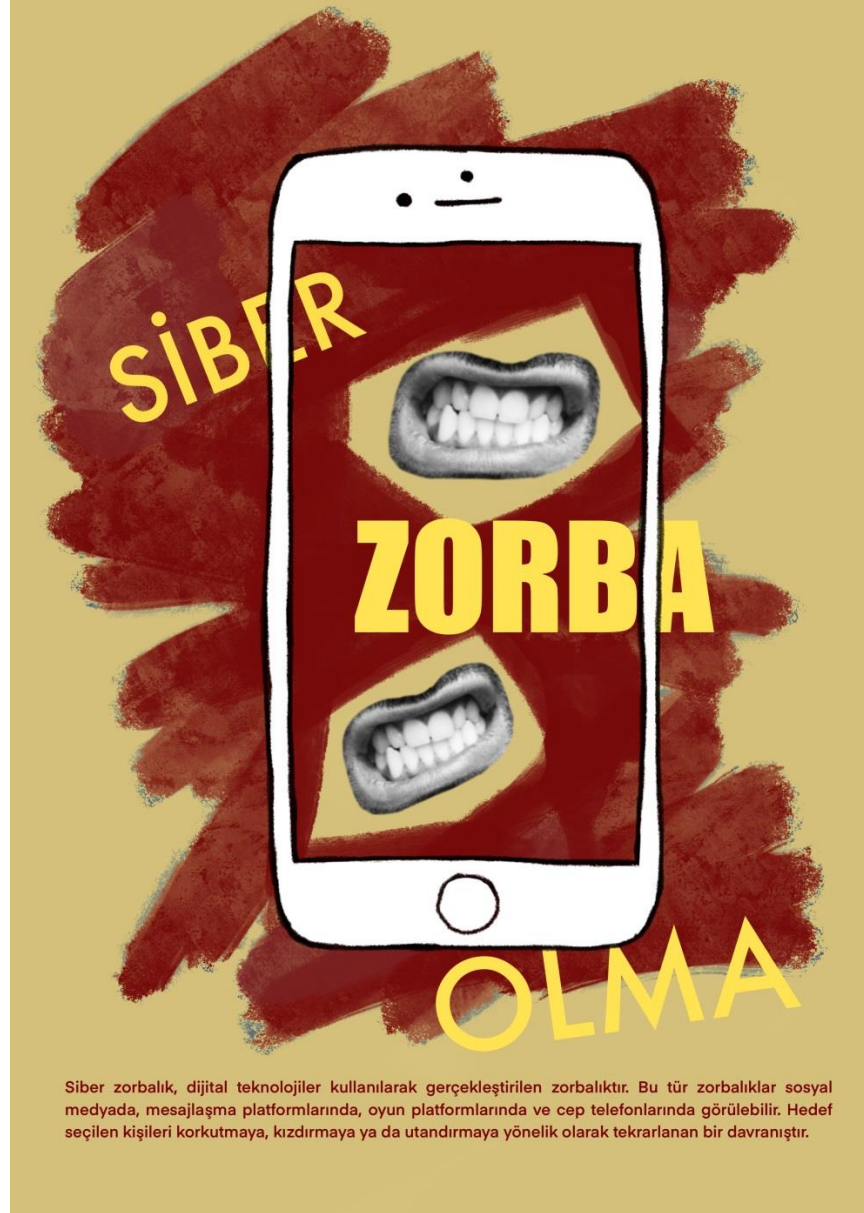
Proje Görselleri

Şekil 12: “Siber Zorba Olma” sloganlı sosyal sorumluluk projesi afiş tasarımı 50x70 cm. Teknik: Fotoğraf, İllüstrasyon (2023)

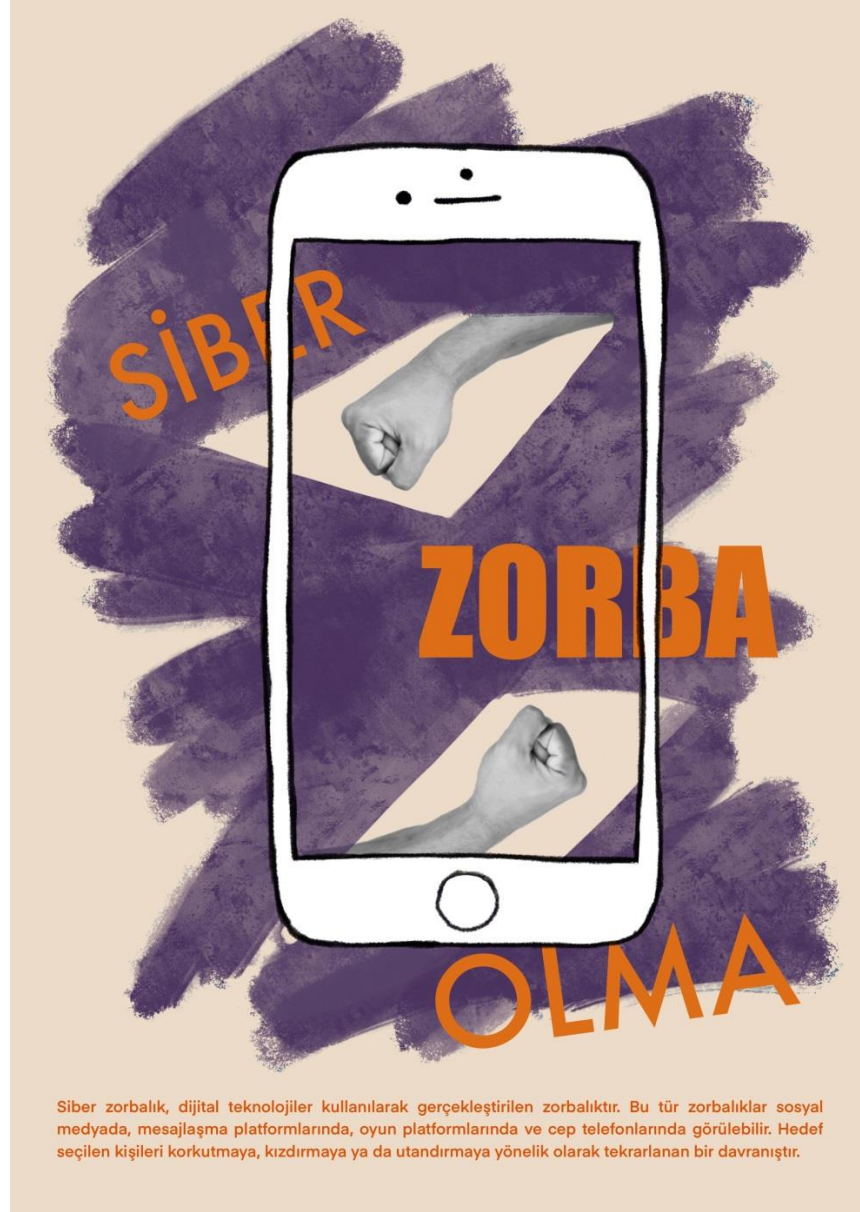
Afişin ortasında büyük bir göz resmi kullanılmıştır. Bu göz, hem siber zorbalık yapanların kurbanları izlemesini ve takip etmesini hem de kurbanların kendilerini sürekli gözetleniyormuş gibi hissetmesini simgelemektedir. Afişte anlatılmak istenen mesaj fotoğraf ve illüstrasyon kullanılarak aktarılmıştır. Kullanılan görsel siyah beyaz bir göz fotoğrafıdır. Bu fotoğraf, çizimi yapılmış bir telefon içerisine yerleştirilmiştir. Arka planda ise mavi renkte boyanmış bir kısım bulunmaktadır. O renkli kısmı bozan siyah beyaz göz fotoğrafı, siber zorbalığı göz ile taciz etmeyi anlatmaktadır. Afişte

kullanılan “Siber Zorba Olma” sloganı zorbalığı uygulayan kişiye bir uyarıda bulunmayı amaçlamıştır. Afişin altında bulunan yazı ise siber zorbalığın ne olduğunu açıklamaktadır. Böylelikle siber zorba olan kişileri uyarıp ve bu zorbalığa maruz kalanları bilinçlendirmeyi hedeflemiştir.

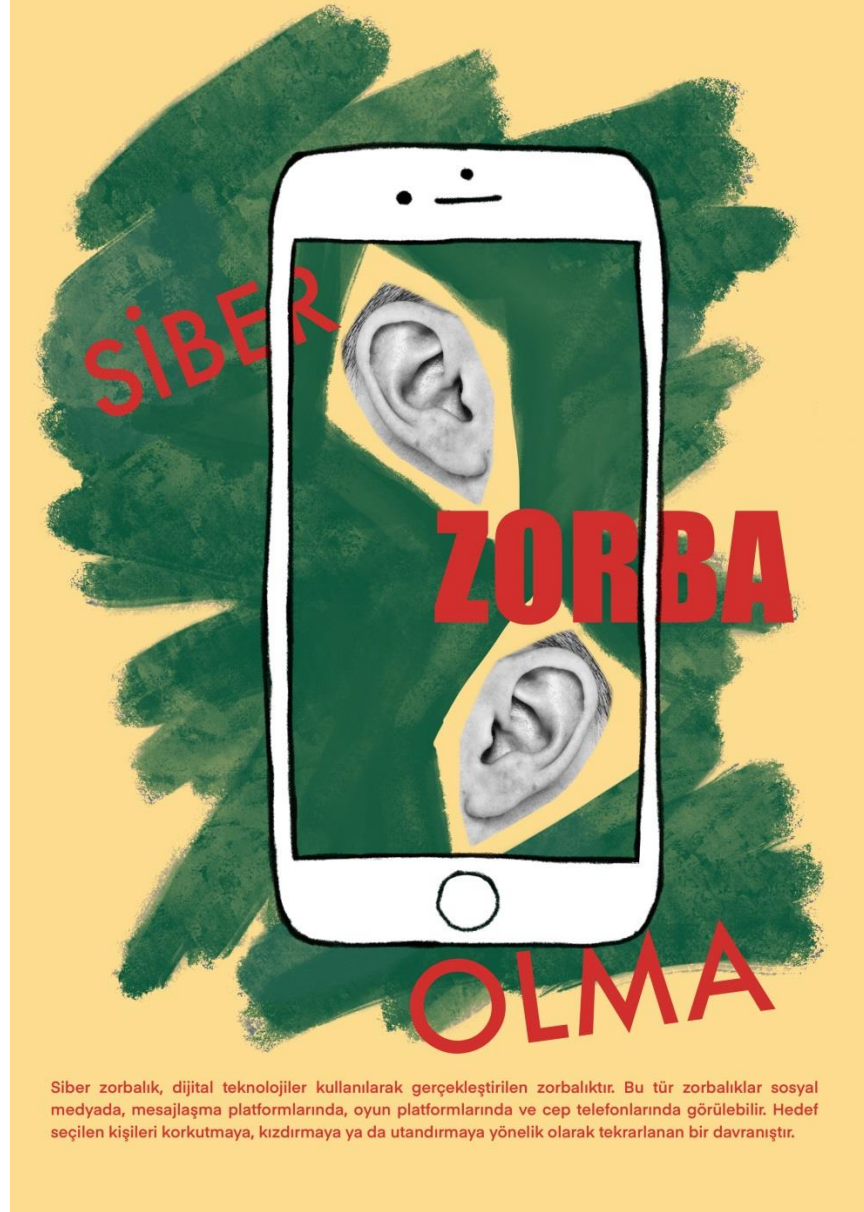
Şekil 13: “Siber Zorba Olma” sloganlı sosyal sorumluluk projesi afiş tasarımı 50x70 cm. Teknik: Fotoğraf, İllüstrasyon (2023)

Afişte kullanılan görsel siber zorbalığı söz ile taciz etmeyi anlatmaktadır. Sosyal medya ve birçok iletişim ağlarında, gerek sesli mesaj gerekse sesli aramalarla sözlü taciz etmeyi, bu afişte dişlerini sıkkan bir ağız görseli ile anlatılmak istenmiştir. Afişin ortasında dişlerini sıkkan bu ağız görseli, hem siber zorba yapanların kurbanlarına karşı söyledikleri incitici ve aşağılayıcı sözleri hem de kurbanların bu sözlere karşı hissettikleri acıyı ve öfkeyi simgelemektedir.

Şekil 14: “Siber Zorba Olma” sloganlı sosyal sorumluluk projesi afiş tasarımı 50x70 cm. Teknik: Fotoğraf, İllüstrasyon (2023)

Bu afişte kullanılan görsel siber zorbalığın sosyal bir şiddet olduğunu aktarmaktadır. Afişin ortasında büyük bir yumruk resmi kullanılmıştır. Bu yumruk, siber zorbalığı yapanların kurbanlarına karşı kullandıkları gücü ve ŝiddeti simgelemektedir. Mesaj, yumruk fotoğrafı ile illüstrasyon kullanılarak aktarılmak istenilmiŝtir. Siber zorbalık fiziksel bir şiddet olmasa da görsel ile soyut olan ŝiddeti somutlaŝtırmıŝtır. Bu tasarım illüstrasyonu çizilmiŝ telefon içerisine yerleştirilmiştir.

şekil 15: “Siber Zorba Olma” sloganlı sosyal sorumluluk projesi afiş tasarımı 50x70 cm. Teknik: Fotoğraf, İllüstrasyon (2023)

Afişte kullanılan görsel siyah beyaz bir kulak fotoğrafıdır. Fotoğraf illüstrasyonu yapılmış olan telefon üzerine yerleştirilmiştir. Arka planda ise yeşil renkte boyanmış fırça izleri bulunmaktadır. Renkli kısmı bozan siyah beyaz kulak fotoğrafı, siber zorbalık adı altında dinleme tacizidir. Bu görsel hem siber zorba yapanların kurbanlarının telefon konuşmalarını izinsiz olarak dinlemelerini hem de kurbanların küfürleri, hakaretleri işittiklerini simgeliyor. Zorbalığı dinleme tacizi olarak uygulayan kişi, bireylerin kullandıkları cihazlara, sosyal hesaplarına erişip sesli mesaj, video ve konuşmalarına izinsizce dahil olmasıdır. Afişte kırmızı renkte kullanılan “siber zorba olma” sloganı ile bu zorbalığa uyarı iletilmektedir. Afişin altında yazan yazı da bu zorbalığın ne olduğunu açıklamaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada siber zorbalığın ne olduğunu anlatan ve bu zorbalığı önlemek adına, uyarı amaçlı tasarlanan afişlerin yorumlanmasına ilişkin olarak, nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Desen olarak nicel araştırma içinde deneysel olmayan betimsel tarama yöntemi uygulanmıştır. Betimleyici tarama yöntemi, çeşitli gruplar içerisinde ilerlemektedir. Bu grupta olan bireylerin bir olayla ilgili düşüncelerinin, tutumlarının alındığı, olayların ve olguların betimlenmeye çalışıldığı araştırmalardır (Karakaya, 2012:59). Siber zorbalık konusu sosyal sorumluluk projesi olarak ele alınmıştır. Ele alınan bu konu, bir grafik tasarım ürünü olan afiş tasarımlarıyla birlikte incelenmiştir.

Siber zorbalık hakkında birçok araştırmalar mevcuttur. Araştırmalar kapsamında siber zorbalık adına, sosyal sorumluluk projeleri Türkiye’de oldukça azdır. Bu önemli bir sorunu görsel bir yolla topluma aşılıyıp bu konu hakkında bilinçli ve sorumlu davranılması araştırmanın en önemli amaçlarından biridir. Bir konuyu en akılda kalıcı bir biçimde anlatma yöntemi görsel anlatım teknikleridir. Siber zorbalık konusunda çok fazla sosyal sorumluluk projeleri bulunmadığından dolayı bu konu hakkında daha fazla projelere ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal sorumluluk projesi kapsamında yapılan tasarımlar, hedef kitlelerin en sık bulunduğu noktalarda yer alması gerekmektedir. Yapılan tasarımlar sayesinde daha fazla kişilere ulaşılıp bu durum hakkında toplumsal farkındalık kazanılacağı düşünülmektedir.

- Araştırmaya katılan 18-28 yaş aralığındaki öğrencilerin, toplam 150 kişide %58,7’si kız, %41,3’ü erkek olarak belirlenmiştir. Hedef kitle olan bu katılımcıların %95,3’ü sosyal medyayı çok sık kullanmaktadır. Öğrencilerin %96’sı sosyal medyanın güvenli bir yer olmadığını söylemiş ve %66’sı sosyal medyadan küçük düşürücü ifadelere, tehdit veya tacizlere maruz kaldığı belirtmiştir. Bu durumda hedef kitle için siber zorbalığa karşı bir önlem alınması gerektiğinin ve toplumu bu konu hakkında bilinçlendirmenin bir ihtiyaç olduğunun sonucuna varılmıştır.
- Katılımcılar siber zorbalık konulu sosyal sorumluluk projesi kapsamında hazırlanan afiş tasarımların çoğunlukla hedef kitleye uygun olduğunu, kullanılan

tipografinin doğru bir şekilde uyarlandığını, illüstrasyon ve renklerin ilgi çekici olduğu söylemişlerdir. Bu sonuçlara göre proje stratejisinin çoğunlukla doğru bir şekilde ele alındığı görülmektedir.

- Siber zorbalık konulu sosyal sorumluluk projesi olan afiş tasarımlarında, problem açıklama, amacın ve hedef kitlenin belirlenmesinde, katılımcılar çoğunlukla olumlu cevaplar vermiştir. Araştırmaya katılan 93 kişi (%62) afişlerin siber zorbalığı çok iyi açıkladığını, 47 kişi (%31,3) orta derecede iyi açıkladığını belirtmiştir. Bu kapsamda tasarımlar, hedef kitleye problem açıklama ve amacın belirlenmesinde doğru bir yol izlendiğini ortaya koymaktadır.
- Siber zorbalık konulu sosyal sorumluluk projesi olan afiş tasarımlarında bütünlük, hedef kitleye verilecek mesajların uygunluğuna yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
- Araştırmanın sonuçlarına göre proje tasarımında kullanılan renklerin seçimi öğrencilerin dikkatini çekmeyi başarmış ve hedef kitleye ulaştırılmak istenen mesajların etkili bir şekilde verilmesine yardımcı olmuştur. Bunun yanı sıra proje tasarımında yer alan tipografik öğelerin (yazı karakteri, font, punto vs.) okunabilirliği de yüksek olmuş ve bu öğelerin mesajların açıklanmasına uygun bir biçimde sunulmasını sağlamıştır.

Bu araştırmada alt amaçlara cevap aranmıştır. Araştırmanın sonucuna göre aşağıda öneriler yer almaktadır:

- Siber zorbalık hakkında ve günümüzde olan problemlerin sosyal sorumluluk projesi olarak yaygınlaşması topluma farkındalık açısından katkı sağlayacağı bilinmektedir. Bu doğrultuda sosyal sorumluluk projelerinin artırılması önerilmektedir.
- Siber zorbalık konusunda seminerler, atölyeler düzenlenmeli ve bu konu hakkında toplum bilinçlendirilmelidir.

- Günümüzde yaşadığımız büyük bir problem olan bu siber zorbalık hakkında proje uygulamaları yapılmalıdır. Bu uygulamalar hedef kitlenin çoğunlukla bulunduğu noktalarda (sosyal medya platformları, billboardlar, okullardaki panolar, aynalar vb.) yer almalıdır.
- Siber zorbalığı önlemek adına daha çok araştırmalar yapılmalı ve bu araştırmaların gerekli yerlerde yayınlanması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Aba Eğitim. (2021). Sosyal sorumluluk projesi neden önemlidir?
<https://abaegitim.com/sosyal-sorumluluk-projesi-neden-onemlidir/>
- Aba Eğitim. (2021). Yurt dışı eğitimde sosyal sorumluluk projeleri.
<https://abaegitim.com/yurt-disi-egitimde-sosyal-sorumluluk-projeleri-nasil-bir-rol-oyunuyor/>
- Accordino D.B., Accordino M.P. (2011). An exploratory study of face-to-face and cyberbullying in sixth grade students. *American Secondary Education* ,40(7),14-30.
- Akbaba, S. & Eroğlu, Y. (2013). İlköğretim öğrencilerinde siber zorbalık ve mağduriyetin yordayıcıları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (1), 105-121.
- Akbiyik C., Kestel M. (2017). Siber Zorbalığın Öğrencilerin Akademik Sosyal ve Duygusal Durumları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi* ,7 ,1-22.
- Aktan, E.& Çakmak, V. (2015). Halkla ilişkiler öğrencilerinin sosyal medyadaki siber zorbalık duyarlılıklarını ölçmeye ilişkin bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 3 (2), 159-176.
- Aktan, C. C. ve Börü, D. (2007). Kurumsal sosyal sorumluluk. C. Can Aktan (Ed.), *Kurumsal sosyal sorumluluk, işletmeler ve sosyal sorumluluk içinde* (ss. 11-37). İstanbul: İGİAD.
- Akgül, G. & Artar, M. (2020). Cyberbullying: relationship with developmental variables and cyber victimization. *Scandinavian Journal of Child and Adolescent Psychiatry and Psychology*, 8, 25-37.
- Akyüz M.(2020). Siber Zorbalığın Öz-Yeterliliğe Etkisi Ve İki Değişkenin Demografik Özellikler Kapsamında İncelenmesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Malatya Turgut Özal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Altundağ, Y. (2016). Lise öğrencilerinde sanal zorbalık ve problemlili internet kullanımı ilişkisi. *Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying*, 3 (1), 27-43.
- Ateş B., ve Güler M. (2016). Ergenlerde siber zorbalığın yordayıcısı olarak algılanan sosyal yetkinlik ve toplumsal kaygı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 391-408.
- Ansary, N. S. (2020). Cyberbullying: Concepts, theories, and correlates informing evidence-based best practices for prevention. *Aggression and Violent Behavior*, 50, 101343.
- Arıcak, O. T., Tanrikulu, T., Kınay, H. (2012). Siber mağduriyet ölçeği'nin ilk psikometrik bulguları. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9 (1), 1-6.
- Arıcak, O.T. (2009). Psychiatric symptomatology as a predictor of cyberbullying among university students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 34, 167-184.
- Arıcak, T., Siyahhan, S., Uzunhasanoglu, A., Saribeyoglu, S., Ciplak, S., Yilmaz, N., & Memmedov, C. (2008). Cyberbullying among Turkish adolescents. *Cyberpsychology & Behavior*, 11 (3), 253-261.
- Ateş, B., ve Güler, M. (2016). Ergenlerde siber zorbalığın yordayıcısı olarak algılanan sosyal yetkinlik ve toplumsal kaygı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 391-408.
- Ay, A. (2003). Sosyal sorumluluk projelerinin öğrencilerin kişisel gelişimine etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ayas, T., ve Horzum, M. B. (2012). İlköğretim öğrencilerinin sanal zorba ve mağdur olma durumu. *İlköğretim Online Dergisi*, 11 (1), 56-66.
- Ayas, T. & Horzum, M.B. (2012). İlköğretim Öğrencilerinin Sanal Zorba ve Mağdur Olma Durumu. *İlköğretim Online*, 11 (2), 369-380.
- Bayraktaroğlu, G., & İter, B. (2007). Sosyal pazarlama: Engeller ve öneriler. *Ege Akademik Bakış*, 7(1), 117-132.
- BBC News Türkçe. (2018). Sosyal medya insanı nasıl etkiliyor? BBC News Türkçe. <https://www.bbc.com/turkce/vert-fut-42625744>

- BBC Türkçe. (2020). Siber zorbalık nedir, siber zorbalıkla mücadele için hangi önlemler alınabilir? <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-51614553>
- Bektaş, D. (2013). Çağdaş grafik tasarımın gelişimi. *Tasarım + Kuram*, 40, 45.
- Bridge E.N., Duman N. (2019). Ergenlerde Siber Zorbalığa Duyarlılığın Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 1(3),158-165.
- Buran, M. (2015). Sosyal sorumluluk projelerinin toplumsal faydaları. Yayınlanmamış doktora tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cengiz, N.M. (2019). Teknolojinin yararları nelerdir? <https://www.iienstitu.com/blog/teknolojinin-yararlari-nelerdir>
- Çeken, B., & Işık, M. (2021). Instagram'daki Sosyal Sorumluluk Postlarının Grafik Tasarım Açısından İncelenmesi: Geleceğe Nefes Kampanyası Örneği. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 9(1), 62-72.
- Dinç, E.S. (2020). Sosyal medya ortamlarında siber zorbalık: Lise öğrencilerinin siber zorbalık deneyimlerinin incelenmesi. *Yeni Medya Elektronik Dergi*, 25, 24-37.
- Dinç, E.S. (2019). Sosyal medya ortamlarında siber zorbalık: Lise öğrencilerinin siber zorbalık deneyimlerinin incelenmesi. *Yeni Medya Elektronik Dergi*, 25.
- Doktorsitesi. (2022). Siber zorbalığın öğrenciler üzerindeki etkileri. <https://www.doktorsitesi.com/blog/makale/siber-zorbaligin-ogrenciler-uzerindeki-etkileri>
- Entmen, A. (2008). 20. yüzyıl batı sanatında akımlar. *Sanat Tarihi Dergisi*, 45.
- Erbıçer, E. S. (2020). Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyetin Sosyal Uyuma ve Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 49, 190-222.
- Erkılıç, G. (2018). Siber zorbalığa uğrayan çocukların sesi olan Shazam kampanyası. <https://www.dijitalajanslar.com/siber-zorbaliga-ugrayan-cocuklarin-sesi-olan-shazam-kampanyasi/>

- Eroğlu, Y., Aktepe, E., Akbaba, S., Işık, A. ve Özkorumak, E. (2015). Siber Zorbalık ve Mağduriyetin Yaygınlığının ve Risk Faktörlerinin İncelenmesi. Eğitim ve Bilim, 40 (177), 93–107.
- Göçer, Ö. (2019). Sosyal medya nedir? Sosyal medya neleri kapsar? Özkan Göçer. <https://www.ogocer.com/blog/sosyal-medya-nedir/>
- Gümüş, Ç., & Müezzinoğlu, B. (2019). Kübizm sanatının doğuşu ve gelişimi, kübizm tarzında kadına yönelik şiddet konulu sosyal içerikli afiş tasarımı. Sosyal Bilimler Dergisi, 731-736.
- Güvenersoy, Ö. (2019). Afiş Tasarımı Nedir ve Nasıl Yapılır? - Branding and Corporate Identity Design by Övünç Güvenersoy. <https://ovuncgüvenersoy.com/afis-tasarimi-nedir-ve-nasil-yapilir/>
- Güvenli İnternet İçin Yeni Proje: Siberay. (2020). <https://www.siberay.com/güvenli-internet-icin-yeni-proje-siberay>
- Grafikerler.net. (2018). Broşür Tasarlarken Nelere Dikkat Edilmeli? <https://grafikerler.net/brosur-tasariminda-nelere-dikkat-edilmeli>
- Grafikerler.net. (2018). Logo Tasarlarken Nelere Dikkat Edilmeli? <https://grafikerler.net/logo-tasariminda-nelere-dikkat-edilmeli>
- Hinduja S., Patchin J.W. (2018). Cyberbullying: Identification Prevention & Response”. <https://cyberbullying.org/Cyberbullying-Identification-Prevention-Response-2018.pdf>
- Hudson,D.(2021).Cyberbullying.<https://www.mtsu.edu/firstamendment/article/1581/cyberbullying>
- Hürriyet. (2021). Sosyal sorumluluk nedir? Sosyal sorumluluk projeleri, örnekleri ve fikirleri. <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/sosyal-sorumluluk-nedir-sosyal-sorumluluk-projeleri-ornekleri-ve-fikirleri-41828942>
- IENSTITU. (2020). Eğitim üzerine yapılan sosyal sorumluluk projeleri. <https://www.iienstutu.com/blog/egitim-uzerine-yapilan-sosyal-sorumluluk-projeleri>

- Impacta la crudeza de la campaña de Unicef sobre el bullying en redes sociales. (2017, 25 Ağustos). Merca2.0. <https://www.merca20.com/impacta-la-crudeza-de-la-campana-de-unicef-sobre-el-bullying-en-redes-sociales/>
- İnternet Yardım Merkezi. (t.y.). Siber zorbalığın nedenleri nedir? <https://www.internetyardim.org.tr/siber-zorbalik/siber-zorbaligin-nedenleri-nedir>
- Kamaşoğlu, T. (2020). Sosyal sorumluluk nedir? <https://www.iienstitu.com/blog/sosyal-sorumluluknedir>
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons*, 53(1), 59-68.
- Kaplanoğlu, L. (2008). Özne nesne ilişkisi bağlamında. *Felsefe Dergisi*, 45.
- Kaspersky. (t.y.). Siber Zorbalığı Önlemenin En Etkili 10 Yöntemi. <https://www.kaspersky.com.tr/resource-center/preemptive-safety/top-10-ways-to-stop-cyberbullying>
- Kılıç, M. (2007). Çocuklarda sorumluluk duygusu: Sorumluluk kazandırılır. https://www.tavsiyeediyorum.com/makale_1008.htm
- Kılıç, M. (2020). Siber zorbalık tanımı, türleri ve hukuki değerlendirmesi. <https://kilinlaw.com.tr/siber-zorbalik-tanimi-turleri-ve-hukuki-degerlendirmesi/>
- Koçak R., Özdemir Y., Çakır Ö. (2017). Beliren yetişkinlik döneminde siber zorbalık ve siber mağduriyetin internet bağımlılığı ve sosyal anksiyete ile ilişkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.
- Korkmaz A. (2012). Siber Zorbalık: Fizikselden Sanala Yeni Şiddet. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi ,28 ,101-112.
- Memiş, B. (2020). Siber Zorbalık ve Yasal Süreci. <https://memis.av.tr/siber-zorbalik-ve-yasal-surec/>
- McGuire, S. (2023). Üst Düzey Afiş Tasarım Rehberi: 80+ Afiş İpucu ve Şablonu. <https://tr.venngage.com/blog/afis-tasarimi/>

- Morkoç, D.K., & Erdönmez, C. (2014). Sosyal sorumluluk kampanyalarına yönelik algı ve tutumlar: ÇSBMYO büro yönetimi ve yönetici asistanlığı programı öğrencileri üzerine bir araştırma. Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 283-300.
- Önal, O. (2020). Siber Zorbalık ve Cezası Nedir? / Yasal Yaptırımları Avukatı. <https://www.orhanonal.av.tr/siber-zorbalik-ve-cezasi-yasal-yaptirimlari/>
- Özdemir, M., & Akar, F. (2011). Lise öğrencilerinin siber-zorbalığa ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler bakımından incelenmesi. Eğitim ve Bilim, 36(160), 605-620.
- Özdemir, M., & Atmaca, H. (2022). Sosyal sorumluluk projelerinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi: Bir meta-analiz çalışması. Eğitim ve Bilim Dergisi, 47(1), 123-145.
- Özdemir, Y., Bayraktar, F., & Şahin, İ. (2017). Siber zorbalık ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 13(1), 1-22.
- Öztürk, R. G. (2020). Siber Zorbalıkta Hukuki Süreç Nasıl İşliyor? <https://www.cnnturk.com/yazarlar/guncel/esra-oz/siber-zorbalikta-hukuki-surec-nasil-isliyor>
- Pazarlama İletişimi Platformu. (2021). Siber Zorbalık. <https://pazarlamaitisimi.com/siber-zorbalik/>
- Paksoy, A. (2010). Sorumluluk ve özgüven. <https://www.tavsiyeyorum.com/makale/1010.htm>
- Pazarlama İletişimi Platformu. (2021). Siber Zorbalık. <https://pazarlamaitisimi.com/siber-zorbalik/>
- Related Digital. (2021). Sosyal medya ne işe yarar? Related Digital. <https://www.relateddigital.com/tr/blog/sosyal-medya-ne-ise-yarar/>
- Sezgin, F. ve Tınmaz, A. (2017). Okulun sosyal sorumluluk rolü hakkında okul müdürü, sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. TÜBAV Bilim Dergisi, 10(2), 77-92.
- Siber Zorbalık. (2019). Siber zorbalık belirtileri. <https://siberzorbalik.com.tr/siber-zorbalik-belirtileri/>

- Siber zorbalık: Nedir ve nasıl önlenir. (2020). UNICEF Türkiye.
<https://www.unicef.org/turkiye/siber-zorbal%C4%B1k-nedir-ve-nas%C4%B1l-%C3%B6nlenir>
- Siber zorba kampanyası - Simple® Skincare. (t.y.). Simple® Skincare.
<https://www.simpleskincare.com/tr/iyi-kalpli-ol/siber-zorba-kampanyasi.html>
- SiberAy İnternet polisi uygulaması nedir? (2020).
<https://www.gazetevatan.com/gundem/siperay-internet-polisi-uygulamasi-nedir-siber-zorbalik-bilgisayar-oyunlari-ve-sosyal-medya-ile-mucadele-yeni-donem-1346008>
- Simple'dan siber zorbalığa karşı: Yüz yüze gelmeye yüzümüz olsun. (2022). Unilever.
<https://www.unilever.com.tr/news/2022/simpledan-siber-zorbalga-kars-yuz-yuze-gelmeye-yuzumuz-olsun/>
- Simple'dan siber zorbalığa karşı: Yüz yüze gelmeye yüzümüz olsun. (2022). Uplifers.
<https://www.uplifers.com/simpledan-siber-zorbaliga-karsi-yuz-yuze-gelmeye-yuzumuz-olsun/>
- Simav, Ö. (2011). Çocuğumuza sorumluluk ve üretkenlik duygusu kazandırmak.
https://www.tavsiyedyorum.com/makale_1011.htm
- Taşkesen, K. (2018). Shazam'dan yeni kampanya: Siber zorbalığa dur de.
<https://besteditproof.com/tr/academy/apa-kaynak-ekleme-referans-listesi>
- Tuncer, K. (2008). Sorumluluk. https://www.tavsiyedyorum.com/makale_1009.htm
- UNICEF: Social Media Can Kill. (2017, 28 Ağustos). Ads of the World.
https://www.adsoftheworld.com/media/print/unicef_social_media_can_kill
- UNICEF Türkiye. (2019). Siber zorbalık: Nedir ve nasıl önlenir.
<https://www.unicef.org/turkiye/siber-zorbal%C4%B1k-nedir-ve-nas%C4%B1l-%C3%B6nlenir>
- Umut. (2020). Afiş Tasarımında Dikkat Edilmesi Gerekenler - Umutium.
<https://umutium.com/blog/sanat-ve-tasarim/afis-tasariminda-dikkat-edilmesi-gerekenler/>

- Uysal Toraman, A., Dağhan, Ş., & Kisa, Ö. (2021). Akran Zorbalığını Önlemede Okul Tabanlı Müdahale Programları: Sistematik Derleme. *Journal of International Psychological Counseling and Guidance Researches Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 1-30. <https://doi.org/10.47793/hp.936791>
- Webtekno. (2021). Dünyanın en çok kullanılan sosyal medya platformları - 2021. Webtekno. <https://www.webtekno.com/dunyanin-en-cok-kullanilan-sosyal-medya-platformlari-h107035.html>
- Yaman, E., Karataş, Z., & Yaman, S. (2018). Siber zorbalık: Kavramsal çerçeve ve alanyazın taraması. *Türk Kütüphaneciliği*, 32(2), 193-214.
- Yarına Umut Ol. (2018). Sosyal sorumluluk projesi nedir? Sosyal sorumluluk projesine nereden başlanmalı?. <https://yarinaumutol.com/sosyal-sorumluluk-projesi-nedir-sosyal-sorumluluk-projesine-nereden-baslamali/>
- Yeditepe Üniversitesi. (n.d.). Grafik Tasarım Proje: Sosyal Amaçlı Tasarım. <https://gsf.yeditepe.edu.tr/tr/grafik-tasarimi-bolumu/dersler/grafik-tasarim-proje-sosyal-amacli-tasarim>
- Yılmaz, H., Demir, S., & Çelik, İ. (2019). Siber zorbalığa ilişkin öğrenci görüşleri. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 9(2), 223-243.
- Yurdakul, B., & Özdemir, M. (2020). Siber Zorbalık Kavramı, Türleri ve İlişkili Olduğu Faktörler: Mevcut Durumun Değerlendirilmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(8), 1-13. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ajite/issue/54422/740739>
- Zorbalığın Sanal Hali: Siber Zorbalık (Nedenleri, Sonuçları ve Önlenmesi). (t.y.). https://www.tavsiyeyediyorum.com/makale_17178.htm

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Semiha ÖZDAĞ

2020, KTO Karatay Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarım

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : 2020, KTO Karatay Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarım

Yüksek Lisans Öğrenimi : 2023, KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Grafik Tasarım

Bildiği Yabancı Diller :

Bilimsel Faaliyetleri :

İŞ DENEYİMİ

Stajlar : 2018, Stajyer, ATAK Ambalaj

2019, Stajyer, ATAK Ambalaj

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar :

Tarih: 17 Temmuz 2023

T.C.
KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : E-██████████6-300-61810
Konu : Doç Dr. Çağrı Gümüş Hk.

08.06.2023

Sayın Doç. Dr. Çağrı GÜMÜŞ
Öğretim Üyesi

Sosyal Sorumluluk Projesi Kapsamında Siber Zorbalık Konulu Afiş Tasarımlarına İlişkin Öğrenci Görüşleri isimli ekte başvuru evrakları verilen araştırma projesi çalışmasının Doç Dr. Çağrı GÜMÜŞ'ün sorumluluğunda araştırmacı olarak Semiha ÖZDAĞ'ın katılımıyla yürütülmesi ile ilgili İnsan Araştırmaları Etik Kurulumuza yapmış olduğunuz başvurunuz 30.05.2023 tarihli 2023/05/04 sayılı kararımızda değerlendirilmiştir. İlgili çalışmanızda Üniversitemizin adının geçmemesi ve araştırmanın yapılacağı kurum/kuruluşlardan idari izin alınarak çalışmanız şartı ile kurulumuzca uygun bulunmuştur.

Çalışmalarınızda başarılar diler gereğini saygılarımla rica ederim.

Doç. Dr. Bilge AFŞAR
İnsan Araştırmaları Etik Kurul Başkanı

Ek:Doç. Dr. Çağrı GÜMÜŞ (14 Sayfa)

Mevcut Elektronik İmzalar

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

BİLGE AFŞAR (İnsan Araştırmaları Etik Kurulu - İnsan Araştırmaları Etik Kurul Başkanı) 08.06.2023 10:46

Belge Doğrulama Kodu :BSD385TAS3

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/kto-karatay-universitesi-ebys>

Adres:Akabe Mahallesi Alaaddin Kap Caddesi No:130 Karatay/Konya

Telefon:444 1251 Faks:██████████2 00 44

e-Posta:██████████uk@karatay.edu.tr Web:www.karatay.edu.tr

Keş Adresi:██████████tayuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Celaledin ÇIBIK

Unvanı: Sekreter

Tel No: 444 1251-7258

